Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in universam artis logicam - Cod. Ettenheim-Münster 277

[S.l.], [17. Jahrh.]

Qvaestio 1a

urn:nbn:de:bsz:31-129937

Visual Library

Ad 2. Rx nego mi. ad pb. Responsum est sup. d. ans. In 1a operatione mentis non potest esse error falsitatis concedo ans. iste non proprius est 2a operationis non potest esse error apprehensionis ita ut unum apprehendat pro alio nego ans.

Arg. 2o. In hoc Tract. agitur de Univocis aequocis et denominativis sed aequocatio tantum in vocibus reperitur non in rebus non n. dicimus res quae est canis est aequoca sed haec vox canis aequoca est. Rx 1. nego solis vocibus competere aequocationem sequitur illa non in rebus reperitur ut infra videbimus et licet concederetur aequocationem tantum esse in vocibus, non exinde sequeretur materiam principalem h. Tractatus esse voces quia non propter voces est instituta ista disputatio sed propter res quae ordinate et incomplexe in praedicamentis ponuntur et consequenter prout vocibus incomplexis significantur et quia a praedicamentis removenda sunt aequoca hinc est quod de aequocis hoc loco tractetur.

QUAESTIO 1a

De Ante praedicamentis Artis

DUBIUM PRIMUM

An Artes recte definierit Aequoca Univoca et Denominativa.

Definitio Aequivocorum ab Arte haec est. Aequoca dicuntur quaeque solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa ut homo verus et homo pictus hoc n. solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa.

Explicatur definitio aequoca in primis diverso respectu et nomen et res significant, dicitur n. nomen vel terminus aliquis aequocus quia significat plura sed diversas rationes ut iste terminus canis significat canem caelestem Marinum &c. Ipsa v. res dicuntur aequoca non quia significant plura sed quia significantur unico vocabulo sed diversas rationes ut sydus illud caeleste, piscis et animal latrabile aequoca dicuntur. hinc est ut nomen ista quae plura ut plura significant vocentur aequoca aequocatio

res ipsa quae talibus nominibus significantur aequivoca aequivocata et quia Aristoteles intendit
hic res ipsas adunare prout stant sub conceptibus incomplexis cum simplicitate
ideo a rebus ipsis hic incepit et definivit aequivoca aequivocata non aequivoca
aequivocantia vel terminos aequivocos, de his non egimus nos in summulis et id
colligi potest ex verbis definitionis tradita et ideo non non in singulari dixit
aequivocum dicitur sed aequivoca dicuntur ea quae una res aequivocationis capax non est
sine altera oportet non adminus duas res significari uno nomine ut aequivocatio
esse possit, significant enim dixit Aristoteles aequivoca dicuntur et non dixit
aequivoca sed quia rebus non convenit aequivocari ut sunt in rerum natura sed ut
sunt in vocibus, aequivocari non praesupponit vocari quod rebus ex vocibus convenit
Per hoc Ploeon non intelligitur illud nomen de quo actum est in summulis prout
distinguitur contra verbum et participium quia non in verbis et participiis reperitur
aequivocatio sed sumitur pro voce significativa ad placitum quae dicitur nomen ipsi non
tamen mentis, hoc solum non excludit omnia alia definita a nomine quia aequivoca
possunt habere aliquid commune praeter nomen dummodo tamen non habeant aliquid commune secundum
illud nomen quod importatur vel ut ait Caret. dummodo rationem nominis
communem non habeant quod significant. Ly Ratio non sumitur hic pro definitione alias res
generalissimae non possunt esse aequivocae eo quod careant definitione stricte sumpta
sed sumitur pro conceptu ultimo significato per nomen quod conceptus in rebus habentibus
definitionem est ipsa definitio, in non habentibus nil aliud est ipsum id quod significatur per nomen
Ly substantia non sumitur hic pro Ente quod existit per se et prout distinguitur contra
Accidens sed sumitur pro ipsa quidditate cum contra rei ita quod idem sit
ratio substantiae ac ratio quidditatis, Ly secundum nomen referitur ad rationem substantiae
quia non de quocumque ratione substantiae aequivocum est sermo sed de illa quae in eis significatur
per illud nomen commune in quo aequivocantur.

Ly diversa n̄ sgāt absolute diversitatem simpliciter sed diversitatem sdm
qd totalem vel partialem ita ut sensus sit, æquoca sunt q̄ hnt rationem plane
diversam vel aliq mō diversam et sic m̄ intelligendum hic definiri æq
uoca à Consilio et n̄ pure æquoca q̄ dici solent æquoca à casu ut
Gallus respu hōis galli et respu galli gallinacij sed æquoca in cōe.
Put comprehendunt analoga et sic pure æquocis convenit hrē rationem
penitus diversam. Analogis v. diversam aliq mō. Quæ explicatio
pt colligi ex ipso Arte q posuit exemplum n̄ in pure æquocis sed potius
in Analogis seu æquocis à Consilio qa hō pictus et hō verus æqtem saltem
videntur hrē rationem eorum quoquo m̄ dici posit hic hm̄ definiri pure
æquoca, Analogorum v. definitionem qa mediant inter æquoca et Univoca colli
gendam ē ex definitione extremorum In q̄ Artes poterit excusari n̄ ponens
ex ipsis definitionem analogorum.
Est igr sensus dictæ definitionis æquoca æquocata dr̄ illa entia q̄ sgāt quidem
uno nōe sed sdm illud unum nōem n̄ hnt unum conceptum sed diversos
vel simpliciter vel sdm qd sdm diversum modum explicandi.
Definitio Univocorum ē. Univoca dr̄ q̄rum nōem cōe ē et sdm nōem
rāo substrāe eadem. Ut animal homo atq Bos, cōi n. nōe utraq animalia
nuncupantur et ē substrāe rāo eadem put ~~[illegible]~~ tali nōe sgāt sicqs
n. assignet rationem qd utrumq sit q̄ animal ē et q̄tus hoc nōe sgāt
eandem assignavit rationem ut hō in quantum animal ē Vivens sensibile
Bos in quantum animal ē Vivens sensibile hæc Artes. Tota definitio
intelligenda et explicanda ē sicut præcedens excepta ultima particula
et hic m̄ ē sermo de Univocis Univocatis idcōm dr̄ in plurali Univoca.
Ly eadem dicit identitatem simpliciter ita qd rāo Univocatorum q̄ attendunt
penes illud nōem in q̄ identificantur sit totaliter eadem et nil plus aut
minus, mutuat unum aut reliquum in rāo illius nōis et quando dr̄

quod ratio substantiae importata per nomen debeat esse eadem in univocatis
non est sensus quod illa ratio debeat esse de quidditate sive essentia univocatorum
alias tamen dicerentur univoca essentialia quod verum non videtur cum dentur
in multa accidentia quae univoce praedicantur de suis inferioribus ut album
respectu Petri et Pauli univocum est et tamen ratio substantiae per hoc album significata
non est de essentia Petri et Pauli cum sit accidens et praedicabilis quod ut
dictum est essentiae plane extrinsecum est sed intelligitur illa particula hoc
modo quod scilicet illa ratio univocatorum debeat esse eadem totaliter, hoc est quod identi
fiet totaliter cum suis univocatis sive essentialiter sive accidentaliter
ut si quaeratur quid est homo in quantum significatur per hoc nomen animal Respondeo quod sit
vivens sensibile et rursum si quaeratur quid est homo in quantum animal Respondeo idem
ubi semper eadem ratio explicatur ut patet. Sic enim si quaeratur quid sit Petrus in
quantum significatur per hoc nomen albus Respondeo quod sit ens habens colorem disgre
gativum visus et iterum si quaeratur quid sit Paulus in quantum albus Respondeo
quod sit ens habens colorem &c. ubi semper eadem ratio secundum nomen importatur
licet non sit de essentia Petri et Pauli.
Definitio Denominativorum haec est. Denominativa dicuntur quaecumque ab aliquo
solo differentia casu secundum nomen habent appellationem ut a Grammatica Gram
maticus a Fortitudine Fortis.
Et hic definitio ultima dicitur est. In denominatione 3 esse scilicet formam denominantem rem denominatam et
ipsum denominativum, Forma a qua res denominatur v.g. albedo a qua res dicitur alba
et fortitudo a qua homo dicitur fortis &c. Res denominata est substantia quod ab
illa forma tale dicitur ut homo lignum lapis &c. Denominativum est ipsum
met ens nomine concreto significatum ut album et hoc denominativum duobus
modis potest sumi. 1° pro denominativo denominato 4. pro ipsa re significata
nomine concreto ut album. 2° potest sumi pro denominativo denominante
scilicet pro hac voce album sicut in sup. de aequivocis et univocis diximus

Et itaq denominativa medium quod inter univoca et aequivoca. Univoca
totam ~~rationem~~ nomen totamq rationem eorum. Aequivoca habent quidem idem nomen
rationem v. oro diversam. Denominativa v. non habent prorsus idem nomen et
eandem rationem sicut univoca, idem nec habent nomen prorsus idem, rationem
v. diversam ut aequivoca sed tantum nomen quo ratione partim eum formam con
veniunt partim ab ea discrepant ut videre est in albedine et albo.
Tres conditiones petuntur ad denominativa 1a est quod habeant
appellationem sed nomen ab aliis 2a est quod differant casu ab illo
a quo desumunt appellationem. 3a quod solo casu differant.
1a conditio nihil est aliud quam quod denominativum debeat derivari ab aliqua
forma denominante. 2a conditio quod denominativum debeat differre
a nomine formae denominantis casu in fine vocis ut albedo et album
Forma n. denominans desinit in do, denominativum in um ut patet apostolus
Idem sapientia et sapiens forma desinit in ia denominativum
in ens. 3a est quod denominativum tantum debeat differre casu a
forma denominante et non significatione si n. significatione differret iam plus
quam casu differret quare album et albedo idem significant centraliter
quod si dicas denominativa alio modo significant quam forma denominantis
ut album tenet significat albedinem, tamen alio modo illam importat quam
albedo quia album importat albedinem ut ~~[illegible]~~ adiacentem, albedo
eandem importat ut ipsi a [illegible] a [illegible] ut [illegible] ex [illegible]
quod denominativa non solo casu differunt sed in modo significandi.
Resp. Verum est denominativa habere aliam modum significandi quam denomi
nantia. Ex hoc tamen non inferitur denominativa non solo casu differre
a denominantibus quia per hoc solo casu differentia non excludit di
versus modus significandi ille n. diversus modus [illegible] sequitur dictam casuum
est illi inseparabiliter annexus sed tamen excludit diversa significatio
ita ut importet alia forma sui centra et hoc denominativis repugnat
non v. diversus modus significandi imo denominativa nostro dicit formam denominantem

alio modo sperare quia dicunt casu à denominante quod dicitur [illegible] affert diversum sperandi modum ut dictum est.

~~Tertio~~
Ad 2 praeterea pro ulteriori notitia horum. Sed potest alii denominatum derivari ab alio forma 1o. secundum rem tantum et non secundum vocem vel nomen ut Strictosus à Vertulo. Idem non secundum rem sperant non tantum secundum vocem 2o. derivantur quidam à forma tantum secundum vocem et non rem ut officiosus ab officio, In quibus quidem vocabuli initium est idem res vero separata longe diversa. 3o. denique derivantur quidam et secundum vocem et secundum rem ut Grammaticus à Gramm. Fortis à Fortitudine et haec denominatione sunt nostra propria talia et hic sunt definita priora vero duo optime nostra à ratione denominationis hic à caret excludunt.

Ex His Inferunt Nomen denominativum esse terminum concretum significans habentem formam et formam habitam pro modum formae hoc est pro modum adiacentis. His definitionibus explicatis sit

Ctio 1a. Definitio Univ. Aequ. et denom. ab Arte tradita bona est. Probatur 1o. Haecta physica ea sit definientis. Probatur 2o. Ex dictis in Explicatione earum definitionum et ex legibus in bona definitione, habent non ista definitiones sua gratia et suas dicitur gratia.

Ctio 2a. Definita in his definitionibus sunt 2ae. Intentiones in Concreto pro substrato habentes res et voces.

Probatur Ctio Istae definitiones sunt formaliter logicales quia formaliter definita earum erunt 2ae intentiones in concreto autem patet. Probatur 2o. Quia omnes definitiones spectantes ad aliquam scientiam debent dari formaliter secundum rationem formalem talis scientiae sed istae definitiones spectant formaliter ad logicam quia dabuntur secundum rationem formalem logicae quae nihil est aliud quam 2a intentio in concreto ad definiendum accommodata.

Sed quaeris quae sit ista 2. Intentionis. Rx 2a Intentio quae explicatur
per descriptionem aequivocorum consistit in hoc quod plures res respiciant idem
nomen seu eandem vocem significativam quibus tamen stant sub illa voce, habent
rationes omnino diversas.
2a Int. Univocorum consistit in hoc quod plura respiciant idem nomen
et sub eodem nomine eandem non habeant rationem quae respectus est quod rationes
Denominativorum v. 2a Intentio nihil aliud dicit quam respectum quandam
rationis quae alii respiciunt formam a qua derivantur eidemque significant diversa
tamen modo vel dicto casu. Itaque ea quae in his descriptionibus definiuntur non sunt
unde res neque unde voces sed res cum vocibus quibus significant his 2 dis
intentionibus.
Arg. 1. 3a descriptionem Aequivocorum. Aequivoca habent idem nomen et eandem
rationem ergo aequivoca sunt univoca. Consequentia patet. Probatur antecedens in quibus habent idem nomen
deinde ratio aequivoci est communis omnibus aequivocis ergo aequivoca habent non eandem rationem
Rx dicitur antecedens pro 2a parte aequivoca habent eandem rationem materialiter sumpta negatur
antecedens, formaliter concedo antecedens. Est dicere ipsae res quae sunt aequivocae non habent aliquam
rationem communem et sic materialiter sumuntur aequivoca. Formaliter tamen prout significant
huic 2ae Intentioni aequivocationis habent aliquam rationem sibi eandem et communem
nec est absurdum unam et eandem rem secundum diversam rationem esse aequivocam
et univocam.
Arg. 2o Natura generica est univoca respectu suorum inferiorum sed illa non est eadem
in suis inferioribus ergo univoca non erunt illa quae habent eandem naturam. Probatur minor.
Eadem natura non potest continere contraria sed inferiora generis sunt contraria ergo
genus non potest idem esse in suis inferioribus. Rx concedo maiorem et negando minorem.
Ad probationem Rx ex dictis supra quomodo idem genus potest contraria continere
per modum coniunctionis non a. metaphysicis.

Arg. 3. Studiosus est denominativum et tamen non habet aliquid a quo derivetur ergo
dicta illa denominativorum erit mala. Probatur minor neque enim per se habet stu-
dium nec virtutem a qua sumat appellationem ergo nihil habet a quo deri-
vetur. Respondeo hoc nomen studiosus stricte non est denominativum sed tamen
est denominativum secundum rem ut ex dictis patet. Unde tamen non mirum
quod nihil habeat a quo in rigore denominativum suum deducat rationem.

DUBIUM SECUNDUM.

Quid sint Analoga et quod eorum species.

Quia superius in explicatione definitionis aequivocorum aliquid tamen Analogorum facta
est mentio et eorum cognitio ad plura logicalia intelligenda necessaria est
ideo aliquid hic de eis breviter dicemus, quod ut intelligi queant statim quid
sint et deinde quotuplicia sint declarabimus.
Definiuntur ergo Analoga in communi hoc modo. Analoga sunt quorum nomen est commune
Ratio vero significata per nomen primum est eadem primum diversa ut v. g. Pes montis
et pes scamni dicuntur Analoga quia in primis habent nomen commune. Deinde ratio per
nomen significata primum est diversa quia diversam naturam habet pes montis ab ea
quam habet pes scamni. Et primum tamen est eadem quia sicut se habet pes montis
ad montem sustentando et fulciendo eius granitem ita se habet pes scamni
sustentando eius pondus et granitem. Praedicta definitio intelligenda est
de ipsis rebus non de vocibus cum tribus analogis. Sicut supra dictum est
in definitione aequivocorum in qua non definiebantur aequivocantia sed aequivocata ita
tamen hic non definiuntur analoga analogantia sed analoga analogata et dicuntur
in plurali analoga quia ad hoc ut analogia aliquid constituatur necessario petuntur
plura. Caeterae partes definitionis explicandae sunt iuxta dicta in definitione
aequivocorum et univocorum. Ultimae partes distinguunt analoga ab aequivocis
et univocis et illa in medio eorum constituunt. Ex hoc enim quod analoga
habeant primum rationem eandem dicuntur a parte aequivocis ut dictum est.

Ex hoc v. quod habeant rationem substantiae diversam dicunt ab univocis quae
ratio simpliciter habent eandem rationem.
Ex dicta Analogorum definitione facile colliges quod sit analogia in alterado
Est n. nil aliud quam aliquid in aliqua ratione per nomen sibi communem significata partim
convenientia et partim discrepantia.
3 Communiter assignari solent Analogorum vel Analogiae species 1a dicitur Ana
logia inaequalitatis 2a Analogia attributionis 3a Analogia propor
tionalitatis. Ad hos 3 modos omnia analoga reducuntur.
Analoga inaequalitatis vocantur illa quorum nomen est commune et ratio secundum illud nomen
est omnino eadem inaequaliter tamen participata et sermo est de inaequalitate perfectionis
quae ratione omne genus est analogum respectu suarum specierum, quia in partibus illis speciebus
est nomen commune et ratio significata per illud nomen est omnino eadem, inaequaliter tamen parti
cipata ab eisdem, cum n. differentiae specificae habeant inaequalem perfecti
onem genus in specie nobiliori perfectius esse habebit quam in specie ignobiliori.
ut animal perfectius esse habet in homine quam in bruto quia differentia specifica hominis
excedit in perfectione differentiam specificam bruti. Haec Analoga vocat
logicus univoca. Physicus a. aequivoca quia Physicus agit de rebus ut sunt
a parte rei. Logicus v. ut sunt in conceptibus, quia genus gratia secundum illud esse quod
habent a parte rei inaequaliter se habent in perfectione, aequaliter v. secundum conceptum
Deo a physico vocantur aequivoca a Logico univoca et ob eandem rationem
vocat S. Th. haec analoga, analoga tamen secundum esse et non secundum intentionem
eo quod participant in ratione significata per illud nomen commune sed non participant in esse
illius rationis.
Verum haec analoga cum tamen secundum veritatem sint univoca ea missa faciamus
strictius n. loquendo analoga dici nequeunt licet secundum quod et large talia
possint nuncupari.
Analoga attributionis sunt illa quorum nomen est commune ratio v. per nomen significata est eadem
secundum terminum diversa tamen secundum habitudinem ad illum .1. Ratio

sgata p nocn analogum sdm qd comparat ad sua analogata ē diversa
ut aral cibus Medicina et Urina st analoga attributionis qtus sgant
hoc nomē sanum qa ut sic hnt aliqd nocn coē oīa n. appellant sana
Praeterea conveniunt in hoc qd oīa respiciunt eundem terminum sc: sanitatem
qa oīa dnr sana in ordine ad illam. Differunt tn p diversam
habitudinem cum diversum ordinem quem dicunt ad sanitatem nam aral
qd ē analogatum principale dr intrinseci sanum et proinde respicit
sanitatem qtus illam in se hē, vel ut ail caret aral dr sanum in qntum
ē sltum fcā illius q dr sanitas, Cibus v. respicit sanitatem ut qd
illam conservans. Medicina respicit illam ut causativa illius, Urina
v. ut sgativa.
Ex Hic colligitur Analoga ista attributionis ē m. medium qd int aequ
voca et univoca qa hnt n. nocn coē qd plura indeterminati sgat
sicut aequoca et hnt aliqm convenientiam qa oīa dicunt ordinem
ad unum terminum, licet diversimode in q conveniunt aliq mō cum univocis
Nomē tri intelligimus oē id qd plura respiciunt sdm diversas tn habi
tudines.
Ista analoga vocantur à S. Th. et Arte ab Uno et ad Unum v. g. Exemplum
analogi ad Unum eam positum ē. Analogum v. ab Uno ē v. g. cē medi
cum respu hois medici, libri medici et instrumenti medici ~ ~ ~.
haec n. oīa ab una arte medicinae talia nuncupantur, hō qdem dr medicus,
qa ē sltum medicinae hnt in se istam scām vel artem ~~libri~~ libri dr
medici qa ostendit praecepta medendi, instrumenta dr medicina qa iuvant
ad sanitatem recuperandam et ad medicinam applicandam corpori sanabili
iuxta leges praescriptas medicinae. ~~Hae~~
Haec analoga ijsdam hnt proprietates cum potius conditiones per ijs clare
cars nam dijno sci potest.

3a est quod ratio per nomen analogum attributionis signata in uno tantum ex analogatis
est formaliter vel inhaesive et intrinsece in aliis vero extrinseci secundum denominationem
extrinsecam ideo non analoga attributionis nominantur quia id quod in principio
analogato intrinsece reperitur attribuitur analogatis minus principalibus ratione alicuius connexionis
quam cum ipso habent v. g. sanitas quae consistit in recta temperie 4 humorum
tantum formaliter et inhaesive reperitur in animali non vero in urina medicina aut aliis
sup. relatis sed tantum dicitur de istis sanitas extrinseci per denominationem
sumptam a sanitate quae intrinseci existit in animali.

3a est quod analoga minus principia debeant per magis principium analogum
illud scilicet in quo ratio analogi intrinseci reperitur definiri. Cuius ratio haec est
prima definitio est oratio explicans rei naturam sed naturae eorum analogorum quae sunt minus
principia dicunt ex sua natura habitudinem et ordinem ad analogum magis
principium ergo per illum ordinem ad illud principium debent definiri exemplo
in hac res clara fiet. Si non quis vellet definire medicinam in quantum est
analogum sani sic deberet definiri, medicina est illud quod efficit sanitatem
animalis, urina est id quod significat sanitatem animalis, non quidem sic est nostrum ut
principium analogatum explicite ponatur in horum definitione quia plerumque
subintelligitur cum dicitur medicina est sana quia tales habet proprietates vel
potest 4 humores ad pristinam revocare temperiem ubi satis intelligitur
principium analogatum licet expresse non ponatur.

3 proprietas est quod analogata minus principia non habeant eandem definitionem
sed tot sunt definitiones quot analogata et quot habitudines dicunt ad 1. ana
logatum non non omnium quae sana dicuntur eadem est definitio sed multiplex, alia
non est definitio medicinae in quantum sana alia cibi alia urinae in quantum
talis et hoc de se patet.

4a est quod illi tres ad quem analogata dicunt ordinem sit unus
numero positivus vel negativus, positivus quidem si sunt analoga in parti
culari vel animal
in ordine ad hanc numero sanitatem in hoc animali existentem negativus vero si

sumantur in eo, ut animal sanum in eo, medicina sana in eo &c.
Sic sanitas loquendo sanitas à ij ora hæc sana dicitur non est una numero
in se vel positive eo quod eam virtus effectiva virtutibus comparandæ sunt
sed est una numero in istis analogatis negative ita quod non numerentur
3 sanitates numero diversæ sed est unica tantum in omnibus illis à ij animal
dicitur intrinseci sanum. Cætera v. analogata tantum extrinseci talia ut
dictum est.
Ex his infertur nomen analogum non habere aliquid significatum commune omnibus partia
tibus analogatis sed nomen vox est communis ~~omnibus analo~~ cum identitate tantum omnibus
analogatis ita cum in analogia hæc 3 sint sc: vox et tres et diversæ
habitudines ad illum tertium, nomen analogum tertium quidem dicitur
significat ut sanum sanitatem, diversos a. illos respectus ita indeterminate
et confuse importat ut primum dicitur vel ipsi dicitur, cæteros a. confuse
et per reductionem ad 1. Sanum n. multos respectus ad sanitatem ut puta
habitus significantis causantis sic in una voce sanitatem dicitur importante con:
fundit ut sic primum respectum sc: habitus cum illis dicitur significat, sanum
n. absolute dicimus habitum sanitatem ut illum. Cæteros a. respectus inde
terminati importat per attributionem ad 1. ut patet ex dictis. Unde in
eo est illud axioma cuius nos in meminimus alibi, nomen analogum stare
pro famosiori significato, habet in illud quod ratio analogi prius conveniat principio
analogato quia cætera minus principia dicuntur talia in ordine ad illud.
Dividitur hæc Analogia à S. Th. in Analogiam duorum ad 3 ut me
dicinæ et urinæ ad animal sanum. Et in analogiam unius ad alterum,
ut medicinæ ad animal sanum et hæc divisio satis bene explicat naturam
analogiæ attributionis.
Analoga proportionalitas dicitur quorum nomen est commune et ratio per nomen significata est
eadem secundum proportionem 1. est similis in proportione ut videre corporali
visione et videre intellectualiter communi nomine vocatur videre quia intelligere ita

rem arcu offert sicut videre corpori animali. c c c c c
Dd ad h. Intellectu proportionalitatem in hoc differre a similitudine quod simi
litudo tum petit duos terminos ut similitudo albi tum petit duos terminos
albedinis affectos. Proportionalitas v. ad minus petit 4 extrema ut
videre est in hac proportionalitate sicut se habet risus ad hominem ita se habet
veritas ad pratum, et ita proportionalitas si unius nominis spectemus nil
aliud quam habitudo quaedam duarum vel plurium proportionum inter se ita
ut quemadmodum sensi habet hoc ad illud ita in hoc ad aliud ut habitudo
illa quae interceditur inter pedem montis ad montem et inter pedem arcuatis ad
arcuatum dicitur proportionalitas nam sicut si habet pes montis ad montem
sustentando eius pondus ita si habet pes arcuatis ad arcuatum ferendo eius gra
vitatem.
Et H. definitionis clarioris alia dd est. quod nomen analogum proportio
nalitatis non importet unam rationem eorum sed plura numerali cuius
ratio haec est, nam proportio dicitur dari inter plura quae ratio per nomen analogum
proportionalitatis significata ut sit proportionaliter eadem dicitur esse multiplex
et ex hoc intelligitur illa prio
per nomen analogum debeat esse proportionaliter eadem hoc non sic in
telligi dicitur, quia quod ista analoga debeant significare aliquam rationem
eorum sed quod res significata per nomen sc: extrema importata debeant
proportionaliter esse eadem.
Haec analoga proportionalitatis non quaedam habent conditiones. 1a est
quod ratio per nomen analogum tali significata reperitur intrinseci et secundum essen
tiam in omnibus analogatis. 2a proprietas est quod in omnibus analogatis non
reperitur eadem ratio numero vel unus terminus numero sed tot sunt rationes distinctae
numero quot membra dicuntur analogata. 3a est quod in his analogatis
unum non definitur per alterum non n. pes montis definitur per pedem arcuatis
aut est ea

Arg. 1° sanum v. g. claudit intrinseci in medicina quod falsum est
quod forma significata per nomen analogum attributionis tantum reperitur intrinseci
in principio analogato. Patet antecedens medicina dicitur sana quia causat sanitatem
sed causare sanitatem est intrinsecum medicinae quod et forma per nomen analo-
gum sanum significata erit quoque medicina intrinseca. Respondeo negando antecedens ad
probationem contra. et dico nunc causare sanitatem est intrinsecum medicinae ita quod
forma causata per medicinam scilicet sanitas a qua hoc nomen sanum desumitur
sit intrinseca medicinae negando nunc causare sanitatem est intrinsecum medicinae
hoc est medicina habet aliquam virtutem sibi intrinsecam per quam causat sa-
nitatem contra nunc et hoc non est ita nos.
Arg. 2° Ens dicitur analogice de Deo et creaturis substantia et accidente
analogia attributionis et tamen entitas quae est ratio significata per terminum ana-
logum ens reperitur intrinseci in omnibus analogatis quod doctrina data
falsa erit quod scilicet forma significata per nomen analogum attributionis tantum
extrinseci reperitur in minus principiis analogatis nunc de se patet. Crea-
tura non intrinseci est entitas quidam sicut et accidens intrinseci et
in sua essentia claudit entitatem.
Respondeo 1° quod Ens quoque est analogum attributionis respectu Dei et creaturae
substantiae et accidentis non significat rationem aliquam communem omnibus analogatis intrinse-
cam sed immediate importat Deum deinde Creaturas vel immediate substantiam
deinde Accidens, In ordine non ad substantiam dicitur accidens habere entitatem de-
nominative ab entitate substantiae. Similiter Creatura denominatur denomina-
tive Ens a primo increato Enti quod est Deus.
Ad 1 H. Ultra. Ens potest sumi 1° quoque significat habere esse abstrahendo
a modis particularibus substantiae et accidentis Dei et creaturae et sic
ens non est analogum attributionis. 2° sumitur quoque significat plura propter attribu-
tionem ad unum immediate et sic est analogum attributionis.

Rx 2o. Ens respectu Dei et Creaturae substantiae et accidentis non est tantum analogum attributionis sed non proportionalitatis et consequenter tamen potest intrinseci inveniri in omnibus analogatis secundum proportionem tantum.
Ex quo non solum potest argumentum quod fieri solet ex 3 condit. Analogiae proportionalitatis sup. commemoratam. et est huiusmodi. Accidens est analogatum respectu substantiae et tamen accidens definitur per substantiam ergo unum analogatum definitur per aliud, non in analogia proportionalitatis. Rx ad hoc si accidens quandoque contingat definiri per substantiam, hoc est quia non est analogatum attributionis, non v. in quantum est analogatum proportionalitatis.

DUBIUM TERTIUM.

Quid sit Praedicamentum et quae requirantur ut aliquid ponatur in praedicamento et quot sint praedicamenta.

Praedicamentum spectata nostra Ethemologia communiter dicitur illud quod de aliquo praedicatur et quia ro suprema gratia per quasi per Anthonomasiam de partibus substantiis praedicantur quae sunt principia praedicamentorum fundata ut patebit infra ro praedicata cum praedicamenta dicuntur. Verum quia non tantum suprema gratia sed quaecumque gratia sub illis contenta sive sint subalterna sive infima imo non species infimae aliquo modo de substantiis vel individuis enunciantur extensum est hoc vocabulum praedicamentum ad totam seriem ex summo gratiae et intermediis speciebus et individuis significandam usurpavit in Porph. cap. de specie cum dixit et protulit in singulis praedicamentis esse singula ja gratia alia intermedia species infimas et individua. Praedicamentum ergo hoc modo acceptum sic solet communiter definiri. Praedicamentum est series sive coordinatio praedicatorum essentialium superiorum et inferiorum in qua superiora de inferioribus quodlibet praedicantur.

Ex H. Desrois ultra NB. Praedicamentum secundum vocem et terminum con-
notationem et consequenter aliquid importare de materiali et aliud de formali.
Sicque Et usurpatur praedicamentum 1o quidem mixta materiali 1o Inten-
tionaliter et sic sumit illas naturas reales ut quae in praedicamentis collo-
cantur ut ex arbore porphyriana patere poterit.
2o Usurpatur mixta sumptum formaliter 2o Intentionaliter pro 2a si-
quidem intentione sine relatione rationis in concreto et hoc modo nil
aliud dicit quam naturas reales non absolute sed quatenus constituuntur in
ratione generum vel specierum. Vel clarius in ratione praedicabilium et
subiectibilium. Praedicamentum n. ordinatur ad hoc ut possimus verus
praedicationis cum propositionis efformare ad consequendas scientias ad quod maxime
conducit scire quid sit praedicandum quid subiciendum. Ideoque dantur
ista praedicamenta ut omnium rerum numerum ad formandum praeoculis
habeamus, sic n. praedicamenta series quaedam ad quas omnes res inveniendi
reducuntur. Unde eas adducere possimus congruo ordine ad scientias comparandas.
De illo quod praedicamentum 1o Intentionaliter sumptum affert sive
de materiali praedicamenti non est magna difficultas. Sed de illo respectu
rationis sive de 2a Intentione in concreto quae formaliter constituit
praedicamentum aliquantis est difficultas quaenam sic: sit ei tertium cum
omnis relatio ex sua essentia dicat ordinem ad aliquem terminum.
De quo re ut sententiam nostram dicamus sit Conclusio prima.

Chio 1. Praedicamentum de formali dicit respectum ad
illum tanquam ad terminum. Sed pro hunc respectum non constituitur
formaliter et contrahitur in ratione praedicamenti.

Haec Chio quae ad 1. p. plus praedicamentum formaliter dicit naturas vel
res quatenus ordinantur et collocantur in ratione superiorum et inferiorum

generum et specierum. Sed haec ordinatio tantum fit per illum quod praedicamentum formatur dicit respectum ad illum tanquam ad terminum. Ma[illegible] ex sup. definitione praedicamenti m. [illegible] a parte rei n. res [illegible] superiores vel inferiores formatur nec genera aut species aut individua nisi tantum fundamentaliter quod illa ordinatio formatur tantum fit per illum. et consequenter recte inferitur sicut n. esse cognitum formatur dicit respectum ad illum ita et esse ordinatum quia haec ordinatio passive accepta ex parte rerum provenit ex tali vel tali modo cognoscendi res. Ex hoc inferitur 2a pars Chronicae Iste n. respectus quem dicit ~~illa~~ praedicamentum ad illum ordinantem et disponentem praesupponit et requirit ad hoc ut praedicamentum formatur in sua essentia constituatur quod 2a pars Chronicae vera. et ad facile probari poterit ex dictis. Praedicamentum formatur consistit in illa coordinatione praedicatorum essentialium inferiorum et superiorum sed esse superius et inferius subiectibile et praedicabile praesupponit esse cognitum et consequenter praesupponit respectum ad illum cognoscentem quod praedicamentum praesupponit talem respectum et res clara est in specie vel genere nam esse speciem vel genus praesupponit quidem respectum ad illum sed per hunc respectum non constituitur formatur et essentialiter in ratione generis vel speciei sed illum praesupponit tanquam quod nostro praerequisitum et eodem modo dd. de praedicamento formatur.

Ut v. essentialem eius terminum dictaremus sit Chronica secunda.

Illa Relatio rationis in concreto quae praedicamentum formatur constituitur habet pro termino essentiali aliam ~~rationem~~ relationem rationis in concreto nempe res quae subiectibiles praedicati superioris et supremis.

Probatur. praedicamentum essentialiter et formaliter est coordinatio superiorum et inferiorum in qua illa de istis quidditative praedicantur sed hoc nihil aliud dicit quam respectum praedicati ad illum quidditative quod illa relatio rationis praedicamenti constitutiva habebit pro termino essentiali aliam relationem rationis in concreto.

Et sensus h. Chois n. e. in predicamento tm unicam numero relationem rationis
reperiri quam constituat in relatione rationis predicamento sed tot sunt rationes
relationis quot predicabilia quidditativa quae omnia simul sumpta sunt unum
predicamentum et dant tantum unam rationem eo quod in modo respiciendi
suos terminos non dicant centralem et hoc modo isti particulares respectus
rationis constituunt unum predicamentum quod multi lapides constituunt
unum acervum sed tamen cum ordine quidem.
Diximus in Chore et supremis quia quidam predicabilia quae in predi-
camento ponuntur sunt suprema nullum supra se habentia quod ut
genus respiceant sed sunt quasi pro parentes a quibus omnia alia predicata
in eodem predicamento constituta suam originem trahunt.
Ex hac Chore sequitur predicamentum non sumi tantum pro supremo genere
cum ordine illo quod dicit ad omnia quae collocantur in recta linea predica-
mentali sed non sumitur pro aliis generibus et species quae tanquam partes con-
stituunt integrum predicamentum nisi forte supremum genus accipiatur
cum ordine ad inferiora reduplicative quatenus scilicet illa de aliis non
sub supremo genere contentis possunt predicari. hoc n. a nostra Chore
non multum distat et utrumque potest probabiliter sustineri.

Chor 3 8 Conditiones requiruntur conditiones nostrae ad hoc ut
aliquid ponatur pro se in predicamento.

Sed H. Chois ~~illa~~ N. et aliquid poni in predicamento pro se Et. Re-
ductive pro se ponuntur in predicamento illa quae ut ponantur sunt omnia requi-
sita et ponuntur ratione sui. Reductive v. ponuntur illa quae non ratione sui
sed dependentur ab aliis pro se in predicamentis constitutis ad quae redu-
cuntur et quae complementum modus aut affectio sunt.
3 Priores conditiones sunt pro ipsis vocibus quibus res quae in predicamentis collocantur
significari solent.

1a quod conditio ex parte vocis petita est ut sit univoca hinc a praedicamentis rejiciuntur voces analogae et aequivocae et hanc conditionem satis expressi tradit Aristoteles dum egit in Aristotele praedicamentis de univocis

2a est. Ut sit simplex secundum significationem non secundum sonum id non parum referre videtur cum multae dentur voces quae secundum sonum videntur compositae rem tamen significant simplicem, dicitur quod ille vox simplex secundum significationem cui scilicet respondeat unicum significatum quod simplici unico conceptu obiectivo constet non explicite aut compositio unde ex studiis artis rationali substantia extensa et alia. Et hanc cond. non meminit Aristoteles dum in superioribus egit de complexis et incomplexis complexa rejiciendo alia a recipiendo

3a est ut vox habeat accommodatum significandi modum censetur a accommodatus significandi modus quando nomina significantia accidentia significant eam in abstracto, significantia vero substantiam eam significant in concreto et hanc rationem assignatur ista quae series praedicamentalis ordinatur ad hoc ut naturae rerum melius queant dignosci sed substantia completa praedicamentalis ex propria natura est quidam concretum quod dicitur tamen concretum significari, accidens a in se et secundum suam rationem formalem est forma quidam carens ~~[illegible]~~ subiecto cum quo faciat unum per se ut patet quod ut eius naturam melius percipiamus dicitur tamen abstracto significari et de hac conditione plura in solutionibus argumentorum.

4 ex parte rerum conditio est. Ut id quod ponitur in praedicamento per se sit ens reale, divisum non in ro praedicamenta est ens reale quod id quod per se ponitur in praedicamento dicitur esse ens reale. et per hanc 4 conditionem rejiciuntur a praedicamentis entia rationis, entia non impossibilia.

5a. est ut ens praedicamentale sit ens finitum et creatum et non
increatum et infinitum simpliciter cuius ratio est ista. quicunque ponuntur
in praedicamento aut sunt naturae communes contractae ad individua vel
ipsa individua contrahentia sed ens simpliciter infinitum nec
contrahi nec contrahere potest ergo nec esse in praedicamento. probatur minor
quod contrahi recipit perfectionem a differentia ergo non est infinitum perfectum
id est quod contrahit coalescit ex natura contracta finita et propria
differentia quia si est finita non potest cum natura finita aliquod infinitum con-
stituere quia totum finitum ex parte sibi ~~[illegible]~~ finitis nullam habet infinitatem
si vero esset infinita iam continet totam perfectionem ~~[illegible]~~ naturae
quam contrahere dicitur ac proinde frustra illi convenit ad componen-
dum individuum.
6a. est quod entia praedicamentalia debeant esse incomplexa sive
simplicia Ratio hic est. quia entia complexa afferunt plura ut plura
sed plura ut plura potius pariunt confusionem quam distinctam rerum
cognitionem ergo non ponuntur per se in praedicamento, alias non possunt dici
quia omnium rerum ~~[illegible]~~ elementa si essent composita et per hanc Cond.
excludunt ab ipsis omnia entia complexa sive composita quia
plures res certe naturae distinctas metuunt.
7a. est quod ens praedicamentale debeat esse ens per se nam entia
per accidens non constituunt unam essentiam quia sub uno praedicamento
tantum constituunt ergo non possunt in determinato praedicamento collocari
ex hac Condit. colligitur non quod sup. insinuatum est. Accidentia
sic non debere poni in concreto in praedicamento sed in abstracto, nam
ens per accidens non ponitur in praedicamento sed entia in concreto sunt entia per
accidens ergo non ponuntur per se in praedicamento. probatur minor accidentia in
concreto ut album v. g. sequitur hunc sic: Illum et formam habitam quia

sit res diversorum praedicamentorum sed ex rebus ad diversa praedicamenta
spectantibus neque constitui unum ens per se sed tantum unum per accidens quod
accidentia in concreto sunt entia per accidens. hanc ergo cond. a 6a
censemus non multum differre nisi forte alii complexa dici possunt
quae non sunt entia per accidens sed constituant unum per se ut animal et
rationale, diversas quidem naturas explicant et sunt quod complexum tamen con-
stituunt unum per se.
8a est. quod ens praedicamentale quod ponitur per se in praedicamento debeat
esse ens physice completum. H. ratio est quia praedicamentum est series
entium perfectorum sed entia physice incompleta sunt imperfecta quia ex sua
natura ordinantur ad complendum aliud quod est magna imperfectio quod in praedi-
camento debent poni entia completa. Per hoc excludunt a praedicamentis
rerum modificationes quae ordinantur ad complendum aliquod totum, quales sunt
inhaerentia similiter partes physicae materiae et formae, partes tamen integrales ut pes
et manus caput pes, numerantur tamen hic aliquae partes homogeneas sive
eiusdem rationis quales sunt partes aquae et ignis. easque excludunt a praedica-
mentis quia licet istae partes ab aliis separatae completum constituant
individuum, tamen communiter complent aliud quam partes incompletae sed
num hoc verum sit videbimus infra.
Aliqui addunt hic aliam Cond. scilicet ut res ponenda in praedicamento
per se sit virtus, hanc tamen conditionem nos licet in plerisque admittendam
censeamus non tamen in omnibus individua quippe secundum omnes ponuntur in praedi-
camentis tanquam fundata quibus tota series innititur sed individua
non sunt virtus ut patet quod illa conditio non est vera.
Quaeritur hic 1o. An omnia quae ponuntur per se in praedicamento ponantur in
linea recta vel directe quod idem est.

Et Ilthe XB c. Ex aliis praedicatis quae ponuntur in praedicamentis
per se quaenam poni directe quaenam v. indirecte, directe ponuntur ea
quae vel sunt gra sive suprema sive media et de quibus genus supremum
contrahitur praedicata. Indirecte v. ponuntur ea quae licet per se et
ratione sui ponantur de illis tamen non sunt contrahitur praedicari genus supremum
vel intermedium huiusmodi sunt differentiae divisivae generum, illa
quae ponuntur directe dicuntur poni in linea recta praedicamentali. Alia
v. quae tamen indirecte constituuntur dicuntur collocari in linea collaterali
unde in serie praedicamentali duae sunt lineae alia est recta Alia
Lateralis. Linea recta vocatur illa quae ducit ab individuis per
media gra usque ad supremum genus et a supremo gre usque ad in-
dividua et dicitur recta a similitudine lineae mathematicae quae dicitur
recta ijndo a puncto directe tendit ad punctum et in hac linea
ponuntur gra suprema subalterna, species infimae et ultimo individua
in quibus finitur linea recta praedicamentalis. Linea lateralis est
illa quae est a latere lineae rectae et in illa ponuntur differentiae divisivae
per se generum tam supremae quam aliorum.
His praehabitis Rx non omnia quae ponuntur per se in praedicamentis poni in
linea recta praedicamentali vel directe quod idem est. differentiae n. ponuntur
per se in praedicamento, habent n. omnia requisita ad hoc ut aliquid ponatur
in praedicamento, non tamen ponuntur directe quia licet differentiae praedicentur de
individuis et speciebus tamen de ipsis non praedicantur contrahitur gra sup-
ma et intermedia quod tamen patet ut aliquid ponatur in linea recta.
Dices quod plures cond. requiruntur ad hoc ut aliquid ponatur in praedicamento
quam sup. sunt assignatae. Rx nos sup. tamen assignasse conditiones
eorum quae ponuntur per se in praedicamento, non a. eorum quae directe. sunt n.

alia conditiones nostrae quae aliquid sit iam declaratae et petitur amplius ut ens praedicamentali directe positum in praedicamento sit ens Metaphysicae completum.

Et quod dicitur. Illud dici ens completum abstrahendo a physico et Metaph: quod in suo genere habet quaeque requirit ille gradus, ita ut in eodem non ordinetur ad alterius compositionem, ens a. physici completum est illud quod ex propria natura non ordinatur ad aliud ens constituendum, afferens distinctam realitatem ab illo ut homo equus leo sit entia physici completa. Et dictum est ex propria natura, nam si aliquid ens constituat aliud non ex propria natura sed ipsi contingenter et accidentaliter illud non amittet entitatem entis physici completi sic partes et individua aquae in flumine sunt entia physici completa licet constituant aliam aquam in ratione fluminis vel rivoli, hoc tamen est accidentaliter et non ex propria natura. Cuius ratio est si non individuum seu pars aquae ab alia separetur habet totam entitatem aquae completam quam antea habebat quando antea erat unita quo tamen quando componit et unitur cum alia aqua erit ens physici completum licet non sit eadem ratione ~~licet non sit eadem ratione~~. Ex quo colligo illos Auctores qui sup. partes homogeneas extraxerunt a ratione entis physici completi, tum esse locutos de illis secundum modum et accidentaliter quia sic: habent modum alicuius entis physici completi, et ob id eas extraxerunt, si v. de ijs in alio sensu loquuntur indicamus falsum esse illas partes esse physici incompletas. Et hoc ex dictis satis clare patet. Ens v. physici incompletum est illud quod ex propria natura et entitate ordinatur ad aliud physici componendum et huiusmodi entia sunt partes integrales manus sic: caput et pes. et partes non centrales physici ut materia et forma.

Ens Metaphysicae completum est quod ad modum per se stantis praedicatur de alijs entibus completis et talis sunt omnia genera et species. Et ita v. Ens Metaphysicae incompletum est illud quod praedicatur per modum alteri adiacentis

cuiusmodi sit ordo trium dimensionum generum. Circa quod
Pb. Eius Metaphe completum est Iudicii. Dici tamen ordinem
ad totum esse illi tamen conuenit rem esse et modum esse
esse et modum alteri adiacentis. Et hoc est ad propositum.
In rigore loquendo solum entia physica et Metaphe. Spiritus
sunt gradus spiritus et modus quasi in recta linea iuxtapositi
Entia v. Metaphe non sunt ita quod sit trium generum dimensionum
tamen ut linea laterali collocati.
Quia 2° dicit quod sit ponere in iudicio ponere reductione. Et 1° reductio
alicui ponere in iudicando nihil aliud quam reducere ad aliquid cui ponere esse. Iam
reducere ad aliquid iudicando est pars illius physica et metaphysica. 2° iudicare
et tertium modo complexus aliud. Dicit igitur quod esse in iudicando. Ponere 2°
doctrine. Nam ipsa transcendentalia ponere esse in iudicando. Quia omnia
et 1° ponere reductione et ut reducere ad aliquid iudicando. Et illa 1° dicit
cedant ad iudicando quia nequeunt ad nomen aliquid reduci. Nec obstat quod sint aliqui
cui esse ponere in iudicando. Et nihil prohibet illa reductione fieri ad pri
cuiusmodi esse sint aliqui cui esse in iudicando, tamen illa aliqui cui ad ordo
modi transcendentalis potest ad aliquid iudicando reduci et ita esse modi transcendentalis
tamen obstacum nihil obstat quia nihil prohibet quin esse et modus conformetur
aliqui totum completum.
Dicit primo ponere esse in iudicando et 1° reducere ad aliquid iudicando. Et hoc sic
iudicando nihil prius ipsum efficere et finit illud. Illud igitur in rigore loquendo iudicare
non ad iudicandum, sed est ad ens completum et perfectum, nec dicit diuisionem generum,
ponere esse, sed est ad ens imperfectum et efficiens non adiunctum ad constituendum
aliquid ens completum iudicandi, nec solum ad illud definiendum tamen ens completum
tum in sua linea. Et tertium respicit effectum. Sufficit ut in linea effectus et
illius complementum et quia iudicando rei certam reducit ad iudicandum in iudicando
certam potest. Quod 4° 10 hic sunt entium realium iudicia. Et effectus quia ens et illud
Hoc quod est. Quia ut hic sensus non ens coniungit rei et effectum. Hoc tamen
non rem S. th. ad planum hunc non esse ad aliquid planiorem. Vide de quo
forsitan nihil potest.

Arg 1: ita de genere predicamenti. Hoc dicere convenit alicui a definito quia quod est convenit predicamentis entium realium sed hic illa predicata non sunt definita nec comprehensa quia non recum. ma. pal. in Exhib. realis est in quam coordinata predicata entialium et. m. ph. qa hic tu definiunt predicamenta entium realium et colligit qa chor. et stelli facta in co tu predicam. planet. colligit qa conditiones fig. p. phis. Ex qdo ens ad qt. cons ma. dnem. in rigore n. prout dicunt stricte comprehensa predicamenta entium realium. Unde dicere quod compleat tu predicamentis entium realium debet hic nu assignari. Praedicam est series predicata entialium realium, in qua singula de ipsis dicuntur quidditatiue predicam.

Hic te moneat res explicanda ordine et conditiones assignari tu predicamentis entium realium convenientes. Hoc n. idcc factum e qa entia realia et rebus magis nota et principium intentum e agere hic de predicamentis entium realium non stricte qmuno tu stro.

Arg 2: ita ad qd dictum e accidentia debent poni in predicam. abstractiue et n concretiue. Accidentia in concreto v. g. colorata tu habent genus et nulla nu habetur nec habes genus nisi tu contendo qd accidentia possunt poni in predicamentis in concreto. sed. pat. dico n. supra accidentia in concreto a predicamentis est exclusa qa habent et genus et habitum, qd est dne entia ad diuersa predicamenta spectantia.

Ex qdo arg, qa quod qd album concipit plus concipit qm quod concipit solum albedinem in abstracto sed hoc plus nil e aliud qm habitum simul cum genere qd est res ob diuersa. Et pter hoc. Si n. album nil aliud affert significatum qm albedinem nora et hoc genus sto e albedo sicut hoc e nora ho e albo, sd hoc e habitum qd q. Hic mirabis dicten quod in predicamentis accidentium. Vbi tu concretis, hoc n. dcc habit qa concreta sunt nobis notiora.

Arg 3: ita Numerum conditionum supra ponitur. Praedicam. est coordinatio predicabilium sed hic conditio supra ponitur e addita ms plus. ricta qd.

Ex predicam. dicit coordinatio predicabilium n qd illa sola coordinat sed qa illa simul cum suis subjectibus hoc n. n sunt nec et patet in mundis.

Ex qd n sequitur aliud argtum qd plus sequitur mundum n pote poni in predicamento qa n predicabile.

Ex licet mundum n sit predicabile et tu habet predicabilium de qt. supra conditiones predicam. et hoc sufficit et genus in predicam.

Arg dicas ora mundum debere poni n n. e maior tu ens jm alterig.

Ex ad predicam sufficit si unum mundum constituat, ms potest n poni ora et ordinari n in ordine ad se sic n. forte sint infinita sed in ordine ad sua singula.

DUBIUM QUARTUM.

Qua ratione ro p̃dicamenta debeant inter se distingui et Vtrum habeant inter se aliquam rationem genericam?

Ad Resol. p. p̃mili reuocanda in memoriam ea q̃ in Tractatu ter
tium de distinctione eiusq̃ notijs p̃ncipij. dicta sunt et tunc hoc p̃sti
mis omnis p̃dicamenti posset monstrari et solui. n̄ tamen erit abs re hic
in eo de distinctione p̃dicamentorum inter se breuiter aliqua dicere.
Ex quibus patet OO sententiam quam ex. ponunt ora p̃dicamenta distin
gui inter se realiter. Nolly v. ea ita ponunt ea n̄ distingui distinctione
reali sed distinctione tm̄ rationis ratiocinatae. Ad Resol. sit.

Chō p̃. Ad ea nemo q̃ ora p̃dic. dist. realiter ab invicem
Licet aliqua ad habeant sed substantia et accidentia distinctio rationis ratiocinatae
Hac ea cont. et p. eiusq̃ part. ple. Nolli et p̃sentia constituant duo di
versa p̃dicam. et tm̄ sunt eadem res, minime realiter distinguuntur ut alti
mus ebrius q̃ n̄ ea ratione realis dist. inter ora p̃dic. et ex hoc sequitur 2a p.
Si n. p̃dicamenta distinguuntur inter se tanquam membra dominantia ipsa
sola et n̄ realiter q̃ distinguuntur q̃ ratione sed n̄ q̃ ratione ratiocinatae
tm̄ q. p̃dicamenta ad minus poterunt dimissa ~~[illegible]~~ sed tm̄ tm̄
et ora p̃dicamenta aliquantulum dici dicunt dimissam rationem cum
habitudinem ad 1. substantiam q̃ dist. q̃ ratione ratiocinatam.

Chō 2. I° p̃dicamenta n̄ sunt aliqua ratione sui inter se
generica sed analogica.

Pti. 1°. si ro p̃dic. haberent inter se aliquid genus illud esset ens sed ens neq
ea genus q̃ nullum habet inter se genus p̃dic. ma. patet q̃ nil aliud p̃ ens
gilari q̃ inter se habeant. mi. patet ea genus i. entia esse ens dicuntur
et inter. tali ratione sed ens n̄ ea entia q̃ dicitur sed ritione
in illis mutatum q̃ n̄ p̃ ea genus. patet mi. genus quia ens p̃ncipium
abstractum minime ens nude nulla p̃ dari dicuntur p̃ ea tantum ens
reali v. g. contrahit aliquid et sequitur ens neq ea genus

Ptr 2: Gra suprema st p. diversa sed q p. dicunt ponunt obtinere aliqm
naturam genericam supra se qo predicamta n hnt supra se aliqm rationem gene
ricam et univocam. Ex hoc facile probari poterit facile id quod ultimo
in Chone dictum e sc: predicamenta hre supra se aliqm rationem analogicam
et sic oia predicamenta st analoga proportionalitatis respu Entis.
Qd ptr. Analogo proportionalitatis st illa qrum noen e coe et ratio p noen sgata
sdm proportionem eadem. Sed oia predicamta hnt noen coe st m oia predicamta
entia et vocantur talia et rationem p noen sgatam proportionabilt eandem qo
st analoga proportionalitatis et qo hnt sup. se aliqm rationem analogicam.
Licet predicamta ut supra diximus n sint tm analoga proportionalitatis sed m
attributionis qa accidentia dnr m entia in ordine ad substantiam q indicat pri
mum analogatum Entis.
Dices verum ce oia predicamta qtus includunt substantialia et accidentalia n hre
supra se aliqm rationem genericam qa substantie et accidenti nil e univocum at
cetera 3 predicamta accidentium hnt rationem genericam supra se v.g. rationem
accidentis in coi, hoc n. univoce predicatur de oib accidentib. Rx tn et sil.

Chio 3a. Accns in coi n predicatur univoce de novem
predicamentis neq respu eorum est genus.

Ptr Chio Illud predicatur univoce et generice qd predicatur sdm idem noen et sdm
eandem oio rationem sed accns n predicatur sdm eandem rationem de 9. predicamentis
qo n erit genus respu eorum nec predicatur univoce de illis. ma pat. mi ptr ratio
accidentis in qntum accns alia e in qnte alia in qtle et alia in aliis
predicamentis qo accns n predicatur sdm eandem rationem de 9 predicamentis
qa n est in illis sdm eandem rationem. Et ptr ans Ille modus in q differt
qntas a qtle n e substantia qo e accns qo ratio accidentis in qntum accns
alia e in qntle alia in qtle qo n predicabitur univoce de illis qa
ad rationem univocam petitur ut ex pte illius nulla sit variabilitas ut patet
in arati respu hois et bruti.

Et H. rationis ultra dr. quod univocatio rationis communis debeat desumi in
ordine ad inferiora ita quod ad hoc ut aliqua ratio dicatur communis non
sufficiat quod in communi nullam includat differentiam aut inaequalitatem
sed potius ulterius ut inferioribus conveniat ulterius univoci hoc est absque
ulla diversitate quae in ipsamet ratione communi exercitatur quantum ad inferiora des-
cendit cuius rei exempla habemus in ratione communi accidentis quae ideo est univoca
quia eadem omnino ratio accidentis est quae in homine et quae in equo reperitur. Et ratio cur
univocatio debeat desumi in ordine ad inferiora est quia
univocatio est quidam modus proprius rationis universalis, universale autem formaliter desu-
mitur in ordine ad inferiora, cum quod ratio accidentis in communi non sit
eadem in suis inferioribus sed in ipsa fiat variatio non erit univoca
respectu cathegoriarum.
3a Hoc. Diversitas rationis communis in inferioribus non impedit univocationem
ut diximus sup. de analogia inaequalitatis quod doctrina falsa est.
Probatur antecedens: diversimode est in homine et in equo et tamen respectu eorum
est univocum quia genus ut omnes fatentur habet in suis inferioribus diversitatem
et inaequalitatem quod diversitas rationis communis in inferioribus non tollit univo-
cationem, ut patet ex dictis et m. est certa nam omne genus univoci respicit
sua inferiora. Ex dictis eptem modum quod ratio communis in inferioribus potest
esse diversa. 1. est quando diversitas tantum tenet se ex parte differentiae cum quod
ratio communis communicatur in inferioribus, non vero exercitatur in ipsamet ratione formali
rationis communis et haec diversitas non impedit univocationem quia in tali casu ratio
communis est omnino eadem et tantum differentia diversa quantum ipsum compositum in quo com-
municatur cum differentia est diversum ratione talis differentiae ut videri est in accidenti
respectu hominis et leonis. 2. modus est quando diversitas exercitatur in
ipsamet formalissima ratione communi et haec diversitas tollit univocationem

in ratione cui, quia efficit ut eadem formalissima ratio sit diversa in suis
inferioribus et hoc modo exercitus diversitas in ratione cui accidentis
respectu suorum inferiorum, ipsa enim ratio formalis dicitur in cui diversimode
se habet in quantitate et qualitate ita ut diversitas exercitatur et teneatur se
ex parte ipsius rationis cui accidentis et non tantum ex parte alicuius differentiae
unde et hoc quod sit analoga et nullo modo univoca.
Ad Haec Arg. 1. Ad probandum sic: omnia praedicamenta esse eadem
realiter inter se, si alia praedicamenta distinguerentur inter se realiter
esset maxime praedicamentum substantiae et praedicamenta alia accidentium
sed haec non distinguuntur realiter inter se ergo nulla dicuntur hoc modo. ma-
jor patet probatur minor illa quae dicuntur realiter possunt a parte rei ab invicem
separari sed substantia non potest separari ab accidentibus ergo substantia et
accidentia non dicuntur realiter ergo nec praedicamenta in quantum haec po-
nuntur. ma est cui quia certum signum distinctionis realis est posse se-
parari realiter ab invicem minor non est clara nulla siquidem dari potest
substantia a parte rei quae sit denudata ab accidentibus. Respondeo con. ma et
negando minorem ad probationem eius dicens negando maiorem. falsa enim est illa propositio quae
ait illa distingui realiter inter se quae possunt ab invicem separari,
in sententia enim S. Th. manifestum quia differt realiter a forma et tamen secundum S. Th.
non potest manifestum quia existere sine forma aut ab illa separari. Deinde
dicens tamen quidam accidentia sunt inseparabilia a substantia ut sup.
dub. de accidenti dictum est, tamen multa sunt accidentia quae possunt
realiter ab ea separari, quare negatur illa minor quae destruitur substantiam non
posse separari ab accidentibus saltem aliquibus et consequenter negatur
intentum argumenti, omnia sic: praedicamenta esse eadem realiter, si namque
substantia ab aliquibus accidentibus potest separari et ea quae ab invicem possunt
separari distinguuntur realiter clare inferitur ex ipso argumento alia saltem
praedicamenta distingui realiter in se.

Arg. 2°. Ad pt. ora predicamenta distingui realiter inter se. Illa
dist. realiter quae habent distantiam entitatem sed ora habent distantiam entitatem
ergo ora predica. distinguentur realiter. mi. pt. ora predicamenta
habent distantiam predicabilitatem sed distantia predicabilitas sequitur distantiam
entitatem ergo si predicamenta habent distantiam predicabilitatem habent in
distantiam entitatem. Rp. admitto ma. et d. mi. ora predica. habent
distantiam entitatem realiter ergo mi. formaliter concedo mi. secundum diversum se-
respectum ad 1. substantiam quia sit diversus respectus sit per rationem cum
fundamento in re ut patet in actione et passione quae duo constituunt
diversa predicamenta et tamen dicunt plane eandem entitatem manentem
~~[illegible]~~ non a. formaliter, eadem siquidem entitas in quantum consi-
deratur ut quod egrediens a substantia constituit predicam. actionis, in quantum
v. consideratur eadem entitas ut quod receptum in substantia constituit predic.
passionis. Ad pt. mi. dicitur verum esse ora predicamenta habere distantiam
predicabilitatem sed mi. esse distinguendam distantia predicabilitas requirit
distantiam entitatem realiter ergo mi. formaliter sine secundum aliam formalitatem
concedit mi. et cum haec distinctio formalis requiratur in aliquibus predica-
mentis illa habebunt suas distantias predicabilitates.
Circa quod obiicit Pb. Numerum predicamentorum desumi ex diverso
modo predicandi de 1a. substantia et quia eo modis contingit alii predicata
enumerari de illa hinc eo numerantur predicam. et quando dicitur tot sunt
predicamenta quot predicabilia sed tantum sunt 5 predicabilia ergo tantum non erunt
5. predicam. Rp. falsam esse ma. quia numerus predicabilium petitur
ex numero inferiorum de quo. illa 5 ultima predicantur et quia tantum sunt 5
gratia inferiorum 5 tantum erunt predicabilia. At v. numerus predicamentorum
ut dictum est ex alio Cap. desumitur.

Arg 3 Ad pb. dari aliqm rationem genericam respectu eorum predicamentorum, omnia predicamenta conveniunt in ratione entis completi sed ratio entis completi est univoca et generica ergo predicamenta habent aliqm rationem communem univocam et genericam. ma pat ex cond sup. assignatis in pb. dicimus entia completa esse ponenda in predicamentis. plus mi. ratio entis completi non clauditur in ultimis differentiis formarum inferiorum ergo est ratio generica consequens pat ideo n. sup. dicimus ens non posse esse genus quia clauditur in ultimis differentiis omnium rerum. plus ans differentiae inferiorum sunt entia incompleta ergo ratio entis completi non clauditur in illis Rx conc. omnia predicamenta convenire in hoc quod habeant entia completa, ergo tamen mi. quod sic: ratio entis completi sit univoca et generica respectu supremorum generum cuius ratio haec est si n. suprema genera haberent aliqm rationem genericam sup. se in qua convenirent et haberent differentias in quibus non includeretur illa ratio communis iam illa genera non essent suprema genera nec se totis differrent, cum convenirent in aliqua ratione univoca et generica quod non essent suprema genera pat. quia haberent aliud genus sup. se ut supponunt contrarium. quod n. nec se totis differrent nam constat, ideo n. homo et leo non se totis differunt quia conveniunt in aliqua ratione generica ergo si suprema genera haberent sup. se aliud genus non se totis differrent. Deinde nam si suprema genera componerentur ex genere et differentia iam non essent illa ad quae in compositione Metaphysica ultima fieret resolutio quia illa rursum essent resolutibilia in genus et differentiam et illud genus iterum in aliud, non n. est maior ratio unius quam alterius et sic procederetur in infinitum quod est absurdum ergo debemus sistere tandem in aliquibus quae sunt irresolutibilia et omnis compositio ex genere et differentia expertia et talia sunt suprema genera.

Ad 2m a. quod probat argt. rationem entis completi esse genericam
quia non includitur in ultimis differentiis inferiorum. Respondeo quod licet ratio entis
completi non transcendat differentias generis inferiorum mediorum, trans-
cendit tamen differentias generis supremorum quod sufficit ut non dicatur ratio
generica.
Pro ultimo modo substantiae sic: quod si claudit essentialiter genus
generalissimum substantiae sed substantia quae est genus generalissimum
est ens completum cum sit substantia completa ergo ultimus modus
substantiae constitutivus claudit in se rationem entis completi ergo
ratio entis completi est quod transcendens modos cum differentias ulti-
mas supremorum generum pluribus modis genus generalissimum substantiae
nil aliud dicit ipsum ens per se sed ultimus modus substantiae constitu-
tivus est ens per se cum sit aliquid substantiale et non in alio ergo genus
generalissimum substantiae quod est ens completum claudit in ultimo
modo substantiae constitutivo.
Arg. 4. Ratio accidentis praedicatur secundum idem nomen et secundum eandem
rationem de 9 praedicamentis ergo erit ratio univoca respectu eorum consequens
pluribus autem in partibus omnes categoriae accidentium conveniunt in hac
nomine. Deinde habent non eandem rationem accidentis quod pluribus ratio accidentis est
inhaerere subiecto sed haec ratio est eadem in omnibus accidentibus ergo aut
verum. Respondeo ad probationem dicendo concedo rationem accidentis
esse inhaerere subiecto falsum tamen hanc rationem esse eandem in omnibus et
consequenter nec genericam et univocam quia maxime participat
ab inferioribus et cum magna diversitate illa et in hac ipsa ratione
accidentis exercitatur diversitas quae diversitas ut dictum est
tollit univocationem, alio non modo inhaeret subiecto quantitas alio modo qualitas.
Et complemento 26. potest ex entium realium praedicamentorum pro-
poni aliud praedicamentum entium rationis quia in istis praesertim locis
et relativis caetera non entia rationis ad praedicamenta rerum ~~[illegible]~~
posse reduci

arbitramur 1. ponat fieri coordinationes generis et speciei, haec n. est praedicatio generis de specie. 2. Intentio generis est ultra formalis quod nil repugnat quin minus in entibus rationis constituatur aliquid praedicamentum speciale. Et haec de Antiquis praedicamentis Artis.

Quaestio Secunda

De Praedicamentis Artis.

Dubium Primum.

Quodnam sit genus generalissimum substantiae et secundum quam rationem constituatur hoc praedicamentum.

Resol. et Expli. 1 quaesiti dicendum est 4 posse accipi substantiam 1° pro ipsa essentia alicuius rei uti sup. dictum est in expl. definitionis aequivocorum quae ratione solet dici quod animal sit de substantia hominis et homo de substantia Petri et secundum hanc acceptionem substantia non est genus generalissimum huius praedicamenti quia non tantum substantia sed etiam accidentia habent suas essentias.

2° potest accipi pro aliqua substantia incompleta pro materia vel forma vel non pro partibus integrantibus et sic substantia accepta non est in genus generalissimum huius praedicamenti ut n. sup. dictum est in praedicamentis tantum directe ponuntur entia completa tanquam genera et species vel individua at ista substantia est entia incompleta ut patet ergo.

3 Usurpatur pro substantia in communi abstrahendo a completa et incompleta quae vocatur transcendens quia includitur in ultima differentia cuiuscumque substantiae sive sit completa sive incompleta, quicumque n. substantia in sua ultima differentia habet rationem substantiae et non esse in alio et hoc aliis verbis dicunt alii. Substantiam posse accipi pro eo quod est 1a pars entium quae sit in universo ut distinguitur contra accidens prout sic: dicit non esse in alio tanquam in subiecto et secundum hanc acceptionem substantia non non est genus generalissimum huius praedicamenti quod patet quia genus cuiuscumque praedicamenti debet esse univocum et non transcendens ergo substantia sic accepta cum sit quod transcendens non potest esse genus generalis. huius praedicamenti.

sequeretur deinde differentias substantiarum directe poni in praedicamento substantiae. plus
sequitur de illis substantia hoc modo sumpta praedicari contrahitur ut supra quod
de inferiori quod differentiae ponerentur directe in praedicamento substantiae quod
tamen falsum est.
Quod sumi solet substantia pro substantia physice et Metaphysice completa et sic
est illa quae non ex propria natura ordinatur ad aliud constituendum et complen-
dum sed ratione ad modum per se stantis et substantia secundum hanc acceptionem
dicitur esse supremum genus hoc praedicamento.
Nota est 2o. Varias esse de supremo genere hoc praedic. sententias 2a est Nominalium
qui aiunt genus summum esse substantiam completam latissime sumptam et
sic extendit ad creatam sed increatam, finitam et infinitam et
consequenter Deum ipsum M. in hoc praedicam. continere inconveniens non
arbitrantur. Et occasionem sic opinandi praebuit Boetius dum ait duo
praedicamenta substantiae scilicet et Relationem in Deo locum habere, neque ratione
horum Auctorum opinio est destituta. Si namque Deus non esset ponendus
in substantia hoc Deo esset quia est ens simplicissimum quod compositum ex genere
et differentia tanquam imperfectionem non admittit, quod tamen compositio nostra dicit ad-
mitti in illo quod sub aliquo genere vel praedicam. continetur ut de se patet.
sed haec ratio nulla est quod nihil obstat quod minus possit Deus in hoc praedic.
collocari. ma. esset asserere ab illis qui Deum a praedicam. excludunt.
plus mi. haec compositio tamen fit per rationem quod nullam affert imperfectionem
ex parte Dei praesertim cum per rationem multae aliae compositiones in Deo
admittantur quae est compositio ex essentia et attributis ex natura et relatione
quod bene potest in compositio ex genere et differentia admitti in Deo.
2a. Sententia Statuit supremum genus esse substantiam corruptibilem hoc posito
fundamento est locus Aristotelis 6 Metaph. Cap. ult. ubi ait Corruptibile
et Incorruptibile differre genere sed quia genere dicuntur non conveniunt
in aliquo praedicam. quod.

3 Sent. c. 8 Alb. M. et aliorum asserentium substantiam corpoream esse
supremum genus hic praedicamenti. Res v. incorporeas quales sunt Angeli in
eo minime contineri. Ratio hic sententiae videtur ista quia res incorporeae
non componuntur ex genere et differentia ergo non possunt nec poni in hoc praedicam.
Plus autem genus desumitur a materia, differentia a forma sed in rebus incorporeis
non est materia cum sint immateriales et spirituales ergo in eis non erit genus
et differentia.

4 Statuit summum genus hic praedicam. esse substantiam completam et
similem eorum corruptibili et incorruptibili corporalem et spi-
ritualem. hanc sententiam modo communiter defendunt et quia veritati conformior
eam in sequentibus Thomistis amplectemur.

Ore breviter aliarum sent. ita satisfit. Ad Locum Boetii pro prima
sententia adductum Rx illum locutum esse de substantia non proprie sed improprie
et abusive vel potius de substantia analogica quae est superior ad praedicamentalem
Ad rationem pro eadem sententia allatam negatur min. ad probationem dicitur licet compositio
haec tamen fiat per illum quia tamen intrinsece asserit imperfectionem non est po-
nenda in deo. compositio n. ex genere et differentia nihil est aliud quam compositio ex potentia
et actu sed nulla potentia quae sit actualis ultra est ponenda in deo quia est
actus purissimus ergo nec haec compositio ex genere et differentia erit ponenda in deo.
Aliud est de compositione ex essentia et attributis naturae et relationibus, illae n.
compositiones nullam claudunt imperfectionem atque ita eas in deo ponere
absurdum non erit. Sed hanc rem Theologis relinquimus.

Deinde quaeri deus non ponatur in praedicam. non tamen in causa est eius simplicitas
sed non insimilis ratione cuius repugnat eum poni in praedicam. ut ex dictis
sup. colligi potest circa 5 condit. petitam ad eius praedicamentalem.

Ad Fundam. 2a sent. Rx Artem non loqui de genere supremo sed subalterno
cum potius specie subalterna vel potest dici Artem loqui non de genere logico
sed physico hoc est de materia quia ita ut sensus sit corruptibili et in-
corrupt. dicuntur genere hoc est dicuntur materia, aliam n. materiam habet substantia
incorrup. aliam corrup. haec namque mutatur potentiam substantiam privationem, illa v. non.

Ad Rationem 3 Sent. dd. falsum est res incorporeas non componi ex gratia
et differentia. Ad probationem. Respondeo falsum esse genus tantum sumi in rei veritate a materia
et differentiam a forma sed hoc ideo dicitur ab Auctoribus quia genus habet similitudinem
cum materia et differentia cum forma, unde licet in substantiis incorporeis
non sit materia vel forma physica quia tamen habent aliquid per modum determinabilis
et determinantis recte potest in eis compositio ex gratia et differentia admitti.
His praesuppositis sit.

Conclusio 1a. Substantia secundum 4 Acceptionem est genus generalissimum
h. praedicamenti prout dicit substantiam completam.

Probatur Conclusio 1a. Ex refutatione aliarum sent. Ex Ratione. Illud est summum
genus alicuius praedicamenti quod per se dividitur in differentias immediate divisivas
et constitutivas talis praedicamenti sed substantia completa physice et Metaphysice
dividitur per corporeum et spirituale, quae sunt differentiae eius immediate divisivae
ergo substantia in hac acceptione est genus generalissimum constituens praedicamentum
substantiae.

Probatur 2a. Substantia completa participatur univoce ab omnibus substantiis corporeis
et incorporeis, corruptibilibus et incorruptibilibus ergo est genus generalissimum
et supremum ossey pal. Probatur antecedens quia nulla potest assignari ratio
aequivocationis aut analogiae attributionis aut proportionalitatis quae se
teneat ex ipsa ratione substantiae completae, tamen est alia diversitas ex
parte substantiarum quae licet sint substantiae non tamen completae. Verum est quod disparitas
excretarum in ratione substantiae communiter sumptae prout distinguitur in accidens
sed hanc substantiam nos non pro summo gratiae h. praedicam. agnoscimus.

Probatur 3a a similitudine aliorum praedicamentorum. In praedicamento qualitatis
aliae dantur qualitates corporales aliae spirituales, aliae corruptibiles
aliae incorruptibiles et tamen omnes conveniunt univoce in illo praedicamento
qualitatis ergo tamen univoce convenient omnes substantiae tam spirituales quam
corporales, corruptibiles quam incorrupt. in aliquo supremo gratiae quod non
potest esse aliud nisi substantia completa.

Chō 2ª. Substā p̄dreamentalis directe posita in p̄drea-
bene definit hoc mō. Substā ē ens completum p se existens
Hæc Chō plr ex legib bonæ def. convenit n. ē contento sb de
finito et nulli alteri ab illo gō. Neq duas vitiosam ēē hanc
definiēm qa caret grē et drīā, n n. ē verum qd oēs definiēs ostent
vero grē et drīā sed sufficit ut aliqd sit ibi qd se habeat ad
modum grīs et aliud qd se habeat ad modum drīæ qd et in
hac definiē reperit, in ea seqdem locum grīs obtinet ens n qd sit
verum gnus hoc n. ē falsum ostat sed tn gerit vices illius eo qd
habeat similitudinem cum grē. Sicut n. gnus ē coē qd ad plures species
sic m ens ē coē ad substām et accns vita tn analogica et ille
modus substā q vocat p̄fectas gerit vices drīā, n qdem p̄prie
ē drīā qa claudit intrinseci rationem illam superiorem ut p̄batum ē
p̄ced. q̄stiōe sed vocat drīā qa hl similitudinem cum aliis drīis limi
tantib et contrahentib naās eōs.
Dr̄ in definiē ens completum ad excludendas substās incompletas
ītes p drīā substātes et aliæ p̄tes substātes q qdem p substā
sed n p̄dreamentales hoc ē directe positæ in p̄dreamento substā
n negamus indirecte saltem tales substās poē in hoc p̄dreamento
pone. Ly p se existens denotat substām nulli alteri debere
mēē aut nulli alio mexisteri vel tanqm fōa in sbo vel tanqm
pars in toto. Et hæc def particula h. definiēs dr̄ nrō sic expli
cari ppt ly incompletum si n. substā p̄dreamentalis ē ens completum dr̄ ita
ē p se ut nullo mō alteri insit, alias si aliq saltem mō cēt in alio n cēt completa in linea substā
et p hanc part excludunt in p̄ns accidentia q inst alteri sub fōa
sbo et m drīā q tract n insit alteri ut fōa sullo inst tn ut
p̄tes in toto, in hoc gō excedit substā p̄dreamentalis alias substās
qd p se complete existat.

gres quando ergo definiuntur substantiae illae quae non sunt praedicamentales.
Et substantiam quod dicit ita accidens definiri hoc modo substantia est ens per se
et haec definitio convenit omnibus substantiis tam completis quam incompletis
et ut paucis multa complectamur omnibus illis quae non sunt acci
dentia et habent istae substantiae non quam perfectam sed incompletam
ut patet.

Chro 3 substantia secundum rationem entis per se completi constituit
hoc praedicamentum et non secundum rationem substandi accidentibus.

Haec Chro quae ad 1. p. facile patet ex dictis, si enim ratio formalis substantiae praedica
mentalis est esse ens per se completum secundum illam rationem formaliter constituit
hoc praedicamentum.
2a Pars patet illa ratio substandi accidentibus est quod sequens ipsam rationem
substantiae praedicamentalis ergo non potest esse ratio illius constitutiva. Sequitur patet. esse non
constitutivum dicit esse prius ipsa re constituta ergo si haec ratio substandi
accidentibus sequitur rationem formalem substantiae non poterit illam formaliter con
stituere. patet antecedens ex eo quod aliquid subsistat in se complete sequitur quod possit
alia sustentare, quia ratione non aliis substare possit si in se nondum perfecte
et complete subsisterit ergo ratio substandi accidentibus sequitur formaliter rationem
substantiae praedicamentalis et hoc insinuat S. Th. in Opusc. 48 vocans hanc
rationem modum quendam substantiae sed modus formaliter non constituit rem imo
supponit constitutam ergo idem quod antea.
Et H. Ultra DB. substantiam posse esse sumi. 1o pro ente perfecte et
complete existente per se tam physice quam Metaphysice et sic sup.
accipimus substantiam. 2o pro ente completo in quantum substat acciden
tibus seu in quantum sustentat accidentia uti et ipsum substantiae voca
bulum indicat. Sensus ergo Chronicae h. est quod substantia considerata 1o modo
constituat praesens praedicamentum, non v. secundo modo quia substantia prius dicit esse ens

in se completum antequam aliis substet quamvis substare accidentibus sit
in modo spectans ad substantiam reddens ipsam proxime aptam ad reci
piendum contraria
Et quando dicitur in Christo esse ens per se existens completum, constituere
hoc praedicam. intelligi debet hoc per se existens non solum actum sed potentiam
ita quod illa res possit dici substantia praedicamentalis directe quae licet
per se actu non existat, habet tamen aptitudinem ad existendum per se complete
sicut patet in definitione accidentis quae dicitur Esse ens in alio non quod actu
esse in alio vel quod actualis inhaerentia sit essentia ipsa accidentis
sed sufficit potentia vel aptitudo ad essendum in alio vel in subiecto inhaerentis
ad rationem accidentis. Et in hac potentia constituit communiter Auctores essentiam accidentis. Idem et nos dici de substantia
Circa Perfectionem substantiae N. 1. Illam non esse idem quod substantia
sed potius differre ab illa sicut radix differt a sua passione a
qua dimanat, substantia n. ordine ab Ente per se vel a proprio et adaequato
suo proprio et est substantia modus quidam substantiae quae nam substantiae
ultimo completae in linea substantiae reddens illam plane incommuni
cabilem et positive in se et non in alio vel independenter existat, non
modo a subiecto inhaerentis sed non a subiecto informationis et a toto cuius
sit pars. Et hic substantiae modi sic substantia adaequata et imme
diata radix a qua dimanat non est substantia in communi sed substantia completa
constituens hoc praedicamentum quae in hoc specialiter a substantia praedica
mentali abstrahente a completa et incompleta distinguitur.
N. V. Perfectionem hanc quae est ipsa differentia essentialis constitutiva substantiae
praedicamentalis esse realem et positivam entitatem et non meram negationem
ut alii volunt, licet per negationem soleat explicari sic: per se .i. non in alio.
Ratio hic est. Substantia completa praedicamentalis est realis et positiva entitas
quia ultimus illius modus constitutivus cum ut differentia essentialis ipsam constituens
debet esse aliquid reale positivum. Antecedens patet quia substantia completa est quod

perfectissimum intra lineam entis realis, ergo plus. quia res non potest ultimo
constitui per oppositam sibi entitatem sed negationem mera entis opponitur
enti reali ergo substantia quae est perfectissima in linea entis realis non potest
ultimo constitui per aliquam negationem quae est opposita sibi, licet ergo substantia
completa vocetur ens per se .i. non in alio, tamen illa negatio non constituit
substantiam completam sed potius fundatur in illo reali et positivo modo perfec-
tatis per modum substantiam constituit. Et ex hoc modo sequitur postea illa negatio.
Arg. 1. Ad probationem substantiam eorum enti finito et infinito constituere hoc praedicamentum.
Deus continetur in hoc praedicamento et tamen Deus est ens infinitum contrarium ergo
substantia eorum enti finito et infinito constituet hoc praedicamentum. Minor patet
ma. ex eo quod eius competit ratio substantiae praedicamentalis est in praedicamento
substantiae sed Deo competit haec ratio et quidem perfectissimo modo ergo Deus
erit in praedicamento substantiae ma. et consequenter patet minor Deus est ens com-
pletum ut patet ex capite per se nulli alteri innitens nec tanquam
subiecto nec tanquam forma aut ut pars toti sed haec est ratio substantiae praedicam.
ergo minor vera. Ex negatione ma. ad probationem dicitur falsam esse minorem ad probationem eius
concedendum Deum esse ens completum et nulli alteri innitens, verum haec
ratio sic inde et per se sumpta nullo alio subintellecto non est ratio formalis
constitutiva praedicamenti substantiae sed debet subintelligi finite et limi-
tati ita ut ens finitum completum existens per se sit constituendum
in hoc praedicamento.
Arg. 2. Ad probationem substantiam corrupti esse supra genus huius praedicamenti. Ex ipso
Aristotele qui docet substantiae praedicamentali proprium esse recipere contraria
sed substantiae incorruptibiles quales sunt orbes caelestes non possunt recipere contraria
ergo non spectabunt ad hoc praedicamentum. Patet minor illae substantiae non calefiunt
neque frigescunt neque ullis qualitatibus afficiuntur ut docent physici cum
Aristotele 1. lib. de Caelo ergo minor vera.

Rx Arlem nore strariorum n intellexisse oes contrarias et patibiles qtes
sed quis alia straria q rae orbes caelestes recipiunt straria
sc: strarios motus s n. mo in oriente mo in Meridie mo in Occasu
recipiunt m raritatem et densitatem q s qtes straria ut in lib
de Caelo videbimus.

Arg. 3 Si p se existere e rao formalis substae vel tm p se existere
simul p actu vel p aptitudine tm sed neutrum pt dici q p se
existere n erit rao formalis praedicamenti substae plr mi in pus
existere p se actu n pt ee rao formalis substae ut probatum e
alius Petrus possibilis n est vera substa qa n existit p se actu
et m Ag dns qtus ho n est in praedicamento substae qa ut ho n
existit p se hoc e p existentiam propriam sed p existentiam verbi
divini ut eorum docent Discipuli S. Th. qd v. nec aptitudo ad existen
dum p se constituit hoc praedicam. plr. mea pa et partes integrantes
s vera substae et tm n possunt p se existere sed sp in alio vel p aliud
q nec existere p se aptitudinaliter erit rao formalis substae.

Rx ex dictis existere p se aptitudinaliter ee rationem formalem et
centiam substae praedicamentalis sicut m aptitudo ad inhaerendum
alteri e rao et centia accidentis.

Ad Imp. p Ra. plr. dicens. maam p. et partes integrantes ee quidem
substas sed incompletas, competitq eis rao substae in eo sc: existere
p se, hoc e n in alio ut in ~~[illegible]~~ inhaerentes ethic pat qd ex:
istant p se incomplete tm.

Arg. 4 Defro substae praedicamentalis sup. assignata n convenit substis
Dis q n e bona. Ihesus pat plr aut substae Ra. s in pus substis ut
ho e in Petro et aral e in equo sed defro substae e qd sit ens p se i. n in alio
q n competit ei defro sup. data.

Ad 2um dico ad pb. dico subsistere praedicamentalem esse intrinsece hoc est non in
alio tanquam in subiecto inhaesionis sicut albedo in pariete aut tanquam in
subiecto informationis ut anima in corpore aut tanquam pars in toto ut manus
in homine aut materia in specie, et hoc repugnat substantiae praedicamentali
quod sit in alio ut subiecto in genere informationis et hac ratione admittit substantias
esse in primo, illa tamen modo eandi in alio non tollit rationem substantiae praedica
mentalis, bene tamen alii modi supra recensiti, quod non sit esse in subiecto compl
embris [illegible] actuali de ratione accidentis.

Ad 5 Aristoteles hic agit de substantia in quantum substat accidentibus quia sic
nunc est ratio substantiae esse illum modum substandi accidentibus, quorsum
non Aristoteles agunt de substantia hic non considerata? Resp. anima Aristoteles ait
non Aristoteles agunt de substantia primo recipe contraria sed hanc operationem vel aliud
[illegible] esse substantiam prius recipe contraria sed [illegible] substantiae ad accidentia, [illegible]
voluit declarare Aristoteles per [illegible] substantiae ad accidentia, [illegible]
non sit aliquid recipe contraria quod sit eius illius scilicet quod tamen Aristoteles agit
hic de substantia in quantum substat accidentibus et quia haec erit illius
ratio formalis. Dico Aristotelem [illegible] de substantia in quantum substat
accidentibus quia dicendum praedicamenta ad affirmandas [illegible] in
accidentibus quia [illegible] praedicamenta affirmanda de
substantia aliquid de alio affirmandum et quia 9 praedicamenta affirmanda de
substantia et hanc affirmationem supponunt convenientiam et subordinationem
ipsorum praedicatorum respectu substantiae ideo agit Aristoteles de praedicamento substantiae
quod illa est sustentativum aliorum praedicamentorum. Ex quibus patet ad pb.
non eandem considerationem assignavit non Aristoteles [illegible]
substantia, in quantum illa est sustentativum accidentium et tamen hic [illegible]
tantum sic: primo recipe contraria explicat illum sustentabilitatem acci
dentium ut primum proximum et immediatum, tamen non declarat
ut primum radicale et remotum illud esse completum quod nos supra
ex ratione formali substantiae praedicamentali assignavimus.

Nam ex eo quod substantia per se existit habetque firmam et constantem entitatem potest in se recipere contrarias qualitates cum quod in unaquaque re illa sit ratio assignanda quae illi quo competit et existeri per se quo competat substantia haec erit ratio ipsius constitutiva non v. subiectis accidentibus quia hoc est quod posterius ut supra probatum est.

Arg. 6. Ad probationem modum constitutivum substantiae non esse modum positivum sed mere negativum. Substantia addit aliquid supra ens sed non addit aliquid positivum quod negativum, quando dicitur ens est substantia non committitur magis quod addit aliquid supra ens, si non nil adderet idem bis repeteretur. Probatur minor. Si adderet aliquid positivum vel id esset ens reale vel rationis non reale quia quodlibet ens reale claudit entitatem vel conceptum entis quod nil adderet quod erit aliquid rationis sed non est relatio rationis quod erit mera negatio. Respondeo negando minorem. Ad probationem dicitur illud positivum esse modum realem entis et proprium substantiae per quem determinatur ens ad esse substantiae et quando dicitur enti reali nil potest addi. Respondeo nil potest addi ut differentia concedendum, nil potest addi ut modus negatur, et hic modus facit quod substantia a parte rei distinguatur ab accidente et ratione entis in substantia a ratione entis in accidenti. Si quaeras ille modus qui est ens reale positivum est ne distinctus ab ente reali in communi vel non, non potest dici quod sit distinctus alias esset aliquid ens reale et non mutaret rationem entis realis quod falsum est, nec non potest dici quod non sit distinctus alias nil adderet enti reali in communi. Respondeo illum modum non esse distinctum ab ente reali in communi, adhuc tamen dicitur aliquid addere non quod illud additum non claudat rationem entis realis in communi, hoc non est falsum. Sed quia facit rationem entis in uno distingui a ratione entis in alio. Cuius rei clarum exemplum est in differentia hominis et equi quae duae differentiae claudunt intrinsece rationem entis realis et tamen differentia hominis differt a differentia equi realiter eo quod habeat ens determinatum alio modo quam differentia equi, idem dicitur

ra substantiam quod sub hac ratione addit aliquid enti reali non quidem ut differentiam sed
ut modum. Haec doctrina est contra Scotum et eius Asseclas qui asserunt
rationem communem entis realis non esse transcendentalem neque imbibi in ultimis
rerum differentiis contrahentibus.
Ratio quia illam esse transcendentalem. Quod habet ens reale secundum omnem
formalitatem consideratum habet aliquid quod est quod secundum omnem formalitatem considerari
est ens et imbibit rationem entis. Atqui quaelibet unitas est tam contrahibilis
imbibit formalitati reali omnem hanc aptitudinem ad existendum realiter
in quo differt ens reale ab illo aliquo non ente. Tunc ultra. Sed
differentia ultima rerum secundum omnem formalitatem considerata
habet aliquid quod est quod habet aliquam capacitatem ad existendum sed haec
est ratio entis realis in eo quod illa ratio imbibitur in ultimis rerum differentiis.

DUBIUM SECUNDUM.

Quaenam dividatur in divisione substantiae in 1 et 2 et quae sit illa divisio?

In hoc dubio pro certo supponendum est 1º divisionem quae dividitur in 1 et 2
substantiam non posse esse substantiam incompletam. quia substantia 1 et 2 sunt substantiae
completae in linea recta quandam constituta quae divisionem in 1 et 2
completam in linea recta quandam constitutam quod divisionem in 1 et 2
substantiam non est substantia incompleta. Atqui quia alias 1 et 2 substantia esset,
substantia incompleta quod quia membra dividentia deberent participare rationem
substantiae incompletae, membra dividentia erunt talia
divisi quod sit divisio est substantiae incompletae, membra dividentia transcendentalem
Secundo. 2º divisionem hanc divisionem non esse substantiam transcendentalem
cum abstrahentem completa et incompleta quia rationem aliquam sed
differentiis essent primae vel secundae substantiae sed haec est talem
participant rationem diviso quod ... quia non est ... quod contracte participant rationem divisi
sed in contracto est sub aliquo membro dividenti sed quia differentia
aliquae entia incompleta participant rationem substantiae transcendentalis quod

si illa e diuisum partes dicae et alia entia incompleta erunt 1ae
et 2ae substantiae hoc a. ce falso. ostat qa talia entia incomplete n
ponunt directe in praedicamento substantiae go nec sunt 1ae nec 2ae substantiae
cum ista in recta linea collocent.

Secundo. 3. Diuisum in hac diuisione n ce substantiam completam
quod hl rationem gris generatissimi distincti ab aliis g. supremis ge
nerib. plus substantia completa quod denominat gnus generatissimum
e substantia 2. go n pt diuidi in 1. et 2. substantiam. Ideo quod alius
unum membrum diuidens coincideret cum diuiso et aeq tali poterit
alterum v. repugnaret diuiso, q oia sunt ia leges bonae diuisionis.

Ad 4. Diuisum in hac diuisione n ce substantiam completam sed
rationem substantis in eo respectu accidentium. plus n dat aliq substantia
completa in linea recta praedicamentali q in eo substat go n pt talis
substantia dici diuisum in hac diuisione Ideo quod plus ans. In pus
illud substans in eo n pt ce individuum substantiale qa hoc 1o substat
et e 1. fundtm omnium accidentium imo n Edarq substantiarq.
2o illud substans in eo nequeunt ce gra et species q directe ponunt
in praedicamento substantiae qa haec oia 2o substant. go nil pt assig
nari in recta linea praedicamentali qd sit substans in eo cum nil
pt ista supce uidetur. His praesuppositis sit.

Cto 1. Diuisum qd diuidit in 1 et 2 substantiam
e ens p se integrum et completum contentum in
linea recta praedicamentali substantiae.

Haec e Caret. q ait. sumit substantiam pro re directe existente in linea
praedicamentali substantiae n ut gris aut species aut individui hl
rationem sed ut absolute ut sc: praeuenit haec oia et res e
p se completa et finita et hanc rem completam sic explicatam
dicit ce id qd diuidit in hac diuisione.

Sbr. Chro ab Resut. aliarum sent. neq. n. aliquid aliud pt assignari
quod habeat rationem divisi in hac divisione.
Dices ōa substa 1. e substa completa et 2a substa e completa
go substa completa erit cōis 1a et 2a substa go poterit dividi substa
completa in illas nam oē cōe pt dividi in illa qb. e cōe, sed
hoc cōe sc. substa completa e gnus generalissimum go illud erit
divisum in hac divisione, quod tn in dici n pt si n. gnus genera
lissimum e unum membrum ex dividentib et hoc habeant aliquid
aliquid cōe et supp. seqr illud n ee gnus generalissimum quod tn e
ōa dicta. Rx verum ee substam tam 1. ijm 2 ee completam
ijndo v. inserr go substa completa e cōis Rx cum distinctione
e cōis corte sulti occdoosq. corte generica ngr. et sicut e
cōe sic m pt dividi sc. tanqm substam in accidentia et ijndo
ultra dr hoc cōe divisum sc. substam completam ee gnus gene
ralissimum sup. a nobis assignatum ngda e ppo, nam illud gnus
generalissimum loquendo p ipso substrato neqt ee divisum in hac
divisione neq. n. ullo pacto pt ee 1a substa si pcise considerer
imo potius e unum ex membris dividentib loquendo de eis formalit
e n. gnus generalissimum substa 2a. Nec te moveat quod ibidem dr
membra dividentia h. divisionis convenire in uno cōi superiori si
go gnus generalissimum e unum ex membris dividentib, habebit aliquid
cōe superius quod generalissimo et supremo repugnat, iam n. dictum in
q illud conveniunt 1a et 2a substa formalit de ijs loquendo, n ee
alijm rationem genericam sed potius substam aliquid gnus generalissimum go
consideratum in quantum e substa 2a. Vel sdm illum modum 2o
substandi hl m aliquid substam in q talis modus fundatur et hoc
substam e illud quod nos sup. p supremo gre assignavimus.

Ubi N. quod generalissimum in hoc differre ab aliis generibus praedicamenti substantiae quod illud non sit compositum ex genere et differentia sicut caetera genera inferiora subalterna et quando diximus substantiam completam esse quod generalissimum intelligi debet de illa substantia completa quae non est composita ex genere et differentia sicut vivens et animal sed de illa quae immediate absque ulla compositione generis et differentiae contrahit eas completum, si non illa propositio substantia completa est quod generalissimum erit intelligi absque ullo addito, verum non hoc sequeretur non et Petrum esse quod generalissimum praedicamenti substantiae cum illa sit substantia maxime completa.

Cum E. Membra dividentia si sumantur 1° intentionaliter divisio est vitiosa secus si formaliter.

Explic. Cum Membra dividentia sunt 1a et 2a substantia ut ex Arte pat. et dicuntur sumi 1° intentionaliter quando accipiuntur pro ipsa re quae talis denominatur ut pro homine vel animali, quod denominatur 2a substantia, et pro Petro quod 1a substantia dicitur. Formaliter sumuntur quando considerantur istae substantiae in quantum substant 1° vel 2° accidentibus et hoc posito patet Cum.

In bona divisione nullum membrum potest de altero praedicari sed 2a substantia si 1° intentionaliter sumatur potest praedicari de 1a ergo membra ista dividentia 1° intentionaliter accepta reddunt vitiosam divisionem. ma. pat. quia membra divisionis debent distingui formaliter et opponi inter se ergo non possunt de se invicem praedicari. mi patet. haec est bona et formalis praedicatio Petrus est homo sed hic praedicatur substantia 2a de 1a accepta 1° intentionaliter ergo mi vera.

Ex hoc recte inferitur E. substantiam 1° intentionaliter acceptam non distingui a 1a sed eandem considerationem. et sequitur hoc modo non sit membra divisionis quod patet. Nil potest de alio praedicari quod est ab illo formaliter et realiter distinctum sed 2a substantia praedicatur de 1a ergo non est distincta ab illa.

2a pars Chris pbr. membra dicta fuerint sumpta seu 2o intentionaliter
opponuntur et distinguuntur, nec de se invicem possunt praedicari quia si hoc
modo sumantur bonam efficiunt divisionem consequentiae patet pbr. ans. ista praedi
cationes sunt falsae 1a substantia est 2a substantia sed non sunt falsae sed non distin
guuntur et opponuntur quia 2a pars vera.
Quaeres quae sunt istae rationes fundantes horum membrorum? Dicitur esse illos modos ut est
dictum in Chro 1o sc: et 2o substantiae accidentibus. Itaque membra divisionis
h. sunt illi modi quia ens per se completum in se hoc ita ut sensus sit, ens per
se completum aliud 1o substat accidentibus, aliud 2o et tunc membra
dividentia per substantiam sine 1o intentionaliter accepta sunt quidem
realiter eadem et minime opposita, fuerunt tamen distinguuntur et opponuntur ut est dictum.

Chro 3 Haec divisio est subtilis in Accidentia.

Probatur. Isti modi 1o et 2o substantiae sunt extra conceptum centralem substantiae
completae quia sunt accidentia consequentiae patet illud n. est accidens quod non claudit in
conceptu centrali alicuius rei patet ans. nos bene concipere possumus rationem
entis per se completi vel substantiae completae absque ratione naturalis et particu
laris vel absque ratione primi et 2i substantiae immo eo ipso quod sint modi
entis per se completi sunt accidentia illius.

Chro 4. Haec divisio est Analogi in Analogata licet
non sit dicenda rigorose talis.

Haec Chro habet duas partes 1. pbr. illa divisio est analogi in ana
logata in qua res divisa per prius et posterius praedicatur de membris
dividentibus sed in hac divisione res divisa praedicatur per prius et
posterius de membris dividentibus quia est divisio analogi in ana
logata ma. patet ex divisione sani in aeris et medicinam pbr. m.
res divisa in hac divisione est substantia completa sed haec prius est
de 1a quam de 2a substantia 1a n. per se substat. 2a v. dicitur substare ratione
1a vel in ordine ad 1. quia res divisa praedicatur per prius et posterius
de membris dividentibus.

Alij probant ipsam hanc rationem. Substantia 2a in ratione substantiae est quod
rationis substantia v. 1a est in ratione talis est quod reali ergo erit analogi in anal.
Sed probatur quia ens rationis et ens reale analogice conveniunt tum.
Verum haec probatio non adeo videtur efficax, potest n. quis dicere substantiam
1. in ratione substantiae formaliter esse in aliquo rationis quia 1a substantia formaliter
dicit 2. intentionem sed 2a intentio est ens rationis ergo. Nisi forte
velimus explicare eos qui ubique praedicta ratione quando aiunt 1. substantiam
esse ens reale illos non loqui de 1a substantia formalissime considerata secundum
quod affert 2. Int. sed loqui de 1a substantia Metaphysice considerata prout
est individuum substantiae substans accidentibus quod certe dat a parte rei.
2a Pars Chrisostomi probatur. Illa est divisio stricte analogi in analogia
quando res divisa quantum est eadem et partim diversa in membris divi-
dentibus sed res divisa in hac divisione scilicet ens per se completum est
eadem in utroque membro 2a n. et 1a substantia est entia per se completa
ergo 2a Chrisostomi pars vera.
Arg. 1o Istae praedicationes 1a substantia est 2a substantia 1m substans est 2m
substans sunt falsae ergo inter membra illa 1o intentionaliter sumpta
dat formaliter distinctio alias non essent falsae praedictae propositiones ergo divisio
illa erit bona licet membra dividentia accipiantur 1o intentionaliter
Rx secundo ans et dico consequens dat distinctio formaliter inter 1. et 2. substantiam
1o intentionaliter acceptam ut nullo argumento negatur Sed 2o intent. accep.
secundo Sed et quia in istis praedicationibus explicantur istae diversae intentiones
2a ideo tum sunt falsae.
Arg. 2o In hac divisione continetur divisum in uno membro dividente
ergo non est bona divisio probatur ans. divisum in hac divisione est substantia
completa vel tum ens per se completum sed substantia completa est 2a
substantia ergo divisum continetur in uno membro dividente Rx negando ans
ad probationem secundum divisum esse substantiam completam secundum explic. supra
factam, negatur tum quod substantia completa in quantum habet rationem divisi

sit 2a substantia qua tali modo considerata abstrahit a ratione 1ae et 2ae
substantiae et potius est id quod ponitur in linea recta praedicamentali substantiae
quod praevenit rationem 1ae et 2ae substantiae gratia aut species aut individui.
Arg. 3. Membra dividentia dicuntur claudere rationem divisi sed hoc
non fit in hac divisione ergo est mala. probatur minor membra dividentia sunt
illi modi substandi sed hinc sunt substantiae completae quia tunc est res divisa
ergo membra non claudunt divisum. Ex dicto ma. membra dividentia
in omni divisione dicuntur claudere centraliter et formaliter divisum ergo ma.
maioritatis ordo ma. sed non claudunt divisum centraliter et formaliter ordo
maioritatis ergo ma. saltem non ipsi modi pro maiori important substantiam
completam quod sufficit ad divisionem sed sufficit in accidentia
sicut patet in illa divisione quae dividitur cursus in tardum et velocem

DUBIUM TERTIUM

Utrum descriptiones 1ae et 2ae substantiae ab Arte datae sint bonae.

N. Nostra sequentia suppositum sc. Persona individuum singulare
particulare et substantia 1a non omnino idem significare tract. n. physice et maioritatis
ponit afferre eandem entitatem, diversas tamen explicant formalitates, nam
suppositum est substantia naturae incommunicabilis et completa substantia vel
clarius suppositum est subsistens in natura substantiali praescindendo ab hoc an
natura sit intellectiva vel non.
Persona est rationalis eam quod idem est intellectivae naturae individua substantia
vel persona est subsistens in natura rationali, unde ordo subsistentiae ad naturam
rationalem distinguit personam a supposito, suppositum non tamen
importat ordinem ad naturam substantialem quicunque illa sit sive rationalis
sive non, persona vero respicit determinate naturam rationalem et in ordine
ad illam subsistentiam vocatur personalitas et habet sic suppositum et persona
ad invicem ut superius et inferius, omnis non persona est suppositum, non tamen omne
suppositum est persona alias non brutum v.g. asinus esset persona cum

sit suppositum quoddam naturae substantialis. [illegible]
Individuum explicat substantiam singularem ut in se indivisam
et unam.
Singulare formaliter affert destructionem unius individui ab alio.
Particulare formaliter importat ordinem ad arte. 3a. Substantia
importat et explicat modum substandi tam praedicatis acciden-
talibus quam centralibus. Circa quod.
N. quod substantia 1a. formaliter importat 2. intent. cum respectu rationis
logicum ad praedicata centralia et accidentalia. Ex eo namque
quod Gauth. v. G. qui est substantia 1a. habeat in se praedicata centralia
naturae humanae et non accidentalia Albedinem scilicet nigredinem
mouere illius naturae ut ipsi tribuat subjectibilitas respectum cum substantiis
tam praedicatis centralibus quam accidentalibus. in quo differt a supposito
quod quidem formaliter importat non respectum rationis, non tamen ad praedicata acci-
dentalia sed tantum centralia. His N. sit.

Cum 1a. definitio substantiae 1ae. ab Arte assignata bona est
et est talis substantia 1a. est quae nec in subiecto est nec de subiecto dicitur.

Hanc Chorum probabimus explicando definitionem assignatam et sol-
vendo argumenta quae contra eam fieri solent.
Explicatur quod definitio illa particula nec in subiecto est illud tam de subiecto
inhaerentis quam informationis quam particulam excludunt in partes acci-
dentia quae sunt in subiecto inhaerentes, excludunt non partes componentes aliquod
totum sive centraliter sive integraliter, est enim substantia 1a. completa substantia
cui repugnat alteri inhaerere aut tanquam pars aliud constituere sive
centraliter sive accidentaliter, per quod non excludunt omnes substantiae
incompletae, anima rationalis separata a corpore, quae tract actu non
constituat horum aut componat, tamen ex propria natura et centra res-
picit horum quem componat et quamvis non in statu separationis
substet accidentalibus, tamen quia non substat cum sustentat accidentia ut

-ctum completum sed tantum pars eius cum qua est incompletum subsistentia nullo modo sit dici. Unde ad 1. subsistentiam requiritur quod subsistat ac individualis et independentis superioris non communis sed completi, sicut tantum quod completum in linea subsistentiae habet subsistentiam completam ipsam per se competentem et non ratione alterius et ideo partes integrantes v. g. caput manus &c. licet subsistant accidentalis non possunt dici per se subsistentiae quod non habet subsistentiam completam eius quae sit competentem sed aliam subsistentiae ratione totius et sic tenetur totius in substantiam accidenti. Altera pars textus sic: Dico de sola divina essentia subsistit 2. non ratione 1. subsistentiae per 2a subsistentiam dicitur de qua tantum de suis inferioribus et non sunt hic intelligenda inferioris ut recte explicat Card. Et hoc quidem conveniat substantiae 2. nempe de sola generali tantum de suis inferioribus per subsistentiam 2a. sic genera et species ut optime conveniant suis inferioribus de illis generali. At v. 1a subsistentia v. g. Petrus nullum habet subiectum suis inferioris de quo possit dici aut generali generale sic artificiali et directa, bene v. sit 1. subsistentiae generali generale partiali et identica ut cum dicitur Petrus est Petrus quod sit generale identica et artificialis ex supra dictis patet. et in hoc differt singularis 1. subsistentia a substantia 2. quod ista habeat inferiora de quibus generaliter generalis artificiali et directa et sic dicunt negative explicant id quod postremum est in 1. subsistentia, ita ut sensus sit subsistentiae 1. est 1. subsistant accidentalis quod non est in sola nec de sola dici. Ex hoc in illa definitione definitione generalis individuum dicatur sed generale sine sit corruptibilis sine generatione subsistentiae et eius species sine sit incorruptibilis sine materialis sine immaterialis, omnia v. generalia subsistentiae vero explicatio de sic sunt entia completa per ordinabilia in linea certa praedicamenti subsistentiae. Ex quo patet Deum non esse per se subsistentiam, licet ei videatur competere definitio cum dicitur nec sit in sola nec dicitur hic si definitio explicatur modo supra dicto ei minime competit quia non

1a substantia ratione positivum quod sic: id quod substat accidentibus et praedicatis centralibus 1o et per se et hoc positivum per illas negationes ab Arte desinitur. Deus ergo cum nec 1o nec 2o possit substare accidentibus quia hoc importat imperfectionem intrinsecam nec erit substantia 1a nec ei non competet desinitio illius, neque dicens Artis desinitionem potius quod non sit ipsum quod sit substantia 1a explicari et consequenter esse intrinsecum cum desinitio debeat explicare rem quod sit et pat ante quia dat desinitio per negationes. Deinde non Ens reale positivum non potest desiniri per aliquid sibi oppositum sed negationes opponuntur enti reali quia ens est substantia 1a ergo desinitio bona non est. Ex Falsum esse praedictam desinitionem non explicare substantiam 1a tunc n. dat per negationes tamen illae negationes satis bene explicant naturam desiniti quomodo desiniendi eius est Theol. et Phylosophis ut videre est in Arte quotiens desinire punctum sic ait Punctum est cuius partes non sunt. Item volens desinire jam causam cum 1. Motorem. sic ait 1a causa cum per motor est quod ab alio esse non habet, quod desinitio eorum approbantur tunc dicit per negationes quia explicant naturam rei, ~~[illegible]~~ eodem modo tunc desinitio substantiae 1a dat per negationes erit bona et legitima quia per illas bene explicat naturam substantiae 1a sic: quod substantia completa et individua sit illa cui nec convenit subiecto inhaerere nec de aliquo subiecto dici.

Ad aliud quod dicebatur Ens reale positivum non potest explicari aut desiniri per aliquid sibi oppositum negationes v. opponi substantiae 1a.

Ex tunc illae negationes maxime et entitative quae opponuntur 1a substantiae non tamen opponuntur quia sunt explicativae et in totam desinitionis dispositionem hac n. ratione manifestant id quod in 1a substantia latet.

Ctio 2a Substantiae 2ae reale sunt desinitae ab Arte ita.

Substantiae 2ae sunt gratia et species tunc desinitio non sit centralis.

Haec Ctio ad 1. p. ptr Auctoritate omnium Phylog. quod desinitionem ab Arte tradidam recipiunt.

2a. Pars non videtur recta quia [illegible] definitio non explicat naturam substantiae
primae sed id quod est in ratione 2ae substantiae constituitur ~~constituitur~~
per hoc quod aliquid connotatur et connexum cum prima substantia. Constituit
enim 2a substantia per modum substandi non per se et [illegible] sed 2a ratione primae substantiae
ita quod 2a substantia nihil sit aliud quam substantia sustentans accidentia ergo
quod 1a substantia sustentat et solam habere eundem quod substantia 2a continet
in sui definitione. Substantia 2a est 2m substans accidentibus ratione primae
substantiae 1a sustentantis et sic 2as substantias explicavit Aristoteles per eorum
genus et speciem non quod substantiae 2ae constituantur formaliter in ratione talium per
rationem generis aut speciei, nam genus et species constituuntur formaliter per respectum
suum ad sua inferiora de quibus praedicantur, substantiae 2ae constituuntur formaliter
non per respectum ad inferiora sed per respectum ad accidentia. Substantia 2a substat
quando Aristoteles appellat 2as substantias genera et species tantum vult eas
[illegible] rationem generis et speciei tanquam sibi aliquid peculiare annexum
et hoc ideo quia genus et species dicuntur per se et recte tamen 2ae substantiae.
Arg. 3um Definitionem primae substantiae. Persona est substantia prima sed persona Dei
de filio quod definitio est mala. ma[jor] prob[atur] ex definitione personae. min[or] data
est in persona maximi non maximum substantiam sed maximum substantia est prima
substantia quod persona est prima substantia. Probatur minor. Persona praedicatur de hoc et
illa persona ut cum dicitur Petrus est persona, Paulus est persona, sic persona
dicitur de filio [illegible] concedunt ma[jor]: et dicimus mi[nor]. Persona dei de filio dicitur
modum quem de filio importat accidentia [illegible]. sed id quod importat de
maximi dei de filio negatur mi[nor] quando quod praedicatur persona de Petro
et Paulo praedicatur modo quodam est ab persona communis sed non praedicatur id quod
est persona nec in quo modo persona subsistit.
Arg. 2um singularia non possunt definiri sed substantia prima est quod singulare
quod negatur definitio ma[jor] patet ex Summulis ubi dicitur tamen species possunt
definiri quod constant genere et differentia. min[or] patet singulare non est prima substantia

eandem oro entitem important. Rx quod licet singulari ut singulare
e nequeat definiri bene tamen potest definiri id quod spectat ad rationem
singularitatis et sic definivit Artes 1. Sententiam.
Rx 2. singularia nude considerata absque alij 2a intentione vel absque
aliquo modo cum non possint definiri, bene tamen si considerentur secundum aliquam
intentionem logicalem et sic 1a Sententia est definita ab Arte sic:
secundum aliquem modum.
Arg 3. Definitio Sententiae 1ae competit alteri a definito ergo est mala. Consequentia
patet. Probatur antecedens. Homo est Sententia 2a et tamen homo nec est in Petro nec dicitur de
Sutto ergo definitio competit alteri. Sic: Sententia 2a probatur minor. Homo consi-
deratus secundum suam praedicata contentiva nulla ratione est in Petro nec in
praedicatur de Petro aliquo ut patet ergo minor vera. Rx negando antecedens ad probationem dicitur
verum esse horum non esse in Petro inhaerentiae, falsum tamen illum non dici
de Sutto quia licet consideratus secundum praedicata contentiva actu non dicatur
de Sutto sufficit tamen quod possit dici de Sutto et sic sufficit quod
sit 2a Sententia et non 1a quia 1a Sententia h. naturae esse dicitur quod non nec possit
de Sutto aliquo praedicari praedicatione directa et artificiali.
Arg 4. Ita definitio 2ae Sententiae. 2a Sententia est 1a Sententia ergo Artes
male explicavit naturam rationis. Sententiarum dicendo quod sint genera et species
probatur antecedens si esset alij 2a Sententia maxime esset homo vel animal sed animal
vel homo sunt Sententiae 1ae et non 2ae ergo antecedens verum, maior videtur
certa probatur minor et in genere quod animal et homo sint Sententiae completae in
linea recta praedicamentali constitutae est certum, quod a. sint Sententiae
1ae probatur illud est prius a quo non valet subsistentia consequentia testi Arte
in Postpraedic. Sed non recte valet animal vel homo est ergo Petrus est, bene
tamen valet Petrus est ergo homo vel animal est ergo animal et homo sunt Sententiae 1ae
et consequenter non poterit designari alij Sententiae 2a.
Rx Dicendum quod Sententia ex sua ratione ut Sententia est explicat accidentium
sustentationem habentis annexam

et sic perfectio substantiae dicitur pensari ex maiori accessu ad hanc rationem
iam explicatam ex qua doctrina
Rx ad argumentum quod homo et animal et alia genera et species si cum individuis
quae sunt primae substantiae comparentur sunt quidem praedicata priora ipsa primae
substantiae non priorite perfectionis in ratione substantiae sed priorite illationis
quae vocatur prioritas logicalis. Individua igitur substantialia quae ita
sustentant accidentia ut habeant sibi annexam negationem cuius
cuiusque sunt tam inhaerentiae quam praedicationis nec non possunt alicui subiecto
inhaerere aut de aliquo subiecto praedicari praedicatione artificiali vo-
cantur primae et praecipue substantiae, at vero genera et species licet careant subiecto
inhaerentiae quod afficiant, non tamen carent subiecto praedicationis quia revera possunt
praedicari praedicatione artificiali et directa de primis substantiis. Unde minus
participant a propria perfectione substantiae nec possunt vocari primae sed
secundae substantiae.
Arg. 5. Illa est substantia prima quae primo et magis substat accidentibus sed homo v. g.
magis substat accidentibus quam Petrus et Paulus ergo homo erit prima substantia
et idem argumentum potest fieri de animali, ma. colligitur ex dictis pluribus m.
homo substat accidentibus quae sunt in Petro et Paulo et ulterius substat
accidentibus quae sunt in aliis individuis quam Petrus et Paulus non substant ergo
homo magis substat accidentibus quam quilibet individuum ergo homo erit prima
et magis substantia quam Petrus et Paulus.
Rx ad 1. ma. illa est substantia prima quae primo et magis et perfectius substat accidentibus
secundo ma. quae magis substat et quae se ad plura accidentia extendit est
prima substantia neque ma. et hoc modo genera et species magis substant. Hoc est
extendunt se ad plura accidentia in multis primis substantiis cum individuis
duis respectu, non tamen perfectius substant propter rationem in praecedenti solutione
datam et quia non substant ratione sui sed potius ratione individuorum. Eodem

nō dist. m. sed hō magis substat accidentib. l. perfectius nō magis
substat l. ad plura accidentia se extendit concedo mi et nō obsq.
Quaeres hic p. Perfectiori ratione Praedicatorum. An 1o et 2o
substare sint duo modi reales vel tm intentionales et rationis
Rx si 1a et 2a substantia considerentur loco utraq. importat aliquem
2. Intentionem et consequenter modum quendam intentionalem.
Probatur hoc 1a et 2a substantia si sumantur loco induunt rationem subiecti
quibus sc. de eis accidentia quib. substant praedicantur sed ce subiectum
formaliter est quaedam 2a intentio vel ens rationis logicum ergo ma: constat
pbr mi. Petrus et hō n. habent a parte rei formaliter rationem subiecti aut
praedicati hoc n. tm sit p. illum ergo ce subiectum formaliter est quaedam
2a Intentio vel ens rationis logicum.
Rx 2o A parte rei n. dant 2a substantia formaliter sectiva ut operatione
illius, licet dant fundamentaliter remote.
Probatur 1a pars h. dicti 1o Ut sit sdm substans formaliter dr ce distinc
tum a pō sed n. est distinctum a 1o nisi p. operationem illius ergo sdm
substans sine substantia 2a n. dant formaliter a parte rei sectiva
ut operatione illius. ma pat. si n. sdm substans formaliter n. esset
distinctum a 1o esset idem cum 1o substanti ergo sdm substans formaliter
petit distinctionem a 1o pbr mi. Hō et Petrus n. distinguuntur
realiter ut sup. probavimus sed tm ratione ratiocinata ergo sdm
substans hō v. g. et animal n. est distinctum nisi p. operationem illius
a 1o.
Probatur 2o eadem pars. substantiae 2ae ut ait Aristoteles hic habent sibi annexam
rationem gratiae et speciei sed a parte rei n. dant gratiam et speciem formaliter
ergo nec 2a substantia dabunt formaliter sectiva ut operatione illius.

2a Pars pbr. à pte rei dat hō cum aptitudine ut possit
abstrahi et prescindi à singularib sed hō sic accipit cum ha-
beat rationem substantiae est sdm substans fundamentalit remote ergo
2a Pars vera.
Ex his colligit sdm substantiam n afferre modum realem distinctum
à mō illo q 1a substantia constituit in ratione pri substantis qa in
1a substantia reperit quaeunq realis entitas et modus realis substantiae
2ae sed 1a substantia n substat 2o accidentib alias esset 2a
substantia cum haberet modum illius constitutivum ergo modus substantiae
2ae n est realis sed quidam respectus rationis ad accidentia q sus-
tentant à 1a substantia.
Rx 3o 9a Substantia Metaphe sumpta dat à pte rei vel
qd idem est modus 1o substandi in substantia 1a est realis. Pbr facti
A pte rei Petrus substat accidentib albedini v. g. vel nigredi-
ni ergo modus ille erit realis
ja hoc dices haec propositio qa Petrus est albus hō est albus est vera
seclusa ut operatione illius ergo in haec erit vera à pte rei qa Petrus
substat hō substat ergo dabit sdm substans fundatur à pte rei
Rx illas propositiones esse veras qa hō convenit Petro independent
ab operatione illius et n explicat aut exigit aliqm distinctionem ab ipso
ab 2a substantia explicat fundatur distinctionem à 1a q cum sit rationis
n poterit dari à pte rei. Dein Ax. illam particulam
qa n importare veram causalitatem sed tm illationem seu rectam
consequentiam Petrus n. in re n est vera causa realis qd hō sustentat
albedinem qa hō in re eandem entitatem realem importat qm Petrus
Unde inter hominem et Petrum n dat ista causalitas, haec n. exposcit
realem distinctionem inter extrema q haec n reperit.

DVBIVM QVARTVM

Quot et quae sint proprietates substantiae praedicamentalis?

Sex assignantur ab Arte proprietates substantiae. 1a quae convenit tam substantiae 1ae quam 2ae est non esse in subiecto sc: inhaerentis, utraque n. substantia vendicat sibi non inhaerere alicui subiecto, quia inhaerere est proprium accidenti et haec proprietas convenit substantiae praedicamentali non 4o sed 2o quia modo, quia convenit omni substantiae praedicamentali licet non soli convenit siquidem modo differentiae et aliis partibus substantialibus quae non inhaerent alicui subiecto.

2a proprietas est praedicari univoce sive quod idem est nomine et ratione separata per nomen et illud de praedicatione essentiali quia modo accidentia praedicantur univoce de Petro et Paulo sed non praedicatione essentiali et hoc tamen convenit substantiis 2. et tamen 4o modo quia modo convenit differentiis substantialibus

3a quae soli 1ae substantiae convenit est separare hoc aliquid sive separari ut hoc aliquid usque est n. Artes activo et passivo quasi diceret corpus quod 1a substantia sit individuum substantiae completum dicitur separari ut hoc aliquid et ut aliquid particulare in linea praedicamenti substantiae et vocatur haec proprietas substantiae 1ae secundum nomen. Alii dicunt hanc proprietatem competere nominibus aut terminis significantibus 1. substantiam, non ipsis substantiis primis sed hi accipiunt illud verbum active nos a. passive

4a proprietas quae convenit tam 1ae quam 2ae substantiae est quod substantiae praedicamentali nihil sit contrarium et dicitur intelligi haec proprietas formaliter ita ut sensus sit quod si substantiae comparentur inter se una alteri proprie et per se non contrariatur. Ratio est quia contrarietas proprie est mutua repugnantia duarum qualitatum quae se mutuo ab eodem subiecto cui inhaerent expellunt sed substantia non potest inhaerere ad modum alicuius qualitatis quo

ipsi nil est contrarium nec respectu alterius substantiae nec accidentis
et licet formae substantiales v. g. forma ea et forma hominis sint oppositae
quae nequeunt esse in eadem materia simul, non tamen sunt contrariae proprie et ti-
cet forma ignis videatur contrariare aquae contrarietas tamen non est inter ipsas
substantias sed inter quales substantiae annexas calorem sc. et frigiditatem
et sic tamen per accidens substantiae inter se contrariantur, non a. per se et haec propri-
etas non convenit substantiae praedicamentali 4° modo, competit n. tamen quanti-
et dicitur substantiae.
5a est. Non suscipere magis et minus et haec proprietas communis est 1ae
et 2ae substantiae et non dicitur sic intelligi quod una substantia in ratione substantiae
non sit magis substantia quam alia, nam certum est 1am substantiam esse ma-
gis substantiam quam 2. sed dicitur intelligi de substantia completa praedica-
mentali in ratione entis per se, in hac n. non datur et magis et minus
in 1a et 2a substantia, est n. utraque aequaliter ens per se completum et sic
substantiae non suscipiunt magis et minus ceu quod idem est intentionem
et remissionem et ratio h. in forma est ista quia suscipere magis et
minus proprie est intendi et remitti quamvis tandem modo fiat in-
tensio et remissio sed substantiae non possunt intendi et remitti quia
intensio et remissio exigunt subiectum remissionis quod substantiae repug-
nat quod substantiae non possunt suscipere magis et minus et quod dicitur quod
substantia 1a sit magis substantia explicari dicitur quod sc. substantia 1a sit
nobilior substantia, non quod substantia 1a sit intensa in ratione entis per se
completi et haec proprietas non convenit tamen substantiae praedicamentali 4° modo
quia convenit tamen quantitati.
6a est conveniens substantiae 1ae et 2ae. quod cum una numero sit est
susceptiva contrariorum, ad illam eadem numero substantia v. g. haec
aqua modo est calida, modo frigida et haec contraria suscipit substantia

sui mutationem intrinsecam, convenitque haec proprietas soli substantiae ut
subiecto ultimo et principali, licet non quantitas suscipiat contraria hoc
tamen non habet ut subiectum ultimum et principale sed ut subiectum quod
non ut quod sicut aiunt philosophi, cum quantitas in Eucharistia reci-
pit contraria accidentia id non habet ex suis meritis sed ex virtute substantiae
sicque non est subiectum ultimum et principale sed medium et ut quod
Et haec proprietas convenit substantiae praedicamentali 4.o modo.

Arg. 2.a Oratio non est substantia et tamen oratio suscipit contraria sc. verum
et falsum ergo hoc non est proprium 4.o modo substantiae Resp. d.o m. oratio
suscipit contraria per sui mutationem intrinsecam nego m. per sui mu-
tationem extrinsecam concedit. D.a quando oratio transit in falsam habet
aliquod accidens quod antea non habebat ergo suscipit contraria per intrinsecam
mutationem. Resp. Verum esse in tali casu orationis habere aliquod accidens
quod antea non habebat sed illud accidens est relativum, veritas non dicit
relationem conformitatis falsitas disformitatis, ab eo non quod res est
vel non est oratio dicitur vera vel falsa a re signata, et non a re quae est subiectum
nec a re quae est praedicatum sed potius a re, quae significatur et repraesentatur per subiectum
et praedicatum et sic patet quod oratio non suscipiat proprie contraria per intrin-
secam sui mutationem sed potius in ordine ad aliquod extrinsecum.

Arg. 3.o Haec proprietas non convenit substantiae 2.ae ergo non convenit substantiae
praedicamentali 4.o modo. Consequentia patet. probatur antecedens. Substantia 2.a non est una
numero sed est una genere vel specie et sic habet tantum unitatem formalem
et non numericam Resp. 1.o Substantias 2.as prout in singularibus exis-
tunt habere tantum unitatem numericam ut sup. de utrisque docuimus
et hac ratione in ipsis convenit haec proprietas. Resp. 2.o Artem
ideo dixisse substantiam unam numero recipere contraria quia exercitium
recipiendi contraria non potest fieri nisi in substantia singulari et individua
et haec cum sit una numero ideo dicta est ab Arte susceptiva contrariorum.

Pres quod sit haec proprietas conveniens substantiae 4.o modo et quomodo a substantia distinguatur. Respondeo proprietatem hanc convenientem substantiae 4.o modo non distingui a substantia realiter sed tantum ratione ratiocinata et nihil est aliud quam modus substantiae realiter identificatus cum illa. 3.a Pars h. plur. Eo ipso quod substantia sit ens per se completum est susceptiva contrariorum sine ulla alia entitate reali superaddita ergo haec proprietas non dist. realiter a substantia praedicamentali. Ex quo pat. et ante non videtur certum, quod v. distingui ratione ratiocinata plur. quia ad minus est diversus conceptus entis per se et entis susceptivi contrariorum ergo distinguitur ratione ratiocinata. Et quod sit modus quidem pat. non ex dictis supra.

CAPUT DE PRAEDICAMENTO QUANTITATIS

DUBIUM QUINTUM

In quo consistat ratio formalis sive essentia quantitatis?

Post consideratione substantiae agit statim Aristoteles de quantitate non quod nobilitate sua alia accidentia anticipat sed quia maxime assimilatur substantiae sicut n. substantia hic sustentare accidentia sic non quantitas suo tamen modo sup. explicato, tum non quia Aristoteles in cap. de substantia saepius mentionem fecerat quantitatis et ideo ordo doctrinae videtur exposcere ut statim sermonem de quantitate post substantiam instituerit. Antequam a. eius rationem formalem seu essentiam declaremus Nota. Hoc nomen quantitas 2 habet significationem 1.o significat perfectionem et virtutem cuiuscunque naturae tam creatae quam increatae et infinitae, secundum quam significationem dicitur de Deo saepius in psalmis quod sit magnus in magnitudine aut quantitate corporea sed perfectionis et virtutis.

Et eadem ratione homines virtutibus praedilectos magnos appellare solemus et solet communiter quantitas secundum hanc significationem appellari quantitas virtutis. Sed haec significatio nimis tali patet et dialectico negotio parum accommodata.

3° Si significat hoc nomen quantitas quantitatem motis hoc est longitudinem latitudinem et profunditatem secundum quam significationem nos hic de quantitate agemus et in primis quaerimus in quo consistat eius essentia vel ratio formalis cui quaesito ut Respondeamus sit Chro 1°

Essentia vel ratio formalis quantitatis praedicamentalis consistit in extensione aptitudinali tam partium propriarum quam substantiae in se

Sensus Chronicus est quantitatem praedicamentalem essentialiter et formaliter nil esse aliud quam formam quandam accidentalem per quam et ipsa quantitas et substantia habeant partes extensas.

Probatur Chro 1° Illud quod est radix et proprium ratione cuius caetera omnia conveniunt quantitati est essentia et ratio formalis illius sed extensio vel reddere partes extensas est radix et proprium ratione cuius caetera omnia conveniunt quantitati ergo illa erit essentia et ratio formalis illius ma. est certa nec ab ullo regitur quia id a quo passiones oriuntur supponitur pro essentia et quod a nullo ortum habet in genere causae formalis sed est primum in tali linea ut pat. in homine cuius essentia est id quod est radix omnium quae ei conveniunt et proprium omnium proprietatum et non a nullo alio provenit in genere causae formalis et haec essentia est esse animal rationale probatur m. quod quantitas sit divisibilis quod sit mensura convenit ei quia est extensa quia ratio extendendi est radix et proprium caeterorum nec ab ullo alio provenit in genere causae formalis

sicut a nullo alio provenit quare homo sit animal rationale quia esse animal
rationale est essentialis et formalis ratio hominis.
Ex hac ratione deducitur 2a pro ratione Chorum in hunc modum.
Illud est essentia et ratio formalis alicuius rei quod sumitur pro medio
ad demonstrandas passiones sive proprietates illius sed extensio
aptitudinalis est huiusmodi ergo illa erit essentia et formalis ratio quantitatis
ma pat. in demonstratione quod risibilitas demonstratur de homine uti
animal rationale quod est de essentia hominis sumitur pro medio. mi. pt., nam
ex eo quod quantitas habeat partes extensas est divisibilis et est men
sura sed istae sunt proprietates quantitatis ergo mi. vera.
Explicatur 3o. Diximus in Choro quod extensio aptitudinalis sit
essentialis ratio quantitatis et non extensio actualis quia actu extendere
non est de essentia illius sed potius effectus aliquis formalis sicut actu ra=
tiocinari non est de essentia hominis sed potius ratiocinari. Per hoc
extendere nil aliud intelligitur quam constituere partem extra partem
ita quod una pars non sit alia aut in alia. Diximus in quod ex
tensio partium tam propriarum quam substantiae sit ratio formalis quantitatis
2 partem non extensionem subordinatam tamen existimamus constituere
rationem formalem quantitatis sic: extensionem partium substantiae =
et partium quantitatis et hoc ideo quia quantitas in partibus est accidens quidam ergo
ex natura sua habet aliquid circa substantiam quia omne accidens ex sua natura
et essentia respicit substantiam ut illam aliquo modo afficiat sed quantitas
non habet aliud nisi extensionem partium substantiae ergo extensio partium
substantiae erit ratio formalis illius non tamen adaequate quia quantitas non potest quanti
ficare eam extendere substantiam nisi quantam et extensam seipsam
reddat et hinc est quod in quantitas consistat formaliter in extensione propriarum
partium.

Dictum est nam in Chrone Extensionem substantiae et suiipsius in se esse rationem formalem quantitatis ad insinuandum extensionem in ordine ad locum sive extensionem situalem non constituere essentialiter quantitatem ut quidam opinantur. quod Ptr.

Haec extensio situalis ratione cuius una substantia aliam non compatitur secum in eodem loco non aptitudinaliter sumpta, consequitur ad rationem formalem quantitatis quod haec extensio non erit ratio formalis illius consequitur patet primo ante prius habet quantitas suas partes extensas et prius in se extendit substantiam sive prius est apta nata extendere suas partes et partes substantiae in se ergo sit apta nata extendere illas in ordine ad locum quod extensio in ordine ad locum consequitur ad rationem formalem quantitatis primo ante haec non duo facit quantitas et est apta nata illa facere scilicet extendere suas partes et partes substantiae in se et in ordine ad locum et haec habet se ordine quidam ita ut prius oveniat ei aptitudo ad extendendas suas partes et partes substantiae in se ergo ad extendendas illas in ordine ad locum, nisi non prius quantitas et substantiae partes in se essent extensae non possunt certe non extendi in ordine ad locum ut de se patet quod prius habet quantitas partes in se extensas priusque extendit substantiam in se ergo in ordine ad locum quod illa particula Chronicae verum habet.

Ex his colligitur 1. Essentiam eam rationem formalem quantitatis non constitueri in ratione mensurae ut quidam arbitrantur. quod ante ergo patet.

Ad. Mensuram potest accipi active scilicet et passive Mensura passive accepta nihil aliud dicit ergo esse mensurabile, Active vero sumpta nihil aliud dicit ergo id secundum quod aliud mensuratur. Dicitur quod esse mensuram tam active ergo passive non esse rationem formalem sive essentialem quantitatis

Ptr Mensuram in pris passive sumptam non esse rationem illius. Essentiam
alicuius rei nil potest precedere in genere causae formalis ut sup. dictum est
sed dicit esse primum proprium a quo caetera omnia proveniunt sed esse mensuram
passive precedit aliud in genere causae formalis, neque est primum proprium rationis
cuius caetera omnia conveniunt quantitati ergo non est ratio formalis illius. Ptr mi-
nam quod quantitas sit mensurabilis provenit ex eo quia est extensa et
hoc partem extra partem ergo extensio precedit rationem mensurae et prius
est esse extensum quam mensurabile ostensum patet. Ptr ans nulla res
est mensurabilis nisi habeat extensionem, ideo non punctum et uni-
tas non sunt mensurabilia quia non sunt extensa ergo quod quantitas sit mensura-
bilis provenit ex eo quod sit extensa ergo esse extensum precedit esse men-
surabile ergo esse mensurabile non est essentia quantitas cum essentiam nil debeat
precedere. Quod v. nec mensura activa aut accepta sit ratio formalis
quantitas ptr. Mensura activa accepta dicit id quod cognoscimus
alicuius rei quantitatem vel naturam sed hoc non est de essentia quantitatis vel ratio
formalis illius ergo. Ptr mi. 1o quia id quod cognoscimus rem non est ipsa
res cognita sed potius quod distinctum ab illa. Ptr 2o mi. in palmo
v. g. prius intelligimus quod habeat extensionem quam quod illo possimus
aliquid metiri, nisi non haberet extensionem non possemus metiri alia per illum
ergo esse mensuram activae non est ratio formalis quantitatis sed extensio ut est
dictum.
Ptr 2o. Idem corollarium. quantitas est ens quoddam accidentale abso-
lutum ergo eius essentia non consistit in ratione mensurae ostensum ptr. ratio
mensurae est relativa quia mensura est mensurabilis mensura sed
nullum ens absolutum potest constitui formaliter per esse relativum ergo
nec quantitas per rationem mensurae.

Colligitur 2° Rationem formalem et centralem quantitatis non consistere in indivisibilitate vel in potentia ad divisionem.

Pro H. Ultimo N. Divisibilitatem cum potentia ad divisionem esse Ejusdem Alium Remotam et Radicalem aliam Proximam. Si divisibilitas sumatur radicaliter sine potentia radicali certum est illam esse rationem formalem quantitatis quia esse radicem divisionis nihil est aliud quam esse extensum vel divisibilitas radicalis idem est quod extensio aptitudinalis sed haec extensio ut dictum est est ratio formalis quantitatis ergo et divisibilitas radicalis. Si vero divisibilitas sumatur 2° modo sic: quod potentia proxima ad divisionem ratio formalis quantitatis in ipsa non consistit et sic eam in Corrolario sumpsimus.

Pro hoc. Centrum alicuius rei est illud quod ei primo competit sed potentia proxima ad divisionem non primo convenit quantitati ergo haec potentia proxima non erit centrum quantitatis. probatur minor. Ex eo aliquid potest dividi quia habet extensionem ergo potentia dividi proxime non conveniet primo quantitati sed 2° et per aliud sic: per extensionem Ex His facile patet quod velint Auctores illi qui aiunt Centrum quantitatis consistere in divisibilitate loquendo non de divisibilitate radicali non proxima. quod si de proxima loquendo audiendi non sunt. Et cum S. Th. dicit esse divisibile esse rationem formalem quantitatis intelligi debet de radicali quae nihil est aliud quam extensio. Eodem modo intelligendus est Artes quando Metaph. Text. 15 definivit quantum hoc modo quantum est divisibile in ea quae inest, sic non divisibile sumatur radicaliter est defectus centralis quantitatis Si vero sumatur proxime cum potentia proxima ad divisionem est defectus descriptus. Dicitur sic: per proprietatem quantitatis est non divisibilitas proxima quaedam proprietas quantitatis. quod probatur. Illa est proprietas alicuius quae fluit ab centro illius sed divisibilitas fluit ab centro quantitatis ergo est proprietas illius probatur 2° illud quod omni soli et semper convenit est proprietas quarto modo sed divisibilitas convenit omni et soli quantitati et semper ergo est proprietas illius 4° modo.

quod conveniat et quanti pat. quod soli m̄ plr. qa caetera sunt dividuntur
ad divisionem quantitatis et si quantitate careant dividi m̄ n̄ possunt.
Deinde reciprocatur quantitas cum hac divisibilitate sicut hoc cum
risibili, ve n. quantum sit dividi et ve quod sit dividi e quantum
ergo pro dividi erit proprietas 4o. modo quantitatis. Et intelligitur de di
visibilitate per se 1o. substantia n. dividitur sed n̄ per se 1o. sed potius
ratione quantitatis ut dictum e.

Cto 2o. Essentia formalis totalis et adaequata quantitatis e extendere
seipsam et substantiam in se.

Haec Cto facile plr. ex dictis Essentia formalis sumitur secundum centrum
formae sed centrum quantitatis quae e quidam forma accidentalis e extensio apti
tudinalis ergo extendere seipsam et substantiam in se erit essentia formalis
quantitatis.

Cto 3. Essentia Ordinis quantitatis e extensio partium in ordine ad locum
probatur. Quantitas Corporis Xti Dni e in venerabili Sacramento Eu
charistiae et tamen ibi n̄ extendit corpus Xti in ordine ad locum ergo
extensio in ordine ad locum e essentia Ordinis quantitatis, ma e
certa secundum fidem mo. n̄ pat. consequentia probatur. illi n. essentia dicitur Ordinis
sine quo forma sit existere et sine quo illa veni et perfecte recipi sit

Cto 4. Descriptio Centralis quantitatis 1a. sit haec quantitas e accidens
quoddam per quod et ipsa et substantia habent partes extensas in se.
2a. descriptio Centralis sit illa quae e ab Aristotele data. Quantum
e divisibile in ea quae nisi quaeque unumquodque unum quod aptum
e esse. quae descriptio Centralis ut sit. dicitur intelligi de divisibilitate
radicali sive de radice divisibilitatis ut dictum e.

Expli. Ly divisibili extendit oēs res indivisibiles et inextensas
Ly in ea q̄ nisi facit hunc sensum sc: quantum ee h. naā ut ea
in q̄ pt dividi sint formatē in illa, in q̄ differt à mixto q̄ divi
dit in elementa q̄ n̄ sunt formatē in illo sed tm̄ virtualiter, tz quorum
unumquodq̄ unum q̄ aptum ē ee sic explicat. quamq̄ pars quantitas
post divisionem apta ē existere ut hoc aliquid cum ut individuum
particulare et in hoc differt quantitas à composito substantiali cuius
partes post divisionem n̄ possunt existere ut hoc aliquid cum ut in
individuum particulare ut pat in mea et forma q̄ si separentur
inter se n̄ constituunt aliquid particulare sive individuum completum.
Dices substantia m̄ ē divisibilis in suas partes ergo hoc n̄ tm̄ competit
quanti Rx Hanc divisibilitatem competere substantiae ratione quantitatis.
Neq intelliges Arlem hic de vera et reali divisione in actu
E. quasi nrum sit ad hoc ut aliquid dicat quantum q̄ possit physice
in actu E. dividi qa dat quantum q̄ sic n̄ pt dividi ut pat. in
minimo naāti et in corporibus caelestibus q̄ licet quanta sint physice
tm̄ in actu E. observato rerum ordine dividi n̄ possunt.
Quaeres quidnam sit genus generatissimum h. praedicamenti? Rx genus
supremum ee quantitatem completam praescindentem à continua et
discreta cuius naā in hoc consistit q̄ sit quidam accns aptum
ut extendat partes substantiae et seipsam.
Arg 1.o Haec extensio rationem substantiae n̄ convenit oī quantitati
ergo in tali extensione n̄ consistit ~~extensio~~ certitudo quantitas in cōi consequitur
plus ans. quantitas discreta v.g. numerus n̄ ē extensus qa com
ponitur ex indivisibilibus et inextensis neq m̄ ternarius numerus
v.g. extendit 3 hores aut alias quascunq substantias cum 3 hores
sint iam extensi p quantitatem continuam ergo illa extensio sup. explicata
n̄ conveniet oī quanti.

Rx Extensio est extensionem unam continuam alteram discretam
Extensio continua est extensio in partes divisibiles et extensas in se
formaliter ut patet in linea et superficie Extensio v. discreta est Ex-
tensio in partes quarum una sit extra aliam et istae partes non sunt divisi-
biles ut partes sunt sed numerabiles. quando quidem dixerimus sup. Exten-
sionem esse rationem formalem quantitatis loquimur de Extensione prout abstrahit
ab utraque sic: de Extensione quae facit quod res alii habeat partes quarum
una sit extra aliam vel quarum una non sit alia. Et haec extensio
convenit utrique quantitati tam discretae quam continuae, discretae quidem
quia una pars numeri non est alia et hic discreta quantitas extensionem
quandam in numerabilitate, continuae autem quia una pars bicubiti v. g.
non est alia ut patet. et non una pars hominis non est alia caput n. non est pes
sed sic una pars est extra aliam quod quidam explicant dicentes quantitatem
continuam asserere quandam positionem seu dispositionem partium inter se
ita quod una sit mediata vel immediata alteri et haec ratio una
pars est tanquam sedes alterius sicut caput est sup. collum et ibi
firmatur et digiti sunt in manibus illis immediate uniti tanquam in
propria sede et in hac positione partium extra partem consistit ratio
quantitatis continuae, quando quidem in argumento dicitur quantitatem discretam v. g.
Numerum non habere extensionem Rx id verum est de Extensione
continua, falsum de extensione discreta et tunc ternarius
numerus non extendat 3 homines aut 3. substantias alias extensione
continua ita ut importet partes divisibiles in ratione partium hoc n.
ei non competit sed supponit tali modo homines iam extensas, extendit
tamen homines aut alias substantias in ratione multitudinis nam facit
numerum quod multas asserit unitates.

Arg. 2° Artem q in Cap. de quantitate determinavit rationem formalem et centralem quantitatis esse rationem mensurae quod nos male diximus sup. et in Artem extensionem esse rationem formalem quantitatis. Probatur autem nam Artes probavit rationem esse quantitatem quia est mensura longitudinis et brevitatis probavit enim quod superficies et locus sunt distincti species quantitatis quia superficies est mensura intrinseca, locus v. extrinseca. quod 2. Artem ratio mensurae erit ratio formalis quantitatis.

Haec sententia videtur in S. Th. q opusc. 52 ait Sapientiam rationem quantitatis esse rationem mensurae quod idem quod antea. Respondeo dicendum esse Artem probasse rationem esse quantitatem quia est mensura longitudinis, non quod ratio formalis quantitatis sit esse mensuram sed quia est proprietas quantitatis et sic Artes a posteriori vel per passionem probavit rationem esse quantitatem sicut si aliquis probaret Petrum esse hominem quia est risibilis, probaret id non per centralem et formalem rationem hominis ut patet. sed tantum per proprietatem.

Ad alterum quod dicebatur de superficie et loco esse distinctas species quantitatis quia diversimode mensurant. Respondeo quod haec diversa ratio mensurandi non faciat diversas species perfectas et completas quantitatis in linea recta constitutas sed tantum imperfectas et incompletas quibus species est locus quod tantum reductive spectat ad hoc praedicamentum imo non distinguitur specie in ratione formali quantitatis a superficie ut in physica videbimus et sic quando Artes dixit diversam rationem mensurae constituere diversas species quantitatis intelligendus est de speciebus imperfectis et incompletis. Et ex hoc non sequitur rationem mensurae esse rationem formalem et centralem quantitatis, sequeretur a. si per diversam rationem mensurae assignarentur diversae species completae in linea recta constitutae.

Ad Locum S. Th. Rx illum loq. de mensura radicaliter sumpta
hoc est de extensione. Vel 2o. Rx S. Th. loq. sdm logicalem con
sideracionem qua sc. logicus considerat quantum in ratione mensurae formaliter
et sic dixit rationem formalem illius consistere in ratione mensurae, non
v. loq. sdm consideracionem Metaph.
Dices si logicus considerat quantum in ratione mensurae ergo ratio mensurae
erit ratio formalis illius Rx nego consequentiam. Alio n. fine considerat logicus
quantum alio Metaphys. Logicus n. considerat illam in ordine ad
praedicacionem et qua quantitas praedicatur de substantia ut est eius mensura hinc
est quod logicus considerat illam in ratione mensurae.
Ex quo tamen non sequitur rationem formalem illius consistere in ratione mensurae
sed potius logicus praesupponit eius centiam et rationem formalem a Me
taph. constitutam in extensione illa aptitudinali et hanc centiam
constitutam accipit logicus sub certa alia formalitate sicut supra dictum
est de substantia.
Arg. 3 Si deus crearet quantum extra omne subiectum illa non extenderet
substantiam sed tantum seipsam ergo extensio substantiae non est ratio formalis quantitatis
pat. consequentia quia ratio formalis alicuius rei nunquam potest ab illa separari
sicut est animal rationali nunquam potest separari ab homine quia est ratio
formalis et centralis illius Rx in illo casu quantum quidem actu non
extenderet substantiam, hoc tamen in illo statu separationis talem naturam
et centiam ut possit illam extendere, ideoque dictum est supra. Ex
tensionem aptitudinalem non actualem esse rationem formalem quantitatis
et ideo actualis extensio bene potest separari a quanto, non v. apti
tudinalis. Ex quo pat. ad argum.

DUBIUM SEXTUM

An Divisio quantitatis in Continuam et Discretam sit generis in species et quaenam sint proprietates quantitatis.

Chio 1a. Divisio quantitatis in Continuam et Discretam est generis in species.

Haec Chio est contra aliquos Recentiores qui arbitrantur esse divisionem analogi in sua analogata ut ex argumentis infra patebit.

Sed tamen contra hos Chio. Illae sunt verae species quantitatis quae participant naturam quantitatis illamque contrahunt et determinant per varios gradus in ipsa essentia quantitatis radicatos sed quantitas continua et discreta participant essentialiter naturam quantitatis essentiamque illius contrahunt per varios gradus ergo haec divisio est generis in species ma. pat. in arguti respectu hominis et bruti pro ma. Et in prima quod participant essentiam quantitatis quae consistit in extensione aptitudinali pat. nam continua quantitas est extensio et in quantitas discreta est extensio ut praecedenti dubio dictum est, competunt ei omnes proprietates quantitatis quia est divisibilis et measurabilis ergo ma. quae ad istam partem vera, quod v. determinant essentiam quantitatis per aliquos gradus in ipsa radicatos probatur essentia quantitatis est extensio sed aliam extensionem dicit quantitas continua, aliam v. quantitas discreta ergo addunt aliquos gradus distinctos in ipsa essentia quantitatis radicatos ergo pat. probatur ans. In quantitate continua partes extensae sunt continuae et divisibiles in quantitate discreta v. partes sunt discretae et indivisibiles vel inextensae ut pat. in numero ternario, ergo alia extensio est in quantitate continua et alia indiscreta.

Chio 2a. Quantitas completa est genus respectu quantitatis continuae et discretae.

Haec Chio ponitur ex Maiori explicatione praecedentis Chionis.

Et pro. Illud est genus quod predicatur de pluribus specie differentibus
in quo sit quantitas completa in eo predicatur hoc modo de continua et dis-
creta quod illa erit verum genus respectu illarum. pro. m. in pro quod
quantitas completa predicatur in quo de continua et discreta quantitate pat.
Quanti sicquidem quod sit quantitas discreta et continua recte Rx quod
sit quantitas. quod v. dicunt specie pat m. n. enim solo numero dicunt
cum habeant diversas dicuntur centrales quod differunt specie
Et hoc magis patebit infra in declaratione quantitatis continue et discrete
quarum naturas et centras quantitatis describit cum descriptionibus suis
explicatur unde et sit

Ctio 3. Quantitas continua definiri solet communiter hoc modo quod sit
extensio quedam cuius partes copulantur termino communi ut v. g.
Linea est quantitas continua cuius partes copulantur termino communi sc. puncto
Qui terminus dicitur communis quia dicitur esse finis unius partis et principium alterius
et est sermo de termino continuativo formaliter si n. sermo sit de termino
inchoativo aut terminativo scilicet ut est primum et ultimum
punctum in linea illa non potest dici communis terminus sed potius singulis
quia tamen se habet in ordine ad unam partem et hinc non est quod terminus quantitatis
continue debeat esse quod indivisibile in quantitate existens, si n. esset alterius
divisibilis iam non posset dici terminus cum haberet adhuc aliquid aliud pro termino
et hoc indivisibile in linea est punctum, in superficie linea In
corpore superficies.
Dices. Linea est divisibilis similiter et superficies quod non potest dici
terminus communis de cuius ratione est indivisibilitas Rx Lineam sicut et
superficiem esse divisibilem manifestum, non formaliter in ratione termini in
quantum sc. Ex linea et superficie componuntur certe species quantitatis
continue, licet n. linea secundum se sit divisibilis quia est quantitas non tamen
est divisibilis in quantum constituit superficiem sed sub hac ratione

in hac quam indivisibilitatem. in hac quam divisibilitatem
Haec quantitas continua solet dividi in successivam et permanentem
Permanens est extensio partium simul existentium quae copulantur tamen
cum ut linea est quantitas continua permanens quia omnes eius partes existunt
unitae tamen cum quantitas successiva est illa cuius partes copulantur tamen
cum sed non simul existunt ut tempus est quantitas successiva cuius
partes praeteritum sc: praesens et futurum copulantur tamen cum instanti
sc: vel momento sed tamen non simul existunt hoc est eodem tempore
sed una pars succedit alteri, unio tempori sicut et motui repugnat
nam haec partes simul existentes quia ex sua essentia est ens successi-
vum de cuius ratione est haec partes sibi invicem succedentes.
Quantitas continua permanens dividitur rursus in lineam superficiem
et corpus. Linea est extensio quaedam habens longitudinem sine la-
titudine et profunditate. Superficies est extensio habens latitudinem
et longitudinem absque profunditate. Corpus est extensio habens longitu-
dinem latitudinem et profunditatem.
Tertio cum haec quantitas sup. sit possibilis Etchic No. distinctio
Inter corpus praedicamenti substantiae et nihil corpus quod ponitur in praedicamento
quantitatis. Corpus substantiale directe positum in praedicamento substantiae nihil
est aliud quam totum compositum naturale ex materia et forma sicut homo dicitur
corpus sive substantia corporea quia est compositus ex materia et forma et dixi
Corpus substantiale directe positum dicere totum compositum quia corpus
reductive positum in praedicamento substantiae non asserit totum compositum
sed tantum partem aliquam componentem ut materiam vel partem integrantem
ut pedem aut manum et corpus in hac acceptione sumptum quod significat
tantum partem compositi naturalis ad nullum praedicam. directe spectat
quia ut sic est ens incompletum. Corpus ergo quod directe ponitur in praedicamento
quantitatis distinguitur a corpore sumptum utramque priorem consideratione

Et nil est aliud quam quantitas, sive extensio in partibus in suo conceptu essentiali trinam dimensionem, nempe longitudinem, latitudinem et profundum, quam supponens tamquam fundatum ipsum corpus substantiale.

Circa has duas divisiones est gravis concertatio An sit genus in species vel analogi in sua analogata. Et circa 1. quidem quaerit An quantitas successiva sit: Tempus vel Motus sit vera species quantitatis derecti posito in praedicamento quantitatis quidam affirmant quidam vero negant sed quia haec res physice vel potius Metaph. negotii esse videtur, nil nos hic determinabimus, utraque enim opinio est probabilis. Rationes quae pro utraque parte afferri solent sunt multae nos una vel altera contenti erimus.

3a pro parte affirmanti sit haec. Tempus et motus habent proprias extensiones distantes ab extensione lineae superficiei et corporis quae constituunt proprias species quantitatis consequentiae patet. Probatur antecedens. Linea superficies et corpus sunt extensiones partium vel rerum permanentium, extendunt res permanentes ut dictum est, atque motus et tempus habent extensiones successivas et extendunt res successive quae habent proprias et distantes extensiones.

3a est ratio partis negantis. Et in primis de Motu Motus est secundum Artem post praedicamentum quod non poterit esse certa species alicuius praedicamenti consequentiae patet. Deinde Motus est ens incompletum quia est actus entis in potentia quod in potentia quod non potest esse species praedicamenti quantitatis, quia debet esse quod completum. De tempore idem probatur. Tempus non est per se extensum quod non est species distincta quantitatis consequentiae patet. Probatur antecedens. Tempus dicitur extensum in ordine ad motum, Motus vero in ordine ad spatium in quo fit motus quod tempus non est per se extensum sed per aliud sic: per motum quod non est species quantitatis et haec ultima sententia negantis nobis magis placet

Unde ad rationem pro affirmativa. Ad illam extensionem non competere
motui et tempori per se sed per aliud sic: per spatium, imo tempus
cum non sit alia entitas realis quam motus a quo sola ratione differt
non poterit esse certa species generis sicut nec ipsi motus. Et cum Artes
hic numeravit tempus inter species generis id facit non ex propria
sed vulgi potius sententia. Ex quo facile patet quaestio sit haec divisio
Est enim potius analogi in analogata quam generis in species.

Circa 2. m divisionem generis continui in lineam superficiem
et corpus est quaestio An haec 3 membra sint vere species generis
continui. Ad affirmativam. Ratio est haec 3. membra participant
essentialiter naturam generis continui et insuper habent differentias essentiales
in ratione formali generis radicales ergo sunt vere species generis continui
et quidem adaequate. nec enim ulla alia species afferri poterit
Unde putamus locum non esse speciem distinctam generis continui
a superficie quia locus secundum eius definitionem nihil est aliud
quam ultimus superficies corporis continentis immobilis
de qua definitione plura dicimus in physica

Ctio 4a. Quantitas discreta est cuius partes nullo termino
communi copulantur vel cuius partes ad nullum terminum communem
copulantur ut numerus ternarius v. g. est quantitas discreta
quia partes eius non uniuntur cum aliquo termino communi quam unam partem
necessarium alia sed omnes eius partes sunt discretae sive separatae
ut patet.

Quantitas discreta dividitur in Numerum et Orationem. De
divisione non quaestio est quaestio sit. Ad Numerum esse veram
speciem generis directe possibilem in praesenti praedicamento
non vero orationem.

Ad 1. Numerus est ens per se completum quod spectabit ad aliquid
praedicamentum per se sed non ad aliud quam ad hoc praesens quod erit
vera species subalterna illius. Probatur ma. numerus est genus respectu
ternarii et quaternarii quod erit ens per se completum consequentia
pat. E
Ex. pbr. Oratio non est per se extensa quod non poterit esse species quantitatis
consequentia pat. probatur antecedens quia oratio est extensa ad extensionem ipsius
motus pronunciationis quod non est per se extensa.
Utraque tamen non sunt probabilis unde quod magis placuerit defendi
poterit.
Ad 5. 5. Assignari solent proprietates quantitatis.
Prima est quantitati nihil est contrarium. Haec proprietas non convenit quanti
4o modo cum non conveniat substantiae. Exempl. h. proprietas est
tinea quae non contrariatur alteri tineae, cum ab eodem substantia
se mutuo non expellat, quae tamen expulsio requiritur ad hoc.
Ex. proprietas est quantitas non suscipit magis et minus probatur sus
cipere magis et minus est intendi et remitti in eodem subiecto
sed intensio et remissio convenit tamen qualitatibus quod non est ergo proprietas
et haec proprietas non convenit quanti 4o modo cum non conveniat substantiae
3 est. quod sunt quantitatem aliqui dicunt aequalia et inaequalia, nam duo
tigna vocantur aequalia quia habent aequalem extensionem et duae actiones dicuntur
aequales quia earum tempora sunt aequalia et tempora dicuntur aequalia quia motus sunt
aequales et motus dicuntur aequales quia spatia sunt aequalia.
Haec proprietas ut illius Nb. ex Caret. Aequalem posse et Inni p.
proprie ut distinguitur ab similitudinem et dicit relationem unius quanti
ad aliud quantum sunt negationem excessus hinc et inde et sic sequitur
quantum et est proprietas illius.

Alio mo sumitur Aequalitas Metaphorice quae pro ut idem est quod perfecta
similitudo et nil est aliud quam relatio unius se habentis ad modum
quali, ad aliud si habens ad modum quali secundum negationem excessus
hinc et inde et sic aequalitas seu quantitatem similitudinarie dictam
sc. quantitatem virtutis de qua sup. Et ex hoc DD. facili possunt
solvi omnia argumenta quae fieri solent in hanc proprietatem quae secundum Aristotelem
competit quantitati 4o mo, ut eius verba clare indicant. Si tamen
intelligatur de aequalitate vel inaequalitate proprie sumpta. Est tamen
aliquantis difficultas An ipsa relatio aequalitatis vel inaequalitatis
sit proprietas quantitatis An potius fundatum h. relationis. Secundum Caiet.
videtur ipsa relatio esse proprietas quantitatis. Alii v. dicunt Aptitudinem
sive fundamentum ad habendam aequalem vel inaequalem
extensionem esse proprietatem quantitatis et hi Auctores magis placent.
Differtur ipsa proprietas sumpta pro aptitudine ab ipsa quantitate eo
mo quod a substantia distinguitur modus substandi accidentibus si:
sola ratione ratiocinata.
4a. Proprietas quantitatis est divisibilitas quae competit tamen illi 4o
mo et non intelligitur de actuali divisione, haec namque est merum
accidens sed intelligitur de proxima potentia ad divisionem praescindendo
a divisione physica et Mathematica. Divisio Mathematica
est illa quae sit tantum per designationem alicuius unam partem ab alia se
parantis et quod sit proprium quantitati potest dividi non eget longa
probatione quia quantum ex eo quod sit quantum dicitur habere partes extensas
Et ita tamen non dicitur esse divisibile, omne n. in partes quas habet potest dividi.
5a. est esse Mensuram sumendo mensuram tam active quam passive
et haec mensurabilitas non convenit quantitati 4o mo. Si n. sumatur
ratio mensurae active illa non convenit uniti quod tamen non est quantum cum

careat omni pluribus extensione, si s. sumatur passive ratio mensurae non convenit quantitati nisi illa n. non potest mensurari, quod si loquimur de quantitate tunc similis ratio mensurae convenit ei sed modo sic: omni quantitati et si non soli. Et quod ratio mensurae sit proprietas quantitatis probatum est sup. dub. 5. His proprietatibus solent nonnulli annumerare, impenetrabilitatem et non male quia impenetrabilitas hoc modo describitur impenetrabilitas est incompossibilitas duorum corporum in eodem loco quae incompossibilitas oritur ex vi quantitatis sive extensionis aptitudinalis de qua plura alibi.

Arg. 1. Una species non potest praedicari de altera sed quantitas discreta praedicatur de continua ergo non erunt duae species. et consequenter 1a divisio non erit generis in species, ma. pat. quia duae species sunt contrariae oppositae ergo nequeunt de seipsis praedicari. Probatur de lineis quae sunt quantitates continuae dicitur quod sunt 20 cubi 5 sed hic numerus est quantitas discreta ergo illa praedicabitur de continua. Ry. dist. ma. non potest praedicari contrariae secundo ma. denominativae negando ma. Exempl. h. rei clarum habemus. In 3 verbis quae sunt vere species verbis et tunc sed verbis quod sunt species praedicatur de 1. genere sic: quod sit species.

Arg. 2. Nulla species potest fieri ex alia sed quantitas discreta fit ex quantitate continua ergo non erunt duae species ma. pat. in omnibus speciebus. Non hoc potest fieri ex equo. ma. plus ex divisione continui resultat numerus et est communis axioma quod numerus fiat ex divisione continui ergo quantitas discreta fit ex quantitate continua. Ry. dist. ma. nulla species potest fieri ex alia formaliter secundo ma. materialiter negando ma. sicut numerus ternarius quae species differt a binario fit ex binario non formaliter sed tunc materialiter. Dices si discreta quantitas fit materialiter ex continua ergo quantitas prius praedicabitur de continua quam de discreta ergo quantitas in eo non habebit rationem generis

respu gentis stimmi et discretae qa gnus n̄ p̄dicat p̄ prius et posterius
Rx dic. 1. eius gō p̄dicabit p̄ prius de stimma maiorit secu-
sseq. fortit nō sseq. et sic n̄ nōq ultima sseq. qa ut aliqd
ex. tudat a ratione gnis dt fortit p̄dicari p̄ prius et posterius
hoc ē sdm fortitudo ut pat in Eulo respu substiae et accidentis.
Rx 2. ad argtm. Numerum p̄ se n̄ fieri ex divisione stimmi
sed tm p̄ accns ut pat. in numero caelorum q n̄ videt fieri ex
divisione stimmi.
Alia argta q fieri solent ea proprietates gentis videri poterunt
in Auctoribus.
Unum tm Dub. p plenori gentis ultra restat solvendum. An
entitas sc: differat realiter a substia an tm ratione ratiocinata
Huic dub. Rx 1. Entitem distingui fortit a substia. pro
qa gentas et substia constituunt duo distia p̄dicamenta ut pat.
gō dnt distingui fortit sseq. reali inferr ex dictis sup. de
distinctione p̄dicamentorum inter se et p distinctionem fortem
hic intelligimus distas distinctiones sunt distinctos conceptus.
Rx 2. Entem n̄ tm fortit sed tm realiter distingui a substia.
Pr. Illa distinguitur realiter q ab invicem possunt separari vel
quam unum p̄t existere sine alio in rerum nāa sed gentas
p̄t separari a substia et separatim ab illa existere in rerum
nāa gō distinguitur realiter ab illa, ma. videt certa nec n.
evidentiis signum distinctionis realis p̄t assignari sine separatione
unius ab alio a p̄ti rei. m. pat. In Venerabili Sacramento
Eucharistiae ubi sdm fidem substia panis convertitur mirabiliter
in substiam corporis Xi remanente sola gentis panis cum aliis accidentibus.

pt separatim gratias existere a substrato et quo distinguuntur realiter ab illa et haec de quantitate dicta pro nunc sufficiant.

Haec de quantitate sint dicta et scripta.

CAPUT DE RELATIONE.

DUBIUM SEPTIMUM.

An Relatio constituat distinctum genus Entis et quae conditiones requirantur ad relationem praedicamentalem.

Sensus est An relatio constituat praedicam. distinctum ab aliis. Hoc antequam probetur. Videndum est an relatio sit verum ens reale, quidam enim relationes naturam ita diminutam existimant ut ei nullam entitatem realem audeant attribuere. Sed contra hos est.

Ctio 1a. Dantur aliqui relationes quae veram et realem habeant entitatem.

Haec est communis inter Peripateticos et sensus eius est. dari relationes aliis quae sint vere entia realia.

Probatur 1o. Ex ipso Arte. Membra dividentia debent participare naturam divisi sed divisum in 10 praedicamenta est ens reale ergo illa debent participare naturam entis realis. Tunc sic. sed secundum Artem et omnes Peripateticos relatio est unum ex 10 praedicamentis ergo cum participabit naturam entis realis ergo dabuntur aliqui relationes quae veram et realem habeant ~~entitatem~~ et non tantum convictam per illam.

Probatur 2o. Ens reale est illud quod independenter ab illo existit in rerum natura sed aliqui habitudo et respectus unius ad aliud dantur independenter ab illo ergo dabuntur aliqui relationes quae sint ens reale ma. et consequentia pat. pater ma. independenter ab illo dantur pater et filius dominus et servus ergo eodem modo dabuntur paternitas et filiatio sive relatio paternitatis et filiationis consequentia pat. non ~~est~~ n. potest dari ipsius fundamentum sine ~~[illegible]~~ [illegible]

sed tunc ultra. sed istae entitates quae sunt dantur a parte rei non sunt absolutae quae erunt respectivae quae dabuntur relationes quae sunt entia realia.

Ctio 2a. Praeter Relationes reales dantur multae relationes rationis

Haec Ctio sit est notissima. probatur tamen ratione. Illae sunt relationes rationis quae tantum resultant per illas actiones sed dantur multae tales relationes quae sunt relationes reales dabuntur multae relationes rationis. ma pat. ex definitione entis rationis probatur mi. esse subiectum esse genus vel speciem formaliter dicit relationem sive respectum naturae ad sua inferiora sed illi respectus tantum resultant per illas actiones ut sup. diximus quod mi. vera.

Probatur 2o. Illae sunt vocandae relationes rationis quae non consequuntur rem ipsam ex propria natura sed dantur multae tales relationes quae idem quod antea. ma. est S. Th. 1a p. quaest 28 a. 1: probatur mi. esse genus v. g. non sequitur ipsam rem animal sed: ex propria natura sicut et esse speciem non sequitur hominem ex ipsa natura, alias posito quocumque animali vel homine ibi esset genus et species quod absurdum est. resultant quae similes relationes ex sola actione illas et non ex ipsa rerum natura quae erunt relationes rationis tantum.

Confirmatis quae istis quae sunt: dantur relationes quarum aliae sunt reales aliae rationis, relictis relationibus rationis, inquirendum est de relationibus realibus An sint in aliquo praedicamento et An illud praedicamentum in quo sit sit distinctum ab aliis. Et hic quae explanatione sit.

Ctio 3a. Relationes aliquae Reales ponuntur in certo aliquo praedicamento.

Probatur. Omne ens reale creatum et finitum debet poni in praedicamento aliquo directe si completum est, indirecte si incompletum quia ex praedicamenta mutuantur omnia entia creata et ad illa revocantur omnia entia creata sed relationes dantur aliquae reales sunt entia finita

et creata et quidem completa quae dicitur reponi in aliquo certo praedicamento
ma pat ex conditionibus requisitis ad hoc vel aliquid ponendum in praedicamento
plus mi. In pars illae relationes sunt reales et iam dictum est, deinde
non habent contrariam infinitam sed sunt creatae et limitatae naturae, nisi
quis velit ponere plura entia increata quae nihil absurdius dici potest.
Sed non entia completa in sua linea quia non ordinantur ad componendum
aliud tanquam pars quae dicitur poni in aliquo certo praedicamento et quidem
directe.
Diximus Aliis relationes reales debere poni in praedicamento, non omnes quia
relationes transcendentales sunt reales et tamen non ponendum in uno certo
praedicamento sed potius vagantur per omnia ea praedicamenta et sunt intime
mitusae in ipsis entibus rerum.

Cap. 4. Relationes reales constituunt peculiare et
distinctum praedicamentum.

Sub 1. Peculiares modi essendi constituunt peculiaria et distincta
praedicamenta sed relationes reales habent peculiarem et distinctum modum
essendi quae constituunt peculiare et distinctum praedicamentum. ma.
pat. ideo n. substantia constituit speciale praedicam. distinctum a praedicam.
qualitatis quia habet distinctum modum essendi sic: per se. plus mi. relationes
reales habent modum essendi in ordine ad aliud referendo se:
ad aliud extremum vel correlativum sed esse est
peculiaris modus essendi nec n. competit substantiae aut qualitati neque
aliis praedicamentis ut patebit discurrenti per singula praedicamenta
quae mi vera.
Sub 2. Praedicamenta diversa sumuntur ex diversis modis praedi
candi de 1a substantia sed relationes reales habent diversum modum
praedicandi de 1a substantia quae habebunt in diversum praedicamentum
ma. ex dictis constat. plus mi. relationes praedicantur de 1a substantia relati
referentes ipsam 1am substantiam ad suum terminum quae habent peculiarem

modum praedicandi de 2a. substantia ut cum dico Petrus est filius Pauli est Pater et haec magis patebunt infra cum de natura relationis praedicamentalis sufficiens agemus.

Sed 3. Ens reale divisum in 10 praedicamenta immediate dividitur in absolutum et respectivum sed relationes reales non constituunt aliquod praedicamentum ex absolutis, cum ex propria natura sint habitudines unius ad aliud ergo constituent aliud distinctum sc. hoc de quo est modo sermo.

Antequam assignemus Conditiones petitas ad hoc ut aliqua relatio realis ponatur in praedicamento aliquos terminos in hac materia valde usitatos breviter volumus explicare et sunt sequentes sc. Relatio Relativum Correlativum, Extremum relationis, Fundatum Remotum, Ratio fundandi et Terminus Relationis. etc.

Relatio est Habitudo sive respectus unius ad aliud vel potius est Accidens quidam praedicamentale quo unum accidens refertur ad aliud v. g. Paternitas est relatio quia nil aliud dicit quam respectum vel habitudinem qua pater refertur ad filium, sicut et filiatio est relatio quia nil aliud dicit quam habitudinem ad Patrem.

Relativum sive Relatum dicitur illud quod tali constituitur formaliter et refertur ad aliud per ipsam relationem sic pater dicitur relativum sive relatum quia est id quod tali formaliter constituitur et refertur ad aliud per relationem paternitatis sc. Correlativum dicitur quodlibet relativum quod alteri relativo respondet mediante alia relatione. Et ut breviter dicamus Correlativa dicuntur quae mutuum quasi relationem accipiunt ut dominus refertur ad servum et servus ~~recipit~~ excipiens relationem domini, dicitur correlativum illius quia dominus sit vicissim relationem servi trahere. Hinc apparet omnia correlativa esse relativa sed non est ita omnia relativa esse correlativa ut Pater et dominus sunt quidem relativa sed non correlativa.

Trg à terminando dr et distinguitur à correlativo in hoc quod
cum alicuius relativi relationem tret ipsius tn entitas e absoluta
et n relativa unde nata e distinctio relativorum in relativa
mutua et n mutua. Terminus igitur magis tali pot. ijm correlati
vum, oe n. correlativum e trg, n tn ois trg e correlativum.
Extremum sive sltum Relationis dr illud quod à Relatione denominatur
ut Sophronisci ho. dr extremum sive sltum paternitatis
et paries dr extremum sive sltum similitudinis et dr hac
sulla extrema relationis qa relatio n immediate exercetur inter extrema
relationis sed inter relativa.
Fundtm Remotum relationis dr illud quod extremo e causa relationis
cum cur referatur ad aliud et cui immediate inhaeret relatio ut
fundtm remotum v. g. similitudinis inter duo alba e ipsa albedo
ipsa n. e causa cur unus paries referatur ad alium relatione similitu
dinis et albedini immediate inhaeret relatio similitudinis
Dr hic. Extremum et fundtm remotum n sp distingui inter
se. nam una gratias dr aijtis vel maijtis alteri n p alijm
sibi superadditam entitatem sed p seipsam et una gratias referatur
ad aliam licet nullum sltum sive extremum superet ab ipsa
entitate distinctum.
Ratio fundandi cum proximum fundtm nil e aliud ijm conditio
petita ad hoc et in sullo oriatur relatio, sic generatio dr ratio
fundandi cum fundtm proximum relationis paternitatis, nisi n. generatio praecederet
pater n poet dici talis respu filij et de hac ratione fundandi cum
fundto proximo plura infra.
Explicatis terminis. 6 assignamus Conditiones nrio requisitas ut
alij relatio sit realis praedicamentalis.

1a. est petita ex parte rationis fundandi sc: ut sit realis, ratio est quia relatio
praedicamentalis est accidens reali existens quod ordo quod ad eius existentiam
requirit dicitur esse realis sed unum ex requisitis est ratio fundandi quod
dicitur esse realis.
2a. Petita ex parte fundati Remoti est ut fundatum remotum sit
ens reali, ratio est relatio praedicamentalis est accidens reali quod illud cui
inhaeret dicitur esse ens reali sed relatio praedicamentalis inhaeret fundato
ut dictum est quod dicitur esse quid reali, imo cum fundatum remotum aliquid
non sit causa relationis praedicamentalis et haec sit verum ens reale
nec et ipsum dicitur esse ens reale, unde clare sequitur in cuilibet rationis non
potest fundari relationem praedicamentalem.
3a. Conditio ex parte eiusdem petita est ut fundata inter quae intercedit
relatio sint realiter distincta, ratio est quia relatio est quaedam oppositio relati
va inter extrema relata quod fundata quibus inhaeret relatio dicitur esse
distincta consequenter. idem non sibi ipsi realiter non potest opponi. Ex hoc
Inferitur quod si Deus poneret eandem numero albedinem in subiectis realiter
distinctis v. g. in Petro et Paulo quod illa relatio similitudinis non esset realis
praedicamentalis sed tantum rationis quia fundatum remotum sc: albedo cui inhae
ret relatio similitudinis esset unum quid realiter, unde relatio identitatis eiusdem
ad seipsum non est realis praedicamentalis sed rationis tantum. Videatur S. Th. p. 1. q. 42
a. 1 ad 4 [illegible]
4a. Ex fundati Remoti petita est quod sit in utroque extremo positive
et sit capax et proportionatum ad recipiendum relationem praedicamentalem
unde licet Deus veri denominetur dominus a creaturis non tamen referatur relatione
praedicamentali ad illas quia non est capax alicuius accidentis sibi de novo
advenientis cum sit omnino immutabilis.

3o probatur ex parte termini est ut ipsa necessario in utroque natura existat. Unde
existentis ad non existens non datur relatio praedicamentalis realis praedicamentalis
Ratio est quia relatio praedicamentalis consistit inhaerendo in utroque extremo
et consequenter in termino quia est unum extremum relationis, sed accidens nequit
inhaerere in illo quod non est quia ut suam denominationem tribuat utrique
extremo relatio petit existentiam termini, verum de hac conditione
plura infra.
Dico 3. Ut terminus et Relatio praedicamentalis realiter distinguantur. Ratio:
quia relatio affert realem oppositionem sed realis oppositio non potest esse
sine distinctione reali, quia debet distingui a termino quod opponitur
alteri relativo.
Ex dictis colligitur Relationem praedicamentalem esse verum accidens
intrinsece inhaerens ipsi subjecto cum rebus relativis similiter et accidenti
intrinsece inhaerens, quod est contra nonnullos putantes relationem praedicamentalem
esse tantum denominationem extrinsecam ita ut posito fundamento et
termino posita in ratione fundandi non sit necessarium superaddere aliud accidens
quod dicatur referri ad suum terminum.
Ad [illegible] contra hos nonnullos dicitur hoc modo. 1o Omnis denominatio similis
[illegible] ab aliquo forma sed non est aliqua forma [illegible] denominat similis
ab aliqua forma sed non est aliqua forma a qua generaliter denominatur similis
quam similitudo non affert aliquam entitatem intrinsecam quam similitudo est
[illegible] relatio praedicamentalis et afficit tamen in denominatione ex
[illegible] sed dicit aliquam formam intrinsecam ... est [illegible]
[illegible] quod potest denominari similis generari nequit est
[illegible] aliqua forma a qua potest denominari [illegible] sed ab albedine non potest denominari
albedo existens in extremis sed ab albedine non potest denominari
similis generari quod nulla alia forma est a qua potest talis denominatio
[illegible] albedo est accidens absolutum spectans ad qualitatem
[illegible] nequit tribuere relativam denominationem
sed accidens absolutum nequit tribuere relativam denominationem

latini qualis est denominatio similis quod dicit alia forma relativa dari
a qua proveniat haec denominatio et haec forma est ipsa relatio similitudinis
Ubi 2° argumento Theologico. Relationes in divinis quae ad ultimum non con-
ceptum sunt aliquid reale intrinsecum non inhaerens quidem sed omnino identi-
ficatum cum essentia et natura divina quod non similitudo unius albi
ad aliud est accidens inhaerens intrinsece reddens sanctam similia
sicut dulcedo reddit sultum dulce et in hoc accidente respectivo
superaddito rei quae refertur ad aliud consistit hoc praedicamentum relationis.
Arg. 1. Relatio est comparatio unius extremi cum alio sed comparatio
est actus intellectus pertinens ad praedicamentum actionis vel qualitatis quod relatio non constituit
speciale praedicamentum. Respondeo ma. relatio n. non est comparatio
formaliter sed potius habitudo et respectus inter duo extrema quae ad se
invicem realiter referuntur v. g. relatio similitudinis inter duo alba
non est comparatio intellectus sed reale quidam accidens intrinsece inhaerens
ratione cuius duo alba dicuntur formaliter similia in albedine, verum
quidem est comparationem quandoque pertinet relatio tenere principium ipsa
tamen relatio non consistit formaliter in tali comparatione.
Arg. 2°. Illud quod est commune enti reali et rationis non constituit speciale
praedicamentum sed relatio est communis enti reali et rationis quod non constituit
speciale praedicamentum. ma. pat. qua tali commune non est univocum
quod non potest esse aliquid supremum genus. pbatur m. alia n. relatio est realis
alia rationis quod relatio est communis enti reali et rationis. Respondeo ma. et
et m. relatio in communi est rationis reali et rationis concedo ma. relatio realis
talis neg. m. nos n. non diximus relationem in communi constituere speciale
praedicamentum sed relationem realem, neque tamen omnem sed illam tantum quae habeat
conditiones sup. enumeratas et hoc magis in patebit infra.

Arg. 3. Duo alba faciunt relationem similitudinis quae frustra addit
specialiter et distincte solum in ... ad ... contra per ... ant.
duo alba ... quod ... alba similitudine sed similitudine alba quae sit
... similitudine. Cons. Duae substantiae similes sed non alique
acciderent aliis duae substantiae non erunt similes in substantia sed in accidente
quod duo extrema ... intelligi relatio alique alio ... sup-
addita. Resp. Dico ant. similitudinem ... relationem fundamentalem ... ant.
fundamentalem ... ant. ... dicitur ... relatio ... fundamentum
assimilandi, ... ratio formalis ... ratio quod duo alba
sunt formaliter similia et eodem modo ... sequentibus ...
Ad confirmationem eodem modo, illas substantias ... relatione ... similes
fundamentaliter et ... negative, ... formaliter et positive sicut
substantia ... existentiam ... positivam existens sed ... negative
sic ... duae substantiae ... relatio ... similis ... formaliter
sed ... negative et fundamentaliter, ... illas non esse
similes in substantia sed in aliquo accidente sed ... aliquo
accidente respective formaliter fiunt similes et ... in eodem
substantia tamen ... assimilandi ... relatio.
Arg. 4. Relatio ... ... mutatio quae ... reali
... quod ... in illo ... impossibilis ... aliquam
rem de novo recipiat aliquam entitatem realem et ... mutetur. ...
... parietis in hispania ... resultabit relatio simi-
litudinis ... parieti albo existenti in Germania sed in tali pa-
riete nulla fit mutatio ... ...
... ... aliquid ... ... et ... Resp. ... dicendo ...
... ... impossibile ... aliquam entitatem realem absolutam de
novo et ... mutari, possibile vero acquirere entitatem realem relativam
absque ... mutatione sed ... nulla. ... ... Andreas ... ...

ideo n̄ ponit aliq̄ relaō realis in Deo ex tpe illi conveniens qa mu-
tarent gō sdm Auctores istos relaō realis n̄ pt advenire sutto
sine aliq̄ eius mutaōe alias certe nil obstaret q̄ minus Deo plures
relaōes reales ex tpe convenirent qd tn̄ sane Theologice repugnat
Unde Ry alt Nō Mutaōem Et accipi pōe 1o p mutaōe ppre
dicta q̄tis ē mutaō physica q̄ fit p motum v.g. alteraō aug-
mentaō et p talem mutaōem n̄ fit relaō qa ad relaōem n̄ ē
p se motus ceu mutaō physica. 2o accipit Mutaō pro eo qd ē rem
mō hrē aliqm foām ijm antea n̄ habebat sine illa foā pducat
p motum sine consequi ad aliam foām pductam q̄ vocat mutaō
Metaphca et cum tali mutaōe advenit sutto relaō et sufficit
ut relaō dicat ens reale intrinsece afficiens sutum et ideo negamus
Deo competere aliqm relaōem realem ex tempore qa alias
Deus mutaret siqdem in tpe hret aliqd reale sine aliqm
foām realem ijm ab aeterno n̄ habuerat et hoc ē mutari
metaphysice nam si sutum pt recipe hanc realitatem gō
habebat aliqm pōtitatem ad illam suscipiendam et sic iam
alt se hl nam refert ad id, ad qd antea n̄ refere tat realit
et sic aliq mō mutat. Ex q̄ pat ad argtm.
Arg 5. Unitas ē raō fundandi relaōem fdicamentalem et
tn̄ n̄ ē ens reale gō 1a oditio n̄ ē bene assignata ma pat ex Arte
m. pli. Unitas de foāli dicit negaōem atq negaō n̄ ē ens
reale sed raōis ut sup. visum fuit gō m. vera.
Huic argto aliq Rnt et satis pbabilit. Unitas p foāli n̄ ē
ens reale sed raōis neq raōem fundandi sp debere ē aliqd
reale ut pbat argtm, Et ad raōem nram supra allatam p 1a
oditioē Rnt n̄ ē nrum ut ad accns reale aliqd ostituendum

ora concurrentia sunt entia realia quae sunt in generatione, ad illam
n. requirit negatio formae introducendae in materiam et privatio alterius
formae. Sed sit quidquid sit nostra ratio manet in suo robore. Respondeo
ad argum. n. est ens reali positivum concedo m. remotivum negatio mino.
est quod unitas ens aliquid reali remotivum sicut sup. de caecitate
et tenebris dictum est. quando quidem dicunt unitatem esse ens rationis
intelligendi per quando negatio concipitur formaliter ad modum sc. formae in-
formantis subiectum, non v. m. quoniam affert negationem unius ab altero
illa n. negatio non est merum ens rationis sed ens reale remotivum
cum a parte rei Petrus non sit Equus et secundum hanc considerationem
unitas est ratio fundandi relationem praedicamentalem.
Variae ab Auctoribus assignantur relationis divisiones. 1a est illa qua
dividitur relatio in realem et rationis, quod sit relatio realis et rationis,
dictum est sup. 2o dividitur in Relationem transcendentalem
et Praedicamentalem, Transcendentalem vocant illam quae ad
cuiuscumque rei centrum spectat et ad nullum certum praedicamentum
pertinet sed per omnia vagatur et vocatur transcendentalis quia nulla res
est quae illam possit supersugere. Relatio praedicam. est cuius totum
esse est se ad aliud habere. Haec divisio nostro modo non differt
ab illa qua dividitur relatio in relationem secundum esse et secundum dici vel
si magis placet loqui in Concreto in Relativa secundum esse et secundum dici
Relativa secundum esse per illa quae 1o et principaliter explicant relationem
cuius totum esse est ad aliud se habere sc. ad terminum ut per Pater et
Filius Dominus et Servus.
Relativa secundum dici appellantur illa quae habent secundum se nullam explicat
relationem nequeunt tamen explicari aut bene intelligi sine ordine ad
aliud sic sera habet secundum se non explicat relationem sed quietatem
potius, tamen nequit intelligi absque ordine ad scibile sive ad subiectum.

et ideo dicit quod sit ens relativum secundum dici dici dici.
Diximus has duas ultimas divisiones non differre inter se quia relationem praedi-
camentalem existimamus esse relationem secundum esse. Relationem v. Transcen-
dentalem secundum dici dummodo tamen divisio intelligatur de relatione reali
si n. loquimur de relatione in communi certum est non relationis rationis posse dici
relationis secundum esse quod tamen non sit praedicamentalis ut de se patet cum nullum
ens rationis locum habeat in praedicamento.
Huius tamen contrarium docent Alii existimantes relationem secundum dici
latius patere quam relationem transcendentalem, nam iustificator
affert relationem secundum dici quod tamen non est transcendentalis cum non in-
cludatur contrahitur in deo quod talis denominatur quod tamen petitur ad re-
lationem transcendentalem sed hoc nos quidem exigimus in relationibus
realibus non a. rationis, sed relationis transcendentalis nam ut melius intelligatur
Nota est dicere quidam quod differt a praedicamentali. 1a consistit
in hoc quod relatio transcendentalis sive secundum dici possit inveniri
inter ea quae tamen ratione distinguuntur. Praedicamentalis v. Relatio
sic petit duas res quae realiter distinguuntur ut v. g. rationali respicit
animal transcendentaliter ut complectam suam Metaphysicam et tamen sola
ratione haec duo distinguuntur inter se.
Differt 2o Transcendentalis a praedicamentali quod Transcendentalis
possit reperiri inter duo extrema quorum alterum actu non existat et tamen non sit
ens reale, sed n. relatio transcendentalis respiceri non existentia, negationes
et alia entia rationis, v. g. Conceptus repraesentans ens rationis dicit ordi-
nem transcendentalem ad illud et secundum de Rosa in hyeme respicit
rosam transcendentaliter quod tamen pro tunc non existit ut patet.
Differt 3. Relatio Trans. a Praed. quod multoties sit idem cum suo fundamento
vel ut alii dicunt quod multoties includatur in ipsa entitate rei ut
actio v. g. dicit respectum transcendentalem ad suum effectum ut terminum.

Et iste respectus ingreditur ipsam essentiam actionis, non enim potest actio sine hoc ordine concipi, haec tamen conditio non in omnibus eorum habet respectum subtili remoto ut patet.

4°. Differt a praedicamentali quod Relatio praedicamentalis respicit terminum ut pure terminum, transcendentalis non ut pure terminum. respicere terminum ut pure terminum nihil est aliud quam illum tali modo respicere ut nullum aliud munus exerceat circa illum nisi munus respiciendi sic pater ut pater tantum habet respicere filium ad relationem transcendentalis non habet se hoc modo sed praeter respectum exercet aliquod munus circa suum terminum vel aliquam essentialitatem, ut conceptus v. g. repraesentans horum dicit ordinem transcendentalem ad illum quia illum non pure respicit sed respicit illum repraesentando sic in subsultum non respicit pure suum obiectum sed passiones de illo demonstrando et haec est.

Dividuntur 4°. Relativa in Mutua et non mutua, Relativa mutua est quae ex utraque parte est realia et quae est eiusdem ordinis cum mutua dependentia ut Pater et Filius Dominus et Servus. Relativa non mutua est illa, quae ex una parte est realia ex altera v. rationis neque est eiusdem ordinis ut relatio creatoris in Deo et Creaturae, Relatio Creaturae est realis, Creatoris v. rationis. Relativa Mutua iterum dividuntur in Relativa Aequiparantiae et Disquiparantiae. Relativa Aequiparantiae est illa quae respiciunt terminos eiusdem nominis ut simile aequale nam simile est simili simile et sic de aliis.

Disquiparantiae est quae respiciunt Terminos diversi nominis ut Dominus et Servus Pater et Filius. Pater non est Filius pater et non patris.

Ex his patere potest quam relativa spectent ad hoc praedicamentum illa sic: quae est realia et non rationis, quae est mutua quia non mutua cum careant

Ratio reali fundatur ad hoc praedicamentum non spectant nisi forte
ratione fundamenti proximi quod quidquid est aliquid reale.
Item ad hoc praedicam. spectant Relativa Aequiparantia et Disquiparantia
non a. relativa transcendentalia.
Relatio quoque praedicam. definitur ita. Relatio praedicamentalis est accidens quoddam
reali cuius totum esse est ad aliud respicere. Quam definitionem colligimus
ex Arist. qui definivit relationem praedicam. in concreto hoc modo. Ad
aliquid sunt ea quae eadem est ei quod est ad aliquid aliquo modo se habere
Et quidem in plurali definivit quia relatio sic est inter duo neque in uno solo
potest exerceri relatio. definivit non in concreto quia relatio sic exercitur
referendo solutum in ordine ad aliud.

DUBIUM OCTAVUM

An Relatio praedicamentalis distinguatur realiter a suo fundamento
Et a quo sumat specificationem et unitatem numericam
et An habeat unum supremum genus ?.

Sensus quaesiti est An relatio distinguatur realiter a subiecto cui proxime in-
haeret an tantum ratione v. g. similitudo ab albedine. Explicatio est.
Conclusio 1a Relatio praedicam. distinguitur realiter a suo fundamento sive subiecto.
Haec Conclusio est communis inter Thom. et plures. Illa dist. realiter quia unum potest
permanere pereunte altera sed fundamentum permanere potest pereunte relatione
quod dist. realiter inter se. ma est communis non in sententia contrariorum quia impossibile
prorsus est quod aliquid sit sine eo quod est realiter idem cum illo, est n. et
non est. plures m. relatio Paternitatis quae est in Petro v. g. potest destrui et
perire manente Petro vel eius potentia generativa posita casu quod filius eius
moriatur, nisi non potest de novo relatio advenire subiecto cum fundamento iam
prius existenti quod fundamentum potest permanere pereunte relatione et consequenter
distinguitur realiter inter se.

Sed dicunt Aliqui In casu relato pari quidem Paternitatem in Petro fundatur
non a. entitativa sed haec solutio nulla. De illa enim formalitate quaerit
quaerit quaerit an sit realis vel non, si est realis et in illa consistat relatio
fundatur sequitur quod relatio possit separari realiter a suo fundamento et consequenter
distingui realiter ab illo. Si non est realis sequitur quod relatio praedicamen-
talis sed suum esse fundatur non sit ens reale sed rationis tantum et consequenter tollitur
praedicamentum relationis quia omne praedicamentum secundum suum esse fundatur
ut esse ens reale.
Est tamen aliquis difficultas in nostris Thomistas An relatio distinguitur realiter
a fundamento tanquam res a re vel realiter modaliter hoc est tanquam modus
a re modificata.
Nostra sententia consistit in sequenti Choe.
Chro 2a. Relatio distinguitur a suo fundamento tanquam res a re, ita quod
alia entitas sit relationis alia fundamento.
Probatur. Essentia relationis est distincta realiter tanquam res a re quia et existentia cum
inhaerentia illius erit distincta a subiecto tanquam res a re et praecipue
hoc modo distinguitur quando solum erit substantia in quo fundatur non nulla
relationis consequentia. Probatur existentia correspondet essentiae sicut actus potentiae quia
si potentia distinguitur realiter a fundamento tanquam res a re eodem modo distin-
guitur et actus existentia sic: quia haec duo distinguuntur realiter tanquam
res a re in rigore loquendo. Probatur ultima consequentia quia habent proprias essen-
tias et existentias realiter distinctas.
Chro 3. Relationes sumunt suam specificationem extrinsece a termino
Intrinseci ab ordine ad terminum speciei diversum fundatur tamen sumptum.
Sicut V. G. relationes est differentia specifica hominis ita ordo ad terminum speciei
diversum est differentia specifica relationis.

Pro. Entitas relationis in eo consistit in hoc quod respiciat terminum quo iuxta
diversum modum respiciendi terminum sub hac vel illa ratione desumitur
in relationibus divina specifica consequentia. nam secundum gradum desumit ra-
tionem genericam ex oppositis et iuxta ordinem diversum ad formali-
tatem distinctum resultat in distincta specie secundum quod idem fuit in proposito.
Deinde illud dat specificationem quod habet se ad modum formae sed terminus
relationis formaliter sumptus habet se ad modum formae quo ab illo desumitur
specificatio relationis.
3°. Idem est constitutivum et distinctivum alicuius rei ut patet
in ratione quod constituit et distinguit horum a brutis sed relatio dist.
ab aliis praedicamentis per respectum ad terminum quo per illum constituitur
in esse relationis in genere quo et constituitur in tali specie per talem respectum
ad terminum formaliter sumptum.
Diximus in Choice Relationes specificari extrinseci ex terminis quia terminus
non potest esse divina specifica intrinseca cum terminus debeat esse extra
relationem unio et realiter ab illa distingui quo non potest intrinseci illam
specificari. Unde sequitur quod relatio intrinseci specificatur ex ordine
ad terminum specie distinctum quia talis ordo metuditur in relatione intrin-
seca tanquam eius divina specifica.
Dictum est m. Relationem specificari ex ordine ad terminum formaliter
non mediante sumptum, nam album refertur ad aliud album relatione
similitudinis et nigrum refertur ad idem album relatione dissimilitudinis et si
terminus mediante sumeretur similitudo et dissimilitudo essent plane
eiusdem speciei in genere relationis quod falsum est. at quia album terminatur
ad aliud album quantum similis et nigrum terminatur ad idem album
quantum dissimili, hinc est quod similitudo et dissimilitudo dicuntur specie

Et fundatur relatio similitudinis in unitate albedinis, dissimilitudinis v.
in diversitate coloris cum negatione unitatis.

Dico 1. Circa hanc Choc. Relatio in genere causae efficientis specifi-
cari a fundamento, in genere v. causae formalis a termino.
Pbr. Fundamentum est causa relationis quae per illa distinguuntur in genere causae
efficientis, sed ... causae speciei distinctas ut distinctum est sequuntur effectus
speciei distincti ita ut bene sequitur causa differt specie quia in effectu differt
specie distincti quae quando relationis causa est distincta in ipsa relatione erunt distinctae
specie quae

Dico 2. Relationes similiter specificantur ex ordine ad terminum totalem
et adaequatum ut non partialem v. g. filiatio similiter specifica-
tur a termino totali, hoc est a matre et Patre et causa hi est
quia totalitas termini debet desumi ex fundamento, fundamentum v. filiationis
consistit in genito esse et quia ad genitum esse requiritur Pater et mater
ut unum principium totale generationis inde fit quod filius refertur
ad Patrem et Matrem ut ad unum terminum totalem et adaequatum
et sicut actio Patris et Matris requiruntur ut una totalis causa ut
resultat relatio paternitatis et Maternitatis hinc fit quod Materni-
tas et Paternitas terminantur ut unus totalis terminus.

Chio 4. Relationes sicut et alia accidentia sumunt suam
unitatem numericam ex ordine ad subiectum.

Haec Chio est com. in schola S. Th. et probatur 1o. ois distinctio accidentis est
vel specifica materialis vel specifica formalis. Si specifica formalis est distinctio speci-
fica et formalis, si v. specifica materialis est materialis et numerica quia si ponantur
duae Paternitates in eodem subiecto, tunc vel distinguuntur specifice formaliter
et sic erit distinctio specifica vel specifica materialiter et tunc erit distinctio
numerica sive individualis. Et dicunt ulterius. Illa ergo specifica ...
distinguuntur vel est subiectum vel aliquid aliud, non potest dici quod sit aliquid aliud
sed: terminus quia in puncto terminus hic se ut ... extrinsecum respectu relationis.

Deinde illud habet locum materiae in accidentibus quae sustentat illa sed tamen non sustentat relationem cum sit quod distinctum realiter ab illa ergo non potest dici quod sit materia relationis ergo aliquid aliud erit materia illius sed nil aliud potest assignari quam subiectum ergo secundum subiectum distinguentur relationes numerici habebuntur unitatem numericam, ex ordine ad subiectum, quando ergo erit unum numero subiectum erit in una numero relatio, ita ut plures relationes eiusdem speciei solo numero distinctae in unico numero subiecto reperiri nequeant.

Ex 2o. Duae Paternitates dicunt habere in se suam individuationem et illam dicunt desumere ex ordine ad aliquid extrinsecum. Tunc sic arguo Istae duae Paternitates a quo habent esse habent in distinctionem sed habent esse a subiecto cum sint accidentia quae sunt entia in subiecto ergo ab illo habent in distinctionem sed habent a subiecto esse numericum ergo et ab eodem habent distinctionem numericam et non a tribus.

Ex illo ultimo ante quam Ex N. Specialem esse difficultatem in praedicamento relationis an sit habeat unum tantum supremum genus an v. duo Et ratio dubitandi est, nam essentia relativi vel relationis in communi quam nos ponimus pro supremo genere hoc praedicamenti consistit essentialiter in ordinatione ad terminum ergo vel ad terminum superiorem vel inferiorem vel aequalem, non ad inferiorem vel superiorem. quia relatio dicitur esse inter duo realiter distincta sed inferius et superius non distinguitur realiter sed tantum ratione ratiocinata ut dictum est ergo inter illa non potest dari relatio realis. Tum enim quia relativa sunt simul natura sed superius est prius natura inferiori ut patet in arguendo respectu hominis ergo inter illa non potest esse relatio realis. Unde relatio in communi respiciet terminum sibi aequalem et realiter distinctum ergo vel erunt duo suprema genera hoc praedicamenti aut nullum ordo consequi potest. quia neutrum ponitur sub altero sed repugnat esse duo suprema genera alias erunt duo praedicamenta relationis ergo nullum habet relationis supremum genus.

Varij sunt dicendi modi in hac materia quod est contra Thom. aliquis h. tempus
sequentes Caret.
Et cuius Illud supponendum est 1° ut certum apud omnes Relationem
praedicamentalem constituere certum suppositum quod destinatur ab aliis
generibus suppositis aliorum accidentium quod plures non relatio praedicamen-
talis diversis modis afficit subiectum cui inhaeret atque alia accidentium
gratia quod constituit speciale quod suppositum. consequenter patet. diversa n. acciden-
tium gratia constituuntur penes diversum modum afficiendi subiectum
aut plures relatio afficit subiectum ubi sistendo sed referendo illud
ad terminum quod alia accidentia non faciunt.
Supponendum 2° Relationem posse et accipi 1° in actu signato quod
ratione tamen dicit formam quandam accidentalem aptam referre subiectum
ad terminum, non tamen actu referentem quia licet in re non possit dari relatio
nisi denominando subiectum actu relatum cuius tamen contra non est reddere
subiectum actu relatum sed relativum et consequenter relatio sit sumi ut
constituens relativum et non relatum. 2° sumitur Relatio in actu 2°
sumi in actu exercito quod ratione exercet munus relationis reddendo subiectum
actu relatum ad terminum et hoc insinuat Caet. 1° p. q. 4° a. 4
Ubi Relationem in 1° sensu vocat relationem conceptam. In 2° v.
sensu exercitam. His quod suppositis dicunt Auctores illo 1°
1° Relationem conceptam sive in actu signato abstractam ab
omnibus relationibus tam aequiparantiae quam disquiparantiae constituere suppositum
quod h. praedicamenti quia illa est quae continet omnes relationes creatas sub
se.
2° Dicunt Hanc relationem nullo modo habere terminum adaequatum in eo
sed in inferioribus. 1° dictum probant per argumentum adductum sup. non
non apparet ratio cur illi tres adaequatae relationes in eo non possint constituere
aliquod suppositum quod sicut ipsa relatio.

Ex v. probant variis exemplis sicut propositio in cōi est oratio verum
vel falsum significans tamen illa in cōi non significat verum vel falsum
sed tantum in singularibus. Item substantia in cōi dicit primam ad existendum
per se quia tamen non existit per se nisi in singularibus ita non dicunt de relatione
in cōi ad illam sc: satis est quod sit talis natura cui conveniat
habere terminum in singularibus, licet in illo statu relationis in cōi ipsum non
habeat.

3 Dicunt. Relationem in actu 2° quia actu refert illum habere terminum
sibi respondentem et addunt relationem aequiparantiae et relationem simi
litudinis in cōi conceptam non habere terminum nisi in individuis quod sic probat
quia ille terminus non est relative oppositus alteri relationi ergo non posset illam
tractare consequentia pat. plus autem quia nullo modo ab illa differret, non numero
quia est precisa ab individuis nec gratia nec specie quia illa similitudo
precise est una secundum speciem ergo non potest dari talis terminus et per hanc doc-
trinam effugiunt Auctores isti principalem difficultatem argumenti
supra positi.

Ens Dicendi modus est aliorum Thomist. assertionum relationem in
cōi habere terminum in cōi non inferiorem sed superiorem analogum abstra-
hentem a relativo et absoluto, ex quo tamen nullo modo inferri est con-
stituenda in hoc praedicamento duo suprema gratia. Tunc quia non constat
aequitas, tunc non quia terminus sub ratione formali terminus abstrahit a relativo
et absoluto unde non potest constituere speciali genus relationis quia haec
ratio abstrahens non est univoca, nam inter ea quae tractant relationem 3ª gratia
quidam sunt substantiae quidam accidentia, modo substantiae finitae modo infinitae
sed substantiae et accidentia substantiae finitae et infinitae non potest dari
quod univocum ergo erit analogum. Tunc ultra Ad quod suprema
genus non potest esse analogum sed nostro dicit esse quod univocum ergo ille terminus
in cōi cum habeat quidam analogiam non poterit aliud suprema
genus constituere et haec doctrina supponit difficultatem infra tractandam
An relatio terminus ad absolutum vel relativum.

Et supposito quod quidam relationes trium ad absolutum quidam ad relativum
facilis est illi modus dicendi et consequenter solvit rationem dubitandi supra
propositam. Unde et secundum hunc modum dicendi Respondeo verum esse ante
se: relationes centrum consistere in hoc quod respiciat trium uti ex
eius descriptione sup. data colligere possumus et quando dicitur trium debere
realiter distingui a relatione et consequenter trium non posse esse quod supra in
superiori non distinguuntur realiter ab inferioribus Respondeo cum distinctione
Trium debet distingui realiter a relatione sumpta in actu singulo ergo propositio
In actu exercito concedit est dicere quod huic vel illa relatio in
particulari distinguatur realiter a suo termino, non vero relatio communissime
sumpta.

Ch. 5. Utrumque modus dicendi est probabilis licet ergo
videatur coincidere cum 1° quod ad solutionem datam ad
principium difficultatem.

Rationes pro utroque modo iam sunt adducta et quilibet modus dicendi potest justi-
ficari.

Ch. 6. Probabilior videtur nobis 2. modus quod scilicet relatio in communi
habeat trium sibi correspondentem abstrahentem a relativo
et absoluto.

Probatur 1° ratione adducta in principio dubii. Probatur 2° Conceptus communis ab-
stractus ab inferioribus debet contineri in se rationem centralem inferi-
orum ut conceptus hominis abstractus a Petro et Paulo continet rationem cen-
tralem illorum sed ratio centralis quorumcumque relationum particularium
est referri ad trium ergo hanc rationem debet contineri conceptus communis ab-
stractus a relativis particularibus. Ex quo sequitur relativum in communi
referri ad trium in communi sicut relativum in particulari, vel
non esse relativum abstractum a singularibus.

Ad 3. quod nullus definiri Patrem in eo non potest definiri nisi per eorum ipsius terminum scilicet per filium in eo quod Pater in eo refertur ad filium in eo quod et relativum in eo ad terminum in eo.

Ex his facile Patri potest ad omnia argumenta quae fieri solent in istum dicendi modum et alterius omnia patebunt ex dicendis infra.

Arg. 1° Ducto Pariete albo Romae resultat relatio similitudinis in Pariete albo existente Friburgi sed haec relatio resultans nullam habet causam realem sui causativam quod nihil erit reale et consequenter non distinctum ut res a re a suo fundamento. ma e certa probatur minor. illa relatio similitudinis non potest effici a termino quia albedo Romae existens non potest agere in albedinem hic existentem et alias spargeret in innumeras relationes in res infinitas ~~tamen~~ totius ~~[illegible]~~ universi ad ijs referretur ratione similis vel dissimilis

naturaliter a fundamento non ante terminum existentiam resultaret quia cum fundamentum sit causa naturalis non impedita nunquam sit operatur vel dicitur ratio quare petat existentiam termini.

Respondeo quod relatio posito termino resultat ex fundamento per simplicem resultantiam et non emanat ante terminum existentiam quia ex sua natura pendet a termino existente et non est quod nomen quod causa nunquam et naturalis non possit aliquando operari quandoque ponatur aliquid extrinsecum a quo effectus dependet, sic non potest motiva existens in pedibus aut alijs membris non potest exire in actum nisi existat in appetitu sensitivo interiori actus imperans talem motionem et secundum probabilem opinionem Theologorum in illa existibit angeli dantur species representantes omnes actus liberos alterius angeli et tamen non potest unus angelus cognoscere liberos actus alterius angeli donec alter praebeat assensum.

Ex hac solutione colliges aliam rationem satis efficacem ad convincendam distinctionem realem inter fundamentum et relationem quia illa duo possunt divinitus separari sine non. Hoc non quasi

adhuc sub dubio relinquitur. Et ratio in forma haec est, omnis relatio profluit a fundamento tanquam a causa efficienti, sed omnis causa efficiens realiter distinguitur a suo effectu, nihil enim potest se ipsum causare realiter ut patet. ergo relatio non distinguitur realiter a suo fundamento.

Deinde Relationes inseparabiles a suo fundamento eodem modo referunt fundamentum ad terminum sicut aliae relationes separabiles et consequenter non minus distinguuntur a fundamento quam relationes separabiles. Nec enim illorum inseparabilitas proveniat non ab omnimoda identitate a fundamento sed a tertio necessitate quia ratione materiae caeli differt realiter a forma caeli etsi realiter ab illa separari nequeat et haec inseparabilitas provenit ex eo quod forma caeli sit incorruptibilis vel ex alia causa in physicis discutienda et haec doctrina est contra Scotum opinantem relationes illas sine quibus fundamentum existere possunt distingui realiter ab ipsis, non vero relationes illas sine quibus fundamentum existere non possunt. Verum nos hoc parum curamus sive non separari possint sive non relatio a suo fundamento adhuc asserimus illam distingui realiter tanquam rem a re quod multis non displicet. Impugnantes hoc ipsum illo modo.

Relatio non habet propriam existentiam ergo non distinguitur a suo fundamento tanquam res a re consequentia patet. Probatur antecedens si haberet propriam existentiam tunc posset dari in re non actualiter afficiendo subiectum sed relatio non potest dari in re nisi actualiter referendo illud ad terminum ergo non distinguitur realiter tanquam res a re sed tanquam modus rei a re modificata.

Ad hoc Respondeo Relationem esse ens minutissimum quasi nihil omnia accidentia et ob hoc haberet non magnam similitudinem cum modis rerum tamen quod relatio non potest dari in rerum natura nisi actualiter afficiendo subiectum non oritur ex omnimoda identitate cum fundamento sed ex

propria natura quia eius natura est reserre unum ad alterum quod certificari
non potest nisi illa que reseruntur ad se invicem habeant illam relationem in se
formaliter ablata non relatione impossibile est alii duo ad se invicem
reserri formaliter, bene tamen fundamentaliter ut dictum est.
Arg. 2° Relatio ipsius est realis et terminus est ens rationis ergo non potest relatio
specificari a termino. antecedens patet. probatur consequentia. impossibile est quod ens rationis
possit dare specificationem vel esse ente reali. Respondeo Relationes extrinseci
specificari a termino intrinseco v. ab ordine ad terminum habet illi
aliquando sit ens rationis neque ad talem extrinsecam specificationem
plus patet ipsum quod terminus existat sed in se vel in suo fundamento aut
saltem quod possit apprehendi ut terminus alicuius relationis ut videri est in
relationibus 3ij generis.
Arg. 3. Posito uno filio ponitur una relatio addito v. alio filio additur
et alia relatio que potest esse sine altera priori ergo non erit ibi una relatio
sed plures ob pluralitatem terminorum manente uno numero subiecto ergo
unitas vel distinctio rei numerica relationum non desumenda erit
a subiecto sed a termino.
Confir. Posito 1° filio ponitur totalis et adaequatus terminus paternitatis
ergo si ponitur 2. filius ponitur et alia relatio consequentia probatur quia relatio non potest
transire suum terminum adaequatum. probatur antecedens actio generandi primum
filium fuit adaequata generatio istius filii et non alterius ergo illi primus filius
fuit terminus adaequatus paternitatis Respondeo antecedens patet non per unam et
eandem numero relationem paternitatis reseruntur ad plures filios
et ita non additur nova relatio numero distincta adveniente filio
2° sed 1a relatio extendit se ad 2. filium quia est eiusdem ~~[illegible]~~
rationis cum 1° filio in ratione filii. Et quando dicitur relationem deberi
esse simul natura cum suo termino in casu v. posito relationem paternitatis
non esse simul natura cum 2° filio Respondeo hoc deberi intelligi quod

[illegible]

generaõ erit m̃ sufficiens ad ponendam novam p̃tem paternitatis
q̃ paternitas p̃ plures generaões acquirit plures p̃tes q̃b poñt
respicere plures filios. Verum hæc doctrina E. h. dicti n̄ ē
consona menti S. Th. Unde nydum ē Patrem hr̃e plures p̃tes
relaõis Paternitatis q̃b respiceat plures filios. Sed pat eodem
indivisibili respu sdm entitatem respicit oēs filios tuet
relaõis fundandi sc: generaõis fuit diversa. Raõ h. ē.
Qa foa p̃ducta p̃ 1m generaõem sc: Paternitas ē sufficiens
ad respiciendum quemcunq filium q̃ nuptinens ē nova
pars superaddita ad respiciendum E. filium. Cons. pat. plr
aut ab exemplo. Idem habitus sdm entitatem indivisibilis
respicit plura obta manent diversa et idem ē de pōa ultima
q̃ manens oīo indivisibilis sdm entitatem respicit plura obta q̃
m̃ eadem relaõ sdm entitatem indivisibilis p̃t respicere plures
tres numero distos. Dicē raõ p̃ Araria sent. adducta urget.
Rp n. Verum ē Generaõem E. ē sufficientem sdm se ad
fundandam novam relaõem nisi iam in fllo inveniret p̃ductam
et ideo n̄ fundat novam Paternitatem alias erunt duo patres
in uno hore qa duæ Paternitates st in illo neq fundat m̃ novam
p̃tem eiusdem Paternitatis realiter distam a 1a qa alias
darent duo accidentia solo numero dista in eodem numero
fllo q̃d tn̄ in sent. S. Th. verum n̄ hl.
Rpnt Hi Auctores dato q̃d darent plures p̃tes eiusdem relaõis
in eodem fllo realiter dista, n̄ tn̄ inserent dari plura accidentia
in eodem fllo solo numero dista. At hæc responsio falsa
Plr distinctio realis ē raõ q̃dam coīs ad distinct. ~~genera~~
specificam genericam et numericam q̃ neqt dari alij

distinctio realis quia non sit una ex his sicut neque dari aliquid indivisibilem [illegible] quod non sit [illegible] species. Sed [illegible] ista [illegible] illi [illegible] disting. realit.

Arg. 4°. Dantur plura accidentia solo numero distincta in eodem numero subjecto, quando [illegible] realiter [illegible] species visibiles Petri et Pauli [illegible] numero et tamen sunt in eodem numero [illegible] visivis [illegible] v.g. [illegible] in eodem [illegible]

Resp. illas duas species [illegible] solo numero distinctas [illegible] species in eodem [illegible] in [illegible] sed [illegible] conditiones illas [illegible] visivi [illegible] aspiciunt [illegible] diversa [illegible] differunt alio [illegible] speciem.

Arg. 5°. Si relatio distinguitur realiter a suo fundamento sequeretur processum in infinitum quod tamen non est admittendum, quia nova distinctio realis [illegible] fundamentum et relationem [illegible]. Relatio distinguitur a fundamento [illegible] per relationem distinctionis et de hac [illegible] a fundamento [illegible] relatio distinctionis [illegible] a fundamento [illegible] differt [illegible] realiter [illegible] distinctio [illegible] relatio et [illegible] relationum distinctionis [illegible] distinguitur [illegible] et [illegible] in infinitum [illegible]

Resp. [illegible] relatio v.g. similitudinis [illegible] ab albedine [illegible] relationem aliqua [illegible] realiter distingui ab albedine [illegible] et identificatur realiter [illegible] talis relatio [illegible] intime [illegible] et identificatur realiter [illegible] distinctionis [illegible] praedicamentalis sed transcendentalis [illegible] ut dictum [illegible] intime [illegible] in [illegible] relatio [illegible] distinctio [illegible] identitas [illegible] possessionis entis. Resp. 2°. [illegible] similitudinem distingui [illegible] ab albedine [illegible] relationem distinctionis [illegible] relationem distinctionis distingui realiter a suo fundamento [illegible] similitudinis [illegible]

n̄ p aliam relationem superadditam sed p seipsam qa ē ratio formalis
in tali linea sicut actio n̄ agit p aliam actionem sed p seipsam
qa p entitatem suam ē talis et idem dicimus de relatione distinc-
tionis qd illa quidem distinguitur a suo fundamento n̄ p aliam relationem
superadditam sed p seipsam qa ex sua entitate ē distincta vel relatio
distinctionis.

Circa sol. h. argti ē 1° Oppositum q ē inter duas relationes n̄ fieri
p relationem superadditam sed opponi seipsis v.g. Paternitas opponitur
filiationi p seipsam n̄ p aliam relationem superadditam.

Sbs hoc 1° Relatio ē ratio formalissima referendi Petrum ad Paulum
tanquam oppositum Paulo go n̄ indiget alia ratione p quam ipsa
sit opposita cum pat. qa ratio formalis n̄ eget alia ratione sicut exis-
tentia n̄ eget alia ratione q possit existere sed cum sit ratio formalis
existendi, m̄ seipsa existit et hac doctrina valde conformis
ē mysterio sanctissimae Trinitatis. Si n. pat in divinis
opponerent filio p relationem realem superadditam darent plures
relationes reales in deo realiter distincta quam 3. sed hoc Theologi
n̄ admittunt go relationes seipsis opponuntur. Deinde si opponerentur
p superadditam relationem darent processus in infinitum, illae n. relationes
qs paternitas et filiatio opponerentur inter se erunt vere relationes
go opponerentur m̄ inter se. Et tunc quaerit An seipsis An v. p
aliam relationem superadditam Si seipsis quare n̄ et aliae relationes?
Si p aliam et de hac iterum redibit quaestio et sic in infinitum
Nec valet dicere n̄ seq. Scissuri in infinitum qa in duab
relationib superadditis fieret cum erunt opposita p seipsas
sed hac responsio n̄ enervat rationem nrām.

oa in pis ut dictum e oes relaõ ex sua entia et raõe formali hl
qd opponat suo tro go n indiget alia raõe p ipa opponat.
Aliud e de distinctione relaõis a suo fundto relaõ n. sdm se,
et ex raõe formali n assert aut explicat distinctionem sui a fundto
assert tn sdm se oppoem. Deinde licet hoc concederet in rela
tionibus creatis, in divinis tn falsum e. Denique oppoõ e post
praedicamentum qd negat p multa praedicamenta et sic licet
concederemus relaõem opponi formaliter p oppoem illi tn oppoõ
n eet relaõ praedicamentalis sed potius aliqs modus intime inclusus
in ipsa relaõe.
Tb 2o: Bene poe aliqs relaõis fundari alias relaõis v. g. Pa
ternitas bene pt fundari relaõem similitudinis cum alia Pa
ternitate et relaõem dissimilitudinis cum filiatione opposita.
Sbr hoc duae species cuiusque praedicamenti distincte existentes
possunt fundari relaõem realem go et duae species praedicamenti
relaõis poterunt eandem fundari. Deinde aliqs relaõis hl
omnia requisita ad fundandum relationem go non est illis neganda
poa fundandi relaõem. Diximus aliqs relaõis poe fundari unam
aut alteram relaõem n oes et sic illae q n sunt raõis referendi
ad seipsas ut e Paternitas et filiatio quando a sunt raõis refe
rendi m ad seipsas n fundant aliam relaõem sed sistit ibi
ut duae relaõis similitudinis n fundant alias relaõis simili
tudinis qa sunt raõis referendi sltum ad trum et sunt m raõis
ipsae ipsae referant seipsas ad se invicem sicut existentia e raõ
ipsi sltum existat et ipsa sibi e raõ existendi alias plane sequi
reo processus in infinitum q admitti neqqm dt et hoc probant
argta quidam q hic moveri solent imo et S. Th. quando ait

unam relationem non opponi alteri per relationem superadditam et in
ipsa fundatam tamen insinuat illud quod nos proposuimus sup. non tamen
negat unam relationem posse fundare unam aut alteram relationem.
Negant hic aliqui relationem praedicamentalem posse fundari im-
mediate in substantia sed ita S. Th. et Arlem.
Sed contrarium asserens relationem posse fundari immediate in
substantia prout induit rationem quantitatis actionis et passionis vel mensurae
duae substantiae sectusa omni operatione illius distinguuntur realiter inter se
non considerando eas in propriis entitatibus individualibus sed distinctio
formaliter est relatio quod ista relatio fundabitur in substantia immediate.
Substantia non est quae immediate distinguuntur et dividuntur.
Sed 2o: Duae quantitates possunt fundare relationem praedicamentalem
quod non duae substantiae consequentia patet. a paritate rationis nulla non appa-
ret repugnantia ex parte substantiae. quod non ista relatio esset praedica-
mentalis probatur. Relatio in creatis nostro est accidens quod non est substantia
consequentia patet probatur antecedens nulla creata substantia potest esse relatio quia est deter-
minata ad certum genus, ideo non relatio divina est substantia quia non est
determinata ad certum genus si quod est accidens illa relatio nostro spec-
tabit ad aliquod praedicamentum neque non est aliquis modus sed potius est ens
accidentale creatum completum et finitum quod spectabit
directe ad aliquod praedicamentum sed non ad aliud ipsum ad praesens quod
alii relatio praedicamentalis poterit immediate fundari in substantia
et haec relatio respectu substantiarum materialium est accidens materiale indivi-
sibile inhaerens substantiae immediate, non media quantitate quia ob
suam naturam statim sequitur posito fundamento. Neque omne accidens materiale
debet esse quod divisibile ut patet in forma equi quae est materialis indivisibilis
tamen, neque non omne accidens materiale debet inhaereri substantiae media quantitate

pertinet quando est relativum. De Accidenti absoluto forte ~~[illegible]~~
ad verum erit. quod si relatio similitudinis aut identitatis fundetur
in hunc. [illegible] spiritualis angelicis vg. tunc talis relatio erit quoque spiritualis
quia sequitur naturam [illegible].

DUBIUM NONUM.

An relatio praedicamentalis sumptum esse ad silvera et realis
entitas et an terminetur ad Absolutum vel relativum?

Cum in Relatione praedicamentali duo includantur scilicet respectus transcendentalis ad [illegible] quod vocari solet [illegible] et respectus ad [illegible] quod vocari solet ad et quod respectus est ultima ratio constitutiva hoc praedicamenti sumptum [illegible] differt ab aliis praedicamentis accidentium [illegible] in [illegible] dubio 1o. Num haec ultima ratio relationis scilicet ad sit aliquid ens reale vel rationis. Et hoc resolutione sit.

Chro 1a. Ultima ratio relationis praedicamentalis constitutiva non est aliquid rationis nec aliquid praescindens ab ente reali et rationis sed est verum ens reale inhaerens [illegible] quod ad aliud refertur.

Probatur Chro. Omne quod inhaeret [illegible] est verum accidens reale sed relatio praedicamentalis sumptum esse ad inhaeret [illegible] ergo sumptum hoc esse erit verum ens reale, maior et consequentia patent [illegible] relatio sumptum esse ad est verum accidens de 9 praedicamentis ergo sumptum esse ad inhaeret [illegible], de [illegible] accidentis est inhaerere [illegible] saltem aptitudinaliter. Confirmatur. Relatio praedicamentalis tribuit [illegible] effectum formalem intrinsecum sumptum esse ad ergo intrinsece est in [illegible], effectus [illegible] formalis intrinsecus [illegible] a forma intrinseca [illegible] ergo cum forma talis effectus formalis relativi sit relatio sumptum esse ad sumptum hoc esse erit intrinseca [illegible] et consequenter verum ens reale.

Probatur 2o. quod scilicet relatio sumptum esse ad non sit quod praescindens ab ente reali et rationis. Ente reali et rationis non potest dari aliquid esse univocum sed relatio hoc praedicamento est quod univocum ergo non potest esse quod esse relationi reali et rationis

Verum est quidem relationem in eo abstrahere a relatione reali et rationis
sed haec relatio in hac latitudine sumpta non est supremum genus hic praedica-
menti sed est quod analogum quod generis rationem habere nequit.
Praeterea divisum in eo praedicamento est verum ens reale ergo relatio
secundum esse ad erit in verum ens reale consequens patet quia membra dividentia
debent participare naturam divisi.
Sed 3° Accidens reale non potest limitare per aliquid rationis vel per aliquid esse
enti reali et rationis sed esse ad est modus cum differentia limitans accidens reale
ad hoc praedicamentum relationis ergo esse ad erit aliquid reale. nec patet quia
accidens quod dividitur in 9. cathegorias est ens reale ut supra dictum est
et istae 9 cathegoriae sunt modi quidam cum differentia limitantes accidens reale
in esse ad certum genus entis probatur ma. accidens reale identificatur
et metuditur essentialiter in modis constituentibus cum contrahentibus
illud quia est ratio transcendens sed nil reale potest identificari nec
essentialiter metuditur in eo quod non est reale vel quod est abstractum
ab ente reali et rationis ergo.
Ex his deducitur Relationem praedicamentalem secundum esse ad dicere perfec-
tionem quod et probatur 1°
Relatio praedicamentalis secundum esse ad est verum ens reale ergo secundum hanc
rationem dicit perfectionem consequens patet quia non potest esse entitas realis quae non habeat
bonitatem et consequenter perfectionem quae cum bonitate convertitur. Bonitas
non est passio entis realis sola ratione ratiocinata ab illa differt ut
Metaphysici docent. Deinde omne ens reale in aliquo habet se
bene respectu illius est perfectio eius sed relatio secundum suum ultimum
conceptum est ens reale et bene se habet respectu sublati ergo erit illius
perfectio, tandem probatur. Relatio praedicamentalis est quidem totum
Metaphysicum positum in recta linea cui nil deest intra proprium
genus sed totum Metaphysicum et id cui nil deest intra suum genus

dicitur perfectum quod relatio sibi esse ad dicit perfectionem transcendentalem non formalem quae consistit in potentia ad agendum vel recipiendum quia relatio non ordinatur ad agendum vel recipiendum.

Ctio 2a. Relatio non mutua tantum ad absolutum et non ad relativum.

Probatur. Relatio quae creatura respicit Deum habet aliquem terminum sed ille non potest esse relatio praedicamentalis cum in Deo non reperiatur ullum accidens quod dicit esse ipsa absoluta entitas naturae divinae. Nec satisfacit Fonseca 5 Metaph. cap. 15 q. 14 respondens terminum hic relationis esse relationem rationis quae oblivione in Deo existit tunc quia ante operationem illius non est relatio rationis et tamen relatio creaturae ad Deum est ante omnem operationem illius huius suum terminum quod ille non potest esse relatio rationis, tum vero quia fictitium est relationem realem praedicamentalem pendere a relatione rationis quam pro libitu efformat illius.

Et Ctio est contra Auctores quosdam asserentes terminum in Relativis non mutuis formaliter esse aliquid relativum et non absolutum vel clarius esse relationem et non entitatem absolutam. Hanc suam sententiam non eodem modo defendunt et explicant. Quidam enim nihil quod videtur esse laudabile dicunt in relativis non mutuis unum extremum esse formaliter relativum per relationem realem sibi inhaerentem, aliud vero extremum non per relationem sibi inhaerentem sed in altero existentem v. g. scientia quae mensurabilis dicitur referri per relationem sibi inhaerentem ad obiectum tamquam ad mensuram obiectum vero quod mensura dicitur referri ad scientiam non per relationem sibi inhaerentem sed per relationem quae in scientia vel mensurabili existit. Verum hic modus explicandi verus non est. Unde contra eum Argumentor sic 1o. Essentia formalis relationis in re existentis est facere relatum sicut albedinis facere album sed repugnat aliquid esse album nisi albedine sibi inhaerente quod repugnat aliquid esse relatum nisi relatione sibi inhaerente quod falsum est mensuram referri ad

mensurabili per relationem existentem in altero extremo et non in se.
Ergo Fons relativa nequit referri ad alterum nisi id quod constituit relatum sed constituere aliquid relatum est tribuere illi proprium esse fontem quod fons non constat nisi per informationem quae repugnat aliquid constitui relatum per relationem in altero et non in se existentem.
Alii adducunt alium explicandi modum dicentes in relativis non mutuis illud extremum in quo non est relatio realis terminare relationem alterius extremi non per relationem inhaerentem alteri sed per propriam non realem sed rationis. at nec ipse modus placet. Tunc quia id per quod unum extremum terminat in re dicitur esse a parte rei aliud non terminat in re sed relatio rationis non potest esse a parte rei ergo per ipsam non potest unum extremum terminare aliud in re. Tum non quia terminus fontis relationis realis praedicamentalis dicitur esse ens reale praedicamentum actualiter existens cum ad non existens non possit esse relatio praedicamentalis sed relatio rationis non potest in re existere ergo non potest esse terminus fontis relationis praedicamentalis.
Et ex his patet veritas nostrae sententiae per eam Chronicam explicatae.
Nota tamen circa eandem Chronicam quod licet terminus fontis in relativis non mutuis sit quid absolutum nequit tamen concipi a nobis fontibus et perfecte ut terminus relationis realis nisi in ordine ad extremum relatum per ordo cum non possit esse realis praedicamentalis erit aliquid rationis. Praeterea Concipe Deum ut terminum relationis creaturarum sed idem dicimus de aliis relativis non mutuis si est illum concipere in ordine ad id quod terminat sic: alterum extremum ergo non potest concipi ut terminus relationis fontis creaturae nisi in ordine ad creaturam relatam consequens patet. Praeterea antecedens esse terminum est aliquid aliud terminare ergo concipi ut terminum est concipi ut in ordine ad aliud quod terminat.

Chro 3. Relativa Mutua trans ad Relativum formaliter et non ad absolutum vel quod idem est solum relationis mutuae trans alterum extremum non ratione fundati sed relationis rationis

Pro H Chro ultra NB 1o Tria reperiri in relativis solum ut paries fundatum cui relatio inhaeret ut albedo et ipsam relationem denominans solum. Inter quae tria solum non est trium relationis nisi manifestum et remotum est certum, de aliis v. Duob. est difficultas An sc: solum quod denominat a relatione trans ratione fundati, an v. ratione relationis si n. ratione pro trans tunc relatio terminabilis formaliter ad absolutum si v. ratione Eo ad relativum.

NB 2o Duplicem rationem posse concipi in ipsa relatione sc: quod sit ratio referendi unum ad aliud et quod sit ratio terminandi relationem alterius v.g. in Paternitate est ratio referendi Patrem ad filium et est ratio per quam idem potest trans relationem filiationis quae duae rationes cum sint diversae certum est relationem secundum primam considerationem non trans relationem alterius. Solum est dubium an possit trans alterum relativum considerata Eo modo.

Dicimus quod in Chro unum extremum in relativis mutuis trans relationem alterius extremi non secundum suam absolutam entitatem sed secundum esse respectivum vel quod idem est secundum relationem et loquitur de relatione Eo modo considerata.

Pro quod Chro 1o Relativa formaliter includunt oppositionem quod relatio mutua includit mutuam oppositionem sed haec mutua oppositio fit formaliter inter relationes quod relatio erit ratio terminandi alterum extremum. Pro mo. mutua oppositio consistit in mutuo respectu sed mutuo se respicere est quodlibet respicere aliud et ab eo respici, quod est trans eius relationem quod mutua oppositio relativa fit formaliter inter relationes. quia per relationes non per fundata

relativa formaliter opponuntur mi et consequenter pat. pro ma. mutua oppo
relativa formaliter includit distinctionem inter relationes que opponuntur sed
non distinguerentur nisi se respicerent per relationem realem distinctionis
quod mutua oppo consistit formaliter in mutuo respectu. Si dicas hanc
rationem tamen probari unum relativum claris respicere aliud sub
ratione relationis. Primario vero sub ratione absoluta.
Ja sic arguitur. Relativa primario se respiciunt per ipsas relationes
tanquam per formas et non per fundamenta v.g. Pater respicit filium, non per suam
substantiam sed per relationem paternitatis formaliter et filius respicit Patrem
eodem modo quod mutuo se tenent per easdem relationes formaliter. antecedens pat.
pro consequenti relativa non possunt se mutuo respicere nisi ad invicem
terminentur, nam respici a relativo est terminari illius relationem quod non
possunt primario se mutuo respicere nisi primario non se invicem
terminent sed respiciunt se mutuo formaliter per relationes quod non se mutuo
formaliter terminabunt per easdem.
pro 2o. ex Arte qui in hoc predicamento docet extremum relationis
servi non esse horum sed dominum et reddit rationem h. qua homo est quod
absolutum dominus v. aliquid relativum quod secundum Artem relativa mutua
terminantur formaliter ad relativum et non ad absolutum.
pro 3: Relativa mutua sunt simul natura quod terminantur formaliter ad re
lativum antecedens pat. filius n. non est prior patre, neque Pater prior filio
pro consequenti si terminaretur ad absolutum unum relativum esse prius alio
quod pater si pater terminaret relationem filii quia homo vel res alii
absoluta est non simul esset natura cum suo filio cum pater ut homo prius
longo tempore accesserit filius sed ut filius est entitas absoluta ut
de se pat. quod non esset simul natura cum suo relativo quod pater posset esse
formaliter ante quam filius qua entitas absoluta patris precedit entitatem absolutam filii

quod secundum entitatem absolutam non se mutuo terminant.

Arg. 1°. Relatio secundum esse ad est eius relatio reali et rationis quod secundum esse ad non est vera et realis entitas sed quod praescindens ab entitate reali [illegible] pat. [illegible] tam relatio rationis quam realis [illegible] ad, quod nihil est aliud quam respectus ad terminum. Confir. Relatio praedicamentalis secundum esse ad nec est substantia nec accidens quod non est ens reali [illegible] pat. [illegible] sufficienti divisione entis realis ~~et accidens~~ in substantiam et accidens [illegible] quod pat. quod ad 2m. [illegible]. Accidentis est respicere subiectum sed relatio secundum esse ad non subiectum sed terminum respicit quod relatio secundum ultimum conceptum nec est substantia nec accidens et quod nec ens reali.

Ante h. argum. solut. DB. Eplem esse respectum in relatione praedicamentali unum ad subiectum alterum ad terminum respectus ad subiectum vocatur In. Respectus ad terminum vocatur ad quem explicatur ultimum [illegible] relationis praedicamentalis. Est a. duplex In. unum transcendentali [illegible] accidentibus tam relativis quam absolutis et hoc In transcendentali claudunt omnes [illegible] ultimum [illegible] praedicamentalis [illegible] abstrahit ab omnibus [illegible]. Aliud est In particulare et hoc invenitur in relatione praedicamentali neque putandum est relationem [illegible] respectum ad subiectum secundum ~~relationem~~ rationem transcendentalem accidentis [illegible] cum aliis praedicamentis convenit sed in secundum peculiarem rationem quod vocatur ad respicit subiectum [illegible] sed referendo ad aliud et hoc vocatur In relativum.

Ad argum. quod [illegible] falsum esse relationem praedicamentalem secundum esse ad esse quod esse relationis reali et rationis cum non contrahit claudat rationem accidentis realis divisim in 9 cathegorias non potest intelligi nisi ut quod reali.

Ad pb. dicitur relationem in sua tota latitudine esse quod esse relationis reali et rationis non a. praedicamentalem et sic relatio rationis et realis conveniunt in illa tota latitudine in quantum dicunt ordinem ad suum terminum.

Ad confir. Respondeo negando antecedens pro 2a parte et dicitur quod relatio secundum esse ad sit verum accidens ad impossibile. Respondeo 2o. relatio secundum esse ad non respicit solum sed terminum explicite secundo modo implicite negamus quia cum sit forma realis inhaerens subiecto et referens illud ad aliud nostro includit esse in, licet illud non explicet sicut rationale includit rationem entis non tamen explicat illam sed tamen dicit gradum naturae rationalis in hoc gradu ens centraliter includit.

Arg. 2o. Omne ens reale habet aliquid sui caeteris quod Deum sed nulla relatio secundum suam rationem ultimam habet aliquid sui caeteris ergo non erit ens reale probatur minor. Paternitas v. g. si haberet aliquid caeteris illud vel esset Pater vel Filius vel aliquid aliud sed neutrum horum potest dici ergo. probatur minor quia ad Patrem relatio non producit nisi ad productionem alicuius absoluti sed Pater non producit aliquid absolutum in se ergo neque producit relationem paternitatis quod nec producit a filio probatur. Filius non producit paternitatem in 1 instanti sui esse ipsum tamen habet Pater pro tunc ergo. probatur antecedens nullam tunc temporis filius exercet actionem per ipsum posset producere Paternitatem.

Huic argumento Respondet aliquis ab illo producere relationem quae producit terminum illius ut v. g. quae producit parietem album Romae secundum istos Auctores producit relationem similitudinis hic parietis albi existentis Friburgi verum haec Responsio non satis bene intelligitur quia quae Romae producit parietem album aut in India nil potest pro tantam distantiam operari in albedinem parietis existentis Friburgi.

Rx q̄ ad argtm 1.° Ex hoc dictis Relationem resultare ex fundto possibili
tn̄ tr̄o p simplicem emanationem.
Rx 2.° Relationem producere ab eo q̄ producit fundtm v. g. sim ego albus
et producit aliud album in alio loco in me resultat relatio similitudinis
sicut et in alio albo, ille q̄ produxit meam albedinem produxit n̄
similitudinem eadem actione q̄ produxit albedinem et si quando actio
n̄ resultat relatio statim posita actione productiva albedinis hoc n̄ ex eo
fit quia forte n̄ est oīa nr̄o posita q̄ ad resultationem relationis requi-
runt sicut dicitur in physica Motum gravium cē a generante et
eadem actione produci q̄ producit grave q̄ 1.° et p se tr̄at ad grave
Ebario ad motum sic n̄ actio producentis albedinem 1.° tr̄at ad
illam Ebario ad similitudinem Unde dicunt phylos Ad relationem
n̄ dari p se motum, bene tn̄ p aliud se: p fundtm et illa
relatio producit ab albedine p resultantiam naturalem fit ex actione
productiva albedinis sicut accidentia producta eadem generatione q̄
generat substantiam q̄ 1.° et p se tr̄at ad substantiam. Ebario ad accidentia
q̄ resultant ex substantia p actionem pam generantis. 2.° quando producit
similitudo n̄ existit producens albedinem ut scipe contingit g̃o n̄ potest
illam producere. Rx 2.° ans n̄ existit formaliter occedo ans et in se,
n̄ existit virtualiter et in suo esse nego ans, e dicere q̄ producens
albedinem reliquit aliquid sui se: suum esse ex q̄ illa similitudo
resultat et hanc virtutem q̄ potest p resultantiam producere simili-
tudinem accipit p actionem producentis albedinem q̄ relatio simi-
litudinis statim resultaret si adeet aliud extremum.

Arg. 3 ꝯa E. sequeretur n. ex illa nos n. posse cognoscere relationem creaturae ad Deum. Pr. cognitio relationis pendet a tr: sed tr relationis creaturae secundum dicta est entitas absoluta Dei quae ut docent Theologi neque cognosci ꝯ sequitur vera.

Rx 1o Deum n. posse quidditative cognosci pro hoc statu, bene tamen secundum quod trat relationem creaturae qua illam trat n. secundum omnem perfectionem quae gaudet ut auctor gratiae et naturae sed secundum illam quam nos partimur conceptus madaiqtos ut sc: auctor naturae creans et efficiens omnia videntur in universo sc: secundum potentiam creandi quae potest a nobis cognosci saltem per effectum.

Rx 2o Ad cognitionem relationis n. requiri quod tr cognoscatur comprehensive et quidditative sed sat est si cognoscatur quatenus ad an est, quia ratione Deum creaturas cognoscimus. Quod si dicas ꝯ Deus dicitur poni in dictione creaturae Rx id n. esse inconveniens si ponatur in dictione ut id a quo creatura suum esse participat, hoc n. potius importat perfectionem quam imperfectionem.

Arg. 4. Relativa sunt simul natura sed absolutum est prius relativo ꝯ unum relativum n. potest trahi ad absolutum. Unde cum Deus secundum rationem absolutam sit prior creatura sicut et scibile secundum rationem absolutam est prius scientia n. poterit trahere relationem alterius extremi secundum esse absolutum alias n. essent simul natura. Rx 1o ma. sunt simul natura quando tam relativa quam tr illius sunt relativa conc maiorem . . . quando tamen unum extremum est relativum ergo ma. neque Artes dixit relativum et trum illius debere esse simul natura sed dixit quod relativa sunt simul natura, quod intelligendum est quando tr ad quem refertur est in relativum ut stringit in relativis mutuis.

Ad hic. Relationem Creaturae ad Creatorem poni in 3° gr. Relationem mensurabilis sc. et mensurae, eo modo quo imago refert ad suum exemplar sicut n. exemplar est mensura mensurabilis quae illi in repraesentando conformatur ita Deus est mensura Creaturae cui ipsa conformatur in repraesentando cum eo modo quo potest et dicitur Deus Mensura Creaturae non adaequata sed inadaequata.

Arg. 5 ad 3. Illud est terminus relationis ad quod refert relatio suum fundamentum sed relatio non refert suum fundamentum ad relationem sed ad absolutum ergo absolutum erit terminus relationis mutuae. probatur maior similitudo v.g. albedinis refert illam ad id cui est similis albedo sed albedo non est similis relatio sed alteri albedini ergo similitudo refert albedinem ad alteram albedinem et non ad similitudinem quia albedo potius est dissimilis relationi quam dissimilis. Item Pater respicit filium ut quod ab eo producitur sed entitas absoluta filii est a Patre producta et non filiatio ergo illa erit terminus relationis Paternitatis.

Respondeo maior ad probationem maiorem similitudo refert albedinem ad idem est similis ut ad terminum materialem concedo maiorem ut ad terminum formalem nego maiorem formalis n. terminus relationis similitudinis non est id cui assimilatur albedo sed similis cui opponitur hoc a. est ipsa relatio. Idem dicis ad 2. Exempl. Pater n. respicit entitatem filii absolutam ut quod materialiter terminans suam relationem, filiationem v. ut terminum formalem sive quod idem est tanquam rationem formalem terminandi Paternitatem, licet n. relatio non sit id quod terminat ut quod relationem alterius, est tamen id quod terminat ut quod sive quod idem est est ratio formalis terminandi.

3a Ad terminandam relationem alterius impertinens est alia relatio ergo relatio non erit ratio formalis terminandi ergo entitas absoluta satis supra

ter terminabit relationem mutuam. Probatur antecedens quia actus trium nil est intrinsecum
sed extrinsecum conveniens illi non ex hoc quod illi sit ad aliud sed
quod aliud sit ad ipsum. Ergo non potest relatio quae est quid intrinsecum consequi. Patet probatur antecedens a simili
Parietem videre cum quod idem est tractare visionem nil intrinsecum est in illo
sed extrinsecum desumptum a visione et ad hanc terminationem non plus
potest ipsum albedo aut alius color simul cum luce ergo actu tractare relationem
non est aliquid intrinsecum in termino sed sola denominatio extrinseca orta
ab alia relatione quae refertur ad ipsum. Ad negandum antecedens ad probationem dicitur quod actus
trium nil intrinsecum est in termino sicut nec est visum actu est aliquid
intrinsecum in oculo quod videtur, tamen adhuc vera manet nostra sententia
statuens trium formaliter in relativis mutuis esse relationem, nam licet
esse actu visum sit extrinseca denominatio, tamen ad actualem visionem
potest ex parte oculi color tanquam forma intrinseca trans formaliter actualem
visionem ita licet actu esse trium sit aliquid extrinsecum termino, tamen ad
actualiter terminandum potest relatio in termino ut ratio formalis transeundi.
Ad circa trium relationis illarum dici de centra relationis non in recto et
principaliter sed in obliquo et minus principaliter sicut nasci dicitur de
centra similitudinis non in recto alias de ipsa posset praedicari in recto sed
in obliquo tamen et minus principaliter. Relatio ergo in sua centra duo
importat unum in recto alterum in obliquo. In obliquo importat trium
in recto ordinem ad trium et quod relatio importat trium in sua centra
saltem in obliquo probatur. Id sine quo aliquid non potest desineri aut intelligi
est de eius centra sed relatio non potest desineri sine termino ergo terminus spectabit
ad eius centram. Nec dicas ergo potest de ipsa praedicari quia est de eius
centra. Respondeo negando consequentiam quia non est de eius centra in recto sed in obliquo.
Nasci non non vere praedicatur de similitudine nec filius de paternitate.

Dubium Decimum

Et quot sint Rationes Fundandi sive Fundamenta proxima Relationis praedicamentalis?

De Fundamento Remoto relationis dictum est sup. esse illud cui immediate inhaeret relatio et solent 4 fundamenta remota assignari substantiae scilicet potentiae et qualitas potentia agendi et patiendi. In substantia fundatur relatio identitatis et diversitatis, illa n. sit eadem proprie vel diversa quia eadem est substantia vel diversa. In quantitate fundatur relatio aequalitatis et inaequalitatis quia illa dicuntur aequalia vel inaequalia quae habent eandem vel distantiam quantitatem. In qualitate fundatur relatio similitudinis et dissimilitudinis quia illa dicuntur similia quia eadem est qualitas. In potentia agendi et recipiendi fundatur relatio paternitatis et filiationis causae et effectus et alia huiusmodi, quia scilicet in Patre est potentia generandi et in Filio potentia quod genitus fit.

Dicitur circa haec Nomen substantiae non intelligi veram tantum substantiam sed omne id quod habet modum substantiae et idem dicendum de quantitate et qualitate.

Artes 5to Metaph. cap. 15 Tex. 2o 3 enumerat rationes fundandi relationem praedicamentalem iuxta ijs 3 rationes triplex non constituitur genus relationis. Prima ratio fundandi est unitas et numerus. Nomine unitatis intelligit Artes quamcunque convenientiam inter alij quae convenientia si est inter substantias fundat relationem identitatis si inter qualitates relationem similitudinis si inter quantitates relationem aequalitatis. Per Numerum intelligit Artes disconvenientiam et diversitatem inter alij numerus quo fundat relationem diversitatis dissimilitudinis ~~diversitatis~~ et inaequalitatis iuxta diversitatem subiectorum.

Quia Fundandi ratio est actio et passio nomine actionis et passionis ut hic vera et realis unio et physica actio quia actio moralis non videtur sufficiens fundamentum ad constituendam relationem praedicamentalem secundi ordinis.

Relationes quae ad hoc 2. genus spectantes sunt relationes causae et effectus patris
et filii et aliae similes in actionibus et passionibus fundatae. Ut vero
haec actio fundet relationem praedicam. Dicit esse praesens vel praeterita
et nullo modo futura vel possibilis. Primum est certum si non actio
illa physica est praesens dum extrema existunt realiter est sufficiens
fundamentum proximum hic relationis.
2m non patet quod sic: actio praeterita sufficiat dummodo extrema relationis
existant nam paternitas et filiatio existente patre et filio
habent pro fundamento proximo actionem generativam quae iam praeteriit et
licet istae relationes quae ad fieri et produci dependeant ab actione ge-
nerativa praesenti non tamen dependent quae ad conservari sicut accensio
lucernae licet pendeat ab applicatione ignis ut accendatur non tamen pendet
ab eadem applicatione praesenti sed ut flamma producta in esse conservetur
Ita a simili dicendum de istis relationibus.
3 v. non probatur. Nam actio futura vel possibilis cum non dum
existat nec unquam fuerit neque esse sufficiens fundamentum relationis
realis hic 2. generis sic futura generatio cum non supponat filium
productum non supponit non filium nec patrem existentem ut possit
relationem realem recipere.
Nb. quod Pater non per eandem prorsus relationem formaliter constituatur agens
et pater ut vult Guardiani quia putat quod in instanti generationis filii
cum Pater habeat rationem agentis et Patris quia producit filium
et habet filium productum eadem sit relatio in Patre per quam consti-
tuatur agens et per quam constituatur formaliter Pater. Sed ita ipsum
probatur. hac ratione relatio patris et relatio agentis habent distinctas rationes
fundandi quod sunt distinctae relationes. Consequenter patet ante pater
vitas fundatur in generatione ut generatio est. Relatio a-
gentis in actione ut actio est productiva termini sive talis
actio sit generatio sive non. quod habent distinctas rationes fundandi.

Vnde patet in alteratione quae praecedit generationem hic ratione agentis non tamen patris
quia nondum est filius quod ipsa relatio est distinguendum realiter.

3 Ratio fundandi vocatur mensura et mensurabile. Mensura
dicitur obiectum respectu cognitionis sensitivae aut alterius actus in illud
tendentis a quo omnia ista ~~[illegible]~~ suam perfectionem specificam
accipiunt.
Mensurabile vocatur quicunque actus ad suum obiectum formaliter com-
paratus a quo suam perfectionem specificam desumit ut actus
sensitivae respectu obiecti sensibilis sensus respectu obiecti sensibilis
Ctro 1a Haec 3 Fundamenta Relationis fundamentalis recte et
sufficienter sunt ab Arte assignata.
Probatur Ctro 1o Auctoritate omnium philosophorum qui unanimi consensu haec 3a
fundamenta recipiunt nec plura exigunt.
Probatur 2o Ratione Relationis quae reperitur in reb. nil est aliud quam ordo quidam
unius ad aliud quod tot erunt genera relationum quot modis contingit unum
ordinari ad aliud sed tantum contingit 3plicitur unam rem ordinari ad aliam
quod tantum erit triplex tantum genus relationis et consequenter tantum triplex fundamentum
aut totum concedit mi. plus. vel n. ordinatur una res ad aliam
secundum esse et veritatem in quantum dependet ab illa vel ordinatur secundum
potentiam agendi vel patiendi vel secundum aliquam mensuram extrinsecam
quantitatis, si ordinatur secundum esse et veritatem cum dependentia consurgit
3um genus relationum. Si secundum potentiam agendi vel patiendi resultat
secundum genus si secundum aliquam mensuram quantitatis exoritur primum genus et haec
est ratio S. Th. quam magis explicabimus in solutione argumenti infra adducendi.
Circa haec 3 Fundamenta quaeritur 1o in Cor. quomodo differunt inter se Rx 1o
Relativa 3um genus differre a relativis patet et 2o genus quod plerumque
haec duo genera claudant relativa mutua. 3um v. genus [illegible] mutua.

qa ex parte mensurabilis sit realis. Ex parte v. mensurae rationis ut
patet in Deo et creatura sensu et scibili. Et ratio disparitatis est ista
quia mensurabile actus v. g. tendens in suum ~~oltum~~ acquirit ex hac
tendentia aliquam perfectionem intrinsecam per quam constituitur in certa
specie, oltum v. nil intrinsecum acquirit sed tantum aliquam extrinsecam
denominationem sc: cogniti vel concipi. Ex quo Inferitur Mensurabili
potest fundari relationem praedicamentalem quia in ratione talis habet
intrinsecam perfectionem ratione cuius illam potest bene fundari, hoc
ipsum v. non poterit mensura et consequenter respectus mensurae ad mensura
bile erit rationis, mensurabilis v. ad mensuram realis, transcendentalis
quando oltum non existit realiter. Praedicamentalis quando existit in
rerum natura.
Ad Relativa pro gratia sunt mutua patet quia ratio fundandi est unitas
et numerus quam rationem nos sup. vocavimus quantitatem quia numerus spectat
ad quantitatem ut sup. diximus et unitas est principium numeri et non
potest referri unum ad aliud hac ~~ratione~~ relatione pro gratia nisi non
habeat unitatem talem quam habet relatum, si n. Petrus non haberet
unam naturam cum Paulo et Paulus unam naturam cum Petro non posset
illam respicere respectu identitatis quo Paulus mutuo respicit Petrum
et idem est de aliis exemplis pro gratia manendo tamen intra res eiusdem
ordinis.
Relativa non est gratia ut reducuntur ad actum per actionem et
Passionem sit mutua ratio est quia sicut agens perficitur introducendo
suam formam illamque passo communicando illa et patiens perficitur
recipiendo. Unde quia creatura perficitur per creationem et recipit
aliquid esse per illam refertur relatione reali ad Deum. Deus v. cum
nil recipiat neque perficiatur per eam refertur tantum relatione rationis ad creaturam.

Deinde Relationes fundatae in actione et Passione sunt mutuae quia agens et
Patiens saltem in relationibus creatis ex sua natura ordinantur ad invicem
In qua ordinatione secundum S. Th. consistit relatio realis.
Circa 1m Rationem fundandi DB. est Unitatem specificam Genericam
et Analogicam posse fundare relationem realem praedicamentalem
non tamen unitatem numericam.
Im probatur Unitas specifica generica et analogica fundamentaliter
accipitur reperitur in rebus multiplicata realiter et divisa ut docuimus
sup. in Tract. de Universalibus quia inter illa extrema quae habent talem
unitatem cum sint realiter distincta bene potest esse relatio realis praedica-
mentalis et hoc modo verum est de Unitate analogica sicut n. ens
reperitur multiplicatum in rebus ita et Unitas possit eius inseparabiliter
illud sequens, Unde creaturae reseruntur realiter ad Deum relatione
identitatis ob Unitatem analogicam quam habent cum Deo in ratione Entis
Deus v. non reseruntur relatione reali sed tantum rationis quia ex sua natura est incapax
alicuius relationis realis de novo sibi advenientis. Em v. probatur Relatio
praedicamentalis petit realem distinctionem extremorum ut supponimus
sed unitas numerica excludit distinctionem intra plura numero distincta
ut potest negari distinctionem quia non potest fundare relationem praedicamentalem.
Neque Dubitas quando dictum est Unitatem genericam specificam et
Analogicam posse fundare relationem nos loquimur de relatione generis et
speciei, illae n. sunt rationes non reales et de relationibus rationis iam satis supra
dictum est.
De His v. Relationibus quae fundantur in Unitate merito dubitatur An
sint eiusdem speciei an diversae v. g. An Petrus eadem relatione quae
reseruntur ad Paulum fundata in unitate specifica reseruntur
ad Brunellum quae relatio fundatur in Unitate generica et tamen per eandem

respiciat cum fundatam tu formaliter in unitate analogica.
Rx ad hoc 1. probabili esse illas relationes non distingui in Petro specie
nec realiter sed esse unam relationem identitatis, tum quia omnia ista ad
rationem Petri habent rationem tri adaequati, tum quia sulla harum relationum
sic: homo animal et ens non realiter distinguuntur ergo nec ipsae relationes distin-
guuntur specie nec realiter.
Rx 2o probabilius esse illas relationes distingui specie ob diversitatem
completam unitatum mio et realiter. probatur 1. quando fundata relationum
specie distinguuntur ipsas relationes specie differre est necesse sed istae unitates
specie distinguuntur ergo et relationes in illis fundatae eodem modo differunt
Nec satisfacit Cant. dicendo illas unitates quae ad positivum tantum
differre ratione licet quae ad negativum distinguuntur specie quia licet hoc verum
sit, tamen non impedit quin ~~possint~~ possint fundari plures relationes specie et
realiter distinctas. probatur. nam unum numero album licet a seipso
nec specie nec realiter distinguatur potest fundare relationes specie et realiter
distinctas ergo illa solutio caret non enervatione nostrae relationis consequentiae
probatur quia unum numero album refertur relatione similitudinis ad
aliud album et relatione dissimilitudinis ad nigrum sed hae duae
relationes specie distinguuntur et realiter ergo idem quod antea. quod specie distinguuntur
patet quia habent terminos formaliter specie distinctos. quod 2. distinguuntur non realiter
probatur. una relatio ex his duabus potest esse sine altera ut si tollatur nigrum
auferatur relatio dissimilitudinis manente relatione similitudinis
ergo distinguuntur realiter inter se. consequentia patet quia hoc signum communiter assig-
nari solet pro distinctione reali et idem dicimus de relatione identitatis
specificae et genericae in Petro respectu Pauli et Brunelli.

Circa Rationem Fundandi 3ij gradus est quaestio an illa relatio 3ij gradus
fundatur immediate in substantia an in potentia operativa substantiae. Respondeo illam
fundari immediate in potentia operativa v. g. Paternitas immediate
fundatur in potentia generativa Patris non in essentia aut substantia illius
nisi tantum radicaliter et remote, unde si Deus conferret ab homine potentiam gene-
rativam sicut illud bene potest facere conferendo organum in quo potentia illa
residet ille vocari posset Pater non formaliter bene tamen radicaliter cum funda-
mentaliter, neque obstat quod habeat filium genitum quia ad rationem formalem
Patris potest filium requiri formaliter relatio paternitatis per quam formaliter in
esse patris constituatur quam tamen paternitatem in casu possibili homo ille non haberet
nisi tantum radicaliter. Alii dicunt in casu possibili nec manere Patrem
nec filium formaliter sed tantum manentibus sic: ille homo maneret qui vocabatur
Pater et ille qui vocabatur filius. et ratio est quia relativa sunt tales naturae
ut mutuo se tollant et ponant et hoc tamen non displicet.
Circa 3 Genus Relationis Praedicamentalis N. utrumque extremum
non reserri realiter ut patet in Deo respectu Creaturarum nec Deus denominatur
realiter denominatione a relatione reali existente in altero extremo sic: in crea-
tura sed a potentia coercitiva reali et idem dicimus de omnibus relativis 3ij
gradus sic: quod unum extremum non denominatur formaliter tale per relationem
existentem in altero extremo Et patet hoc. Una forma nequit dari
duos essentiam formales distinctos et oppositos sed secundum et scibile, Creator et
Creatura dicunt duas rationes distinctas et oppositas quae nequeunt ad
una forma provenire patet ma. una forma habet tantum unam essentiam quae
habet tantum unum essentiam formalem consequens patet quia essentia formalis est ipsa
forma communicata.
N tamen hic. Relationem unius relativi 3ij gradus posse esse causam cum fundamentum
quare aliud dicatur tale ut relatio creaturae potest esse fundamentum quare

Deus dicatur Dominus et relatio sensus potest esse causa ob quam aliquid dicatur scibili.
Arg. 1° Relatio agentis est in agente ergo relatio agentis non potest fundari in
actione antecedens patet consequentia. actio transiens non est in agente sed in passo
ergo relatio non potest fundari in actione alias tamen non esset in agente.
Respondeo ad 2° dico consequens ergo non est in actione tanquam in ratione fundandi
nec consequentia tanquam in facto secundo. iam n. dictum est potentiam activam esse
solum immediatam relationis 3ii generis et idem dicimus de passione
quod sit ratio fundandi non solum relationis, nec petitur quod sit vera potentia
passiva sed satis est quod habeat se ad modum potentiae passivae sicut si
liatio Petri fundatur in potentia passiva illius non proprie loquendo de
potentia passiva sed accipiendo illam pro ipsa essentia generabili quae
stat sub hac passione. Unde ad argumentum pleno Respondeo non esse necesse quod ratio
fundandi sit in eo in quo est relatio sed sufficit quod solum talis relationis
immediatum sit in illo ut contingit in Patre in quo non est complex generatio
quae est ratio fundandi paternitatis bene tamen est in illo potentia generativa.
Arg. 2° Relationes creaturae et creatoris sunt 3ii generis et tamen non fundantur
in ratione mensurae et mensurabilis sed in actione et passione ergo
fundamentum 3ii generis non est recte assignatum maior patet per 1m modum. ideo
non respicit creatura Deum quia ab illo est producta sed productio est
actio ergo relatio creaturae fundatur in actione et passione Respondeo ad 2m ma.
et negando minorem ad probationem minoris Respondeo 1° illam relationem formaliter quae fundatur
in actione productiva vel conservativa creaturae potest reduci ad
2 generis. Respondeo 2° ex S. Th. quod omnis dependentia unius ab alio sive
tamen dependentia alterius ab illo spectat ad 3 generis relationes et quia
creatura in suo esse dependet a Deo, non tamen Deus a creatura hinc illa
relatio ut fundata in actione productiva reducitur ad 3m generis. Itaque
creatura proprie refertur relatione 3ii generis ad Deum in quantum immediate
illum ut suam mensuram licet tamen in quantum producta ab illo potest
ad hoc 3m generis revocari.

Et quando dicitur Relationes mensurati non possunt fundari in actione. Respondeo verum
esse de relationibus quae sunt proprie mensurati non vero de relationibus quae sunt mensurati
quia mensuratum dicit ipsum cum dependentia a sua mensura sive
mutua dependentia mensurae a mensurato.

Arg. 3. Scientia in sua essentia est mensuratum quod et tamen ut sic non est relativum
sed absolutum ergo mensuratum ut sic non est relativum et ergo 3. genus non est
recte assignatum. Respondeo Mensurabile. Et accipi potest 1° pro re quae mensurat
sive pro ipso fundamento mensurationis et hoc modo ipsa essentia scientiae dicitur
mensurata sive adaequata suo obiecto et secundum hanc acceptionem scientia
est ens absolutum spectans ad praedicamentum qualitatis. 2° accipitur
Mensurabile prout formaliter dicit relationem consecutam ad talem
adaequationem cum mensurationem quae dicitur mensurabilitas formaliter et
haec est relatio huius praedicamenti. Et eodem duplici modo praeaccipi
mensura ex quo satis patet ad argumentum.

Circa 2am 4 Assignat Aristoteles proprietates relationis.

1a est quod Relativa habeant contrarium ut virtuti contraria Vitium
haec proprietas non convenit relationi ut relatio est sed ratione fundamenti ut dicit
Caret. nec tamen omni fundamento competit sed tantum qualitati.

2a est quod Relativa suscipiant magis et minus similiter quod est
relativum dicitur magis vel minus tali, haec proprietas in primis non con-
venit omnibus relativis nam duplum non dicitur magis duplum. Unde
haec proprietas convenit in relativis ratione fundamenti quae per se suscipiunt
magis et minus.

3a est quod Relativa dicuntur ad Convertentiam i. quod unum rela-
tivum explicatur per ordinem ad aliud ut Pater est filii pater. Caret.
explicat hoc modo dici ad Convertentiam nihil aliud est quam quod se relativa
mutuo respiciant et hic mutuus respectus diversimode reperitur in 3
generibus.

4a quod Relativa ut relativa sunt simul natura. Ad hanc proprietatem
patet ex dictis conditionibus.

1a est quod uno relativo existente nullo existat et alterum et uno sublato tollatur et alterum ut existente Patre nullum est esse filium sublato v. Patre nullum est tolli et filium et est ita
2a est quod neutrum relativum sit causa alterius secundum rationem formalem referendi licet secundum rationem materialem possit esse causa illius ut patet in quantum patet non est causa filii sed in quantum homo Et ex hoc facile solvitur argumentum illud quod fieri solet ita hanc hoc modo.
Causa et effectus sunt relativa et tamen causa prior est suo effectu quia non sunt simul nam relativa. Ergo quod causa materialiter sumpta sit prior suo effectu non tamen formaliter.
De his proprietatibus plura videri poterunt in Caiet. et aliis.

CAPUT DE QUANTITATE.

DUBIUM UNDECIMUM &c.

In quo consistat essentia quantitatis praedicamentalis quae eius species et proprietates?

Explicatione pro quaestionis Dr. Hoc nomen quantitatis habet multas easque omnino diversas significationes. 1o n. significat quamcunque formam vel dictam sive substantialem sive accidentalem quae forte non raro dicitur praedicari in quale ut supra de dicta 3o praedicabili dictum est. 2o significat quamcunque accidens praedicamentale 3o accipitur pro eo quod ponitur formaliter in hoc 4o praedicamento, cuius natura ita Philosophis ita ignota fuit ut nix aliquid certi de ea statuere aut concludere potuerint. Arles hoc modo naturam quantitatis descripsit. Quantitas est qua quantitas quidam dicuntur. hanc quantitatis descriptionem nonnulli Aristotelico ingenio indignam arbitrantur ob argumenta quae propter ea eam adduci solent sed nos eam cum S. Th. ut bonam descriptivam tamen utpote per effectum formalem et assignatam recipimus et approbamus.

Explicuit ergo Aristoteles in primis quantitatis naturam per effectum formalem illius eo quod
effectus sit nobis notior quod patet quia composita sunt nobis notiora simpli-
cibus atque effectus quantitatis est quod compositum ex habitu sive quantitatem et
quantitate habita, quantitas autem secundum se in abstracto considerata est sim-
plicissima ergo recte descripsit Aristoteles quantitatem per suum effectum formalem
tantum per aliquid nobis notius, sicut si quis describeret albedinem
hoc modo Albedo est qua aliquid dicitur album describeret albedinem
per suum effectum formalem sive album eam ergo Aristoteles explicat tum
naturam quantitatis per suum effectum formalem restat inquirendum quid in se sit
ista quantitas que est genus generalissimum hoc praedicamenti.
In qua re plane multum controversa quod nos sentiamus sequentes
indicabunt Chronicos.

Chronicus 1. Essentia quantitatis in communi non consistit in eo quod sit quidam
ornamentum substantiae illam intrinsece ornans in ordine
ad se et ad propriam naturam.

Haec Chronica est contra Suarez et probatur 1. ornare substantiam in ordine ad
propriam naturam est proprium habitus et dispositionis spectantis ad partem
speciem quantitatis quia natura substantiae bene vel male disponitur in ordine
ad se ergo non potest esse ratio quantitatis in communi, cum non conveniat omnibus eius speciebus.
Probatur 2. Habitus Vitiosi non sunt ornamenta substantiae sed potius tollunt
eius decorem et pulchritudinem similiter calor excessivus respectu hu-
mani quod per nimio calore tedit et debilitat sunt verae quantitates et
tamen non ornant sed potius destruunt substantiam ergo essentia quantitatis non consistit
in ornando substantiam intrinsece in ordine ad propriam naturam.

Chronicus 2. Essentia quantitatis in communi consistit in hoc quod sit
modus formalis disponens substantiam ad essendum vel
operandum.

Haec Chr. e S. Th. 1a 2ae q. 49 a. 2 in corp. Et quia rerum centrae
non possunt probari aut demonstrari a priori ideo explicanda hic erit
centra qualitatis. Dicitur in primis qualitas modus formalis ad quod insinuandum
quod qualitas sit quaedam determinatio substantiae quae formaliter determinatur et limitatur
in genere qualitatis sicut non forma habet determinare res ad certas species ita et
qualitas ipsum habet. Ly Modus non debet accipi rigorose pro illo sed: Extre-
minutissimo et imperfectissimo quod ex sua natura est ens incompletum
et hic reductive spectat ad praedicamenta sed debet accipi pro aliqua
entitate accidentali perfecta et completa quae afficiat et disponat
substantiam. Et dicitur Modus disponens substantiam nomine dispositionis ut quaedam
ordinatio substantiae illam specialiter afficiens qualificando iuxta varietatem
qualitatum. Unde hic in memoriam revocandum est id quod sup. in praedi-
camento quantitatis diximus sed: ordinationem partium substantiae potest accipi
Et 1o. pro ordinatione earum in ordine ad locum quae ratione est una pars
extra locum alterius. 2o. pro ordinatione illarum in ordine ad se quae ratione
una est velut sedes alterius sicut collum est sedes capitis et manus
est sedes digitorum. Quando ergo asserimus dispositionem substantiae provenire
a qualitate non loquimur de ista ordinatione partium, haec non rigorose
loquendo est extensio potius quam dispositio et provenit a quantitate et est
ipsa qualitas sed loquimur de peculiari ordinatione substantiae secundum
affectiones qualificativas quam ordinationem explicant nulli pro deter-
minatione secundum mensuram quia modus est quem mensura praefigit et in hoc
consistit centra qualitatis quae est genus generalissimum hic praedicamenti convenit
univoce omnibus speciebus qualitatis. Omnes enim species qualitatis conveniunt in hoc
quod modificent et disponant formaliter substantiam ut ex infra dicendis
patebit. Deinde genus generalissimum hic praedicamenti est praedicatum univocum
respectu omnium specierum quae ponuntur in recta linea sicut omnia alia supra

pro ceterorum fundamentorum quod omnes species qualitatis conveniant uni rationi
in ratione qua qualitas non fuerit explicata.

Circa 3 Aristoteles hunc dicens ponit generationem: hoc fundamenti
4 assignat qualitatis species ad quas omnia alia hinc quae sunt reducuntur
atque illa divisio quae adaequata est et bona.

Ergo ratio S. Th. quod habet primo 2ae quaestionis 49 a. 2 et est huiusmodi qualitas
est modus substantiae disponentis et determinantis substantiam quod habet certas species
qualitatis et modis contingit substantiam disponi et determinari sed tantum 4 modis
contingit substantiam secundum quod disponi et determinari quod tantum 4 causis
species qualitatis. primum totum omnes concedunt omnes Auctores plurimi naturam
vel qualitas disponit substantiam in ordine ad propriam naturam vel bene vel
male sic habetur et sic est prima species qualitatis scilicet habitus vel dispositio. Vel non
disponit substantiam in ordine ad operationem et hoc dupliciter vel non
disponit illam in ordine ad operationem vel proximum illius aut tantum ...
sic disponit tantum proximum operationis constituitur 2a species qualitatis scilicet naturalis
potentia vel impotentia, si vero disponit vel ... operationis tunc constituitur 3a
species qualitatis quae appellatur passio vel passibilis qualitas et ab hac qualitate
substantia patitur passionem corruptivam suae substantiae, si vero qualitas
disponit substantiam in ordine ad quantitatem tunc constituitur 4a et ultima
species qualitatis scilicet forma vel figura quod sint tantum 4 species qualitatis quia
nullus alius modus superest videtur quod substantia disponi aut determinari possit.
Has omnes vel melius illas singulas explicare oportet quod singulas species in
particulari dicant Et in primis describuntur ab Aristotele. Prima species qualitatis
Habitus vel dispositio et est naturalis potentia vel impotentia quae habet proprie ...
substantiam quam habitus vel dispositio ... est ... naturam ...

sunt habitus et dispositio sed tantum in ordine ad operationem ideo prius ponitur
Habitus vel dispositio quam naturalis potentia vel impotentia quia prius sunt considerandae
ea quae naturae secundum se conveniunt et postea quae ei conveniunt in ordine ad
operationem.

Est a. Habitus qualitas quaedam bene vel male disponens naturam subiecti
quae propria natura et essentia est difficulter a subiecto mobilis ut sunt omnes scientiae
et virtutes multis actibus acquisitae. Dispositio vero est qualitas bene vel
male disponens naturam subiecti quae propria natura et essentia est facile a
subiecto mobilis ut sanitas vel virtus alii per unum aut alterum actum
tantum comparata.

2a. Species qualitatis vocatur Naturalis potentia vel impotentia et similiter hic impotentia non
mere negativa pro carentia potentiae sed positiva pro entitate reali et positiva
quae impotentia dicitur. Ad hanc speciem ultimam est N. nomine potentiae et impotentiae duo
potentiae intelligi 1o nomine potentiae potest intelligi potentia activa, Nomine vero impotentiae potentia
passiva quae a natura tantum est destinata ad recipiendum et non ad agendum
et in hoc sensu potentia et impotentia distinguuntur specie, ratio est quia ex communi sententia
Philosophorum potentia activa et potentia passiva cum quod idem est potentia determinata ad
agendum et potentia determinata ad patiendum distinguuntur specie ergo si nomine
potentiae ultimae potentia activa et nomine impotentiae potentia passiva potentia et impotentia
distinguuntur specie et contrahitur. 2o nomine potentiae potest intelligi potentia quaedam
perfecta fortis et efficax ad agendum et non ad recipiendum facile sed
ad resistendum contrariis v.g. Virtus quae est in igne ad calefaciendum
et virtus visiva quae est in adolescente ad percipiendos colores vocantur
potentiae quia sunt virtutes quaedam perfectae et fortes ad actus eliciendos et ad
resistendum contrariis. Nomine vero impotentiae potest intelligi debilis potentia ad
agendum et resistendum contrariis sicut v.g. in senex est debilis potentia
ad videndum et ad alia exercenda ut ad currendum &c.

simulat in Lana et Sera est naturalis quidam debilitas ad resistendum
contrarijs quia non habet ullam duritiem ratione cuius possit resistere
igni aut alio contrario. Si ergo nomine potentiae intelligatur potentia fortis et efficiens
ad operandum vel resistendum contrarijs nomine vero impotentiae intelligatur potentia debilis
ad agendum vel resistendum sic potentia et impotentia quae ponuntur 2o loco inter species
qualitatis non dicunt speciem sed tantum accidentaliter penes perfectum et imperfectum
sicut potentia visiva in Juvene et Sene est eiusdem plane speciei quia in
utroque habet idem ultimum formale a quo sumit suam specificationem, differt tamen
in illis duobus penes perfectum et imperfectum quae diversitas tantum est naturalis
et accidentalis, non vero formalis et specifica sicut puer et homo adultus dicunt
intra eandem speciem naturae humanae penes perfectum et imperfectum.
Differt a. haec 2a. species qualitatis a 1a. quod haec 2a. sit data ad simpliciter
operandum. Potentia enim in proprio conceptu essentiali nihil aliud affert quam quod
absolute sit principium operationis, non tamen disponit substantiam bene vel male
in ordine ad propriam naturam vel in ordine ad operationem. 1a. a. species habitus
sic: vel dispositio est qualitas perficiens substantiam ut bene vel male se habeat
1o et per se in ordine ad propriam naturam consequenter vero et Ethica solent eandem
perficere bene vel male in ordine ad operationem quae est finis naturae.
3 species qualitatis vocatur Passio vel Patibilis qualitas. Nomine Passionis
intelligi potest receptio formae in subiecto, est a. duplex passio 1a. vocatur corrup-
tiva sicut aqua patitur solet ab igne recipiendo calorem a quo corrumpitur
2a. vocatur perfectiva et est receptio formae perficientis subiectum ut rubor in
multo gaudium in corde. Est ergo quaestio quae ratione hic accipiatur passio
quae est species h. praedicamenti et Rs hic accipi passionem secundum utrumque
sensum sic: tam secundum formam perfectivam quam corruptivam, itaque omnis

qualitas disponens sed non tribuendo aliquam formam sive illud proficiendo
sive corrumpendo spectabit ad hanc 3m speciem qualitatis ut v.g. ira odium
tristitia gaudium et vocantur ista omnia qualitates quia ab appetitu sensi-
tivo exercentur cum aliqua corporali transmutatione ex gaudio n. dilatatur
cor et ex ira accenditur sanguis circa cor. Item ad hanc speciem spectant
pallor et rubor in vultu, albedo et nigredo et alii colores qui resultant
ex aliqua passione physica sed ex transmutatione primarum qualitatum
quae sunt calor et frigus, humiditas et siccitas.

Differt v. Passio a Patibili qualitate non continuitur et specifice sed acci-
dentaliter v.g. Rubor cito transiens orbus ex verecundia vel diu durans
orbus a natura eandem hanc continuam et tamen differunt nisi si penes ista
accidentia diu sed aut parum durare. ratio est. nam duratio est extra
rei continuam cum duratio nihil sit aliud quam unio persistens continuae et
existentiae sed haec unio est extra rei continuam ergo parum aut diu
durare sunt h. species accidentia et non continuales dicuntur.

4a Species qualitatis est Figura et Forma nomine formae intelligitur
forma artificiali vel in rei naturalis quae constituitur in certa specie
accidentali ut forma domus scamni aut turris et non intelligitur hic
quaecumque forma substantialis aut accidentalis sed intelligitur forma quaedam specialis
quae constituit artificiatum vel eius naturae in ratione talis, nomine a. figurae
intelligitur eadem forma quae est terminus qualitatis ut forma Trianguli aut qua-
dranguli quae peculiares modi qualitatis vocantur figurae.

Nota hic Terminationem qualitatis esse triplicem aliam Intrinsecam
et aliam Extrinsecam Intrinseca terminatio qualitatis consistit in punctis
et superficiebus de qb. sup. quae omnia dicuntur termini intrinseci qualitatis. Alia
est Terminatio extrinseca quae non unit partes qualitatis sed est modus formalis
illam afficiens sub certa quaedam ratione ut quadrangulare aut

triangulari et ista terminatio vocatur figura, eadem quoque qualitas realiter
quatenus sequitur actionem artificis vel in agentis naturalis illam in quantum
introducentis vocatur forma. quatenus vero causatur ex terminatione intrinseca quantitatis
vocatur figura. Unde et distinctio quae est inter formam et figuram est tantum
rationis quia est eiusdem rei diversimode conceptae scilicet vel in ordine ad
agens vel in ordine ad istam terminationem quantitatis.
Alii alio modo explicant dicunt enim formam esse qualitatem resultantem ex
terminatione quantitatis non secundum se spectatae sed secundum rationem formae ut forma
Leonis forma scamni. Figuram vero dicunt esse qualitatem resultantem ex
terminatione quantitatis secundum se spectata hoc est non habita ratione formae in
quae est ut triangulus circulus et haec expositio clara est nec multum
a prima differt.
Neque dicas figuram et formam non esse species qualitatis eo quod non afficiant
substantiam immediate sed qualitatem ut ex dictis colligitur.
Respondeo non peti ad qualitatem quod immediate afficiat substantiam sed sufficit quod me
diate et hinc sequitur figuram et formam centraliter participare naturam qualitatis
quia saltem mediate afficiunt substantiam et idipsum probat Aristoteles quia a
figura et forma denominantur qualitates ut a forma formosi a figura figurati
quod forma et figura erunt verae species qualitatis.
Offert se tamen non leve dubium circa primum speciem qualitatis an scilicet habitus
et dispositio dicantur species. An vero sint eiusdem speciei et dicantur tantum acci
dentaliter. Et videtur quod sint eiusdem speciei primo.
Quia Aristoteles in hoc praedicamento habitum et dispositionem sub unius speciei
nomine collegit quod secundum Aristotelem habitus et dispositio non distinguuntur
specie. Secundo idem probatur ex dictis scilicet quia multos actus comparata est
habitus scilicet vero per unum aut alterum actum tantum comparata est

dispo sed hae duae sera non dicunt spec cum habeant idem oltum
formale ergo non habitus et dispo non distinguuntur spec.
Rs tn Habitum et dispo esse diversae species et centialiter
distingui in ratione qualitatis.
Sed 1o Est difficulter mobile ex propria natura et non est tale ex propria
natura non est merum accidens sed aliquid petitum ex intrinsecis propriis sed
habitus est difficulter mobilis ex propria natura non v. dispo ergo habitus et
dispo dicunt non solum aliquid accidens sed solum aliquid intrinseci metuum
in centia.
Sed 2o Habitus temperantiae v.g. et dispo ad illam habent oltum formale
dicta ergo dicunt spec. consequentia pat. plus autem oltum formale habitus temperantiae
est bonum delectabile solum gustum conformi rationi cum facilitate
et iucunditate, dispo v. idem oltum respicit cum tristitia et
difficultate sed ista sunt oltum formale dicta ergo aut verum. Unde
Ad rationem 1m in contrarium adductam Rs quod Aristoteles Habitum
et Dispo collegerit nomine unius speciei non infimae sed subalternae
illaque habitus et dispo conficiunt unam speciem non infimam sed sub
alternam quae subalterna species his duobus nominibus explicatur non habens
aliud certum nomen.
Ad 2m Rationem Rs quod sera per unum aut alterum actum comparata
dicta fuerit ab Aristotele et a nobis dispo non centialiter sed solum modum
quia habet modum dispo quando mediocriter est acquisita, est tamen illa sera
centialiter habitus quia habitus sera unico actu generatur. Sed contra
Instas 1o Dispo omnes sunt facile mobiles ergo nullus habitus erit
ex sua centia difficulter mobilis consequentia plus quia habitus causatur ex dis
positionibus. Rs concedo aut et negando consequentiam. Habitus n. non habet suam
immobilitatem ab actibus seu dispositionibus ut a ratione formali sed
ex propria natura ex qua habet oltum formari et illi firmiter adhaerere

qua est qualitas subjectivus totaliter subtum, licet ergo dispositiones sint facile mo-
biles, non tamen habitus ab illis causati.
Instas 2° dispositio fit habitus ergo non dicunt species post consequens quia una species
non potest componi ex alia. Respondeo ad 2m dicendum quod sic: dispositio fiat habitus sed
ex praecedentibus multis actibus generatur una qualitas quae ex natura sua est diffi-
cultas mobilis.
Circa 3 speciem qualitatis est non aliquid dubium quia ratione sic: distinguitur
a 1a nulla siquidem videtur inter has duas species intercedere distinctio
cum eadem omnino qualitas possit spectare ad 1am et ad 3am speciem ut caliditas
et frigiditas recensentur inter palibiles qualitates spectantes ad 3am speciem
et non continentur sub habitu vel dispositione 1a speciei qualitatis ergo inter has
duas species nulla apparet distinctio quae tamen nostro admitti debet si divi-
nam Aristotelis legitimam esse notamus.
Ad. Dubii Resolutio pendet ex illa quaestione in hac materia satis communi An
sic: alicui qualitas individua possit spectare ad diversas species, cui
quaestioni nos respondemus affirmative sic: unam et eandem qualitatem bene
potest collocari in duabus speciebus secundum diversas tamen rationes formales sic sentit
Aristoteles in hoc praedicamento quod in 1a specie collocat calorem et frigus et
in 3a dicit tamen esse calorem et frigus. Aristoteles consentit S. Th. loco sup.
scripto citato Et probatur ratione. Calor ignis v.g. est connaturalis et
conveniens dispositio secundum eius naturam sicut et calor in mediocritate est
conveniens dispositio cuicumque corpori mixto sed eadem entitas caloris
causat passionem in sensibus externis cum potentia tactus revera patiatur reci-
piendo calorem ergo eadem individua qualitas spectabit ad 1am et 3am speciem
consequens est evidens quia ad 1am speciem qualitas spectat disponere subtum
connaturaliter et convenienter suae naturae. ad 3am vero spectat potentiam causare
passionem in sensibus vel potentiam esse terminum passionis itaque calor et frigus

sit in 3a specie qualitatis quae sit termini passionum vel quae causant illas
et haec ratio convenit eis simpliciter ut dicit Caret. ubi convenit vel
naturae sufficit vel disconveniunt sit in qua specie qualitatis.
Ex his clarius intelliges naturam 3ae speciei passionis sc. et patibilis qualitatis
omnis n. illa qualitas quae est trium alicuius passionis vel in quae causat talem
passionem spectat ad 3am qualitatis speciem et nomen passionis intelligitur
alteratio et actus appetitus interioris sensitivi. Ita hoc tu.
Arg. Nulla entitas potest esse in duabus speciebus eiusdem generis ergo nulla
qualitas individua poterit spectare ad diversas species qualitatis consequens patet
plus autem duae species afferunt diversas oppositas sed diversae oppositae
non possunt eidem convenire ergo antecedens verum. Ex 2o antecedens nulla entitas
secundum eandem formalem rationem potest esse in duabus speciebus eiusdem generis secundum
secundum diversam ergo antecedens. Exempl. clarum est in Mixto quod cum sit
eadem entitas realiter sustentat tamen rationem formalem activam
sc. et passionis et ratione harum duarum formalitatum constituitur in diversis
praedicamentis ita in eadem entitas caloris tanquam aliquid manente sus-
tentat rationem formalitatem dispositionis sc. et passionis et haec verum
sit quod individuum in linea substantiae non possit contineri sub duplici
specie quia tales species afferunt formas substantiales cum omnes excludentes cum
expellentes ab eadem materia, individua tamen accidentium secundum di-
versas rationes formales sub duabus aut pluribus speciebus poni non repugnat
cum tandem omnes a substantia veluti a proprio recipiente sustententur et
conserventur et si hoc individuum qualitatis considerentur secundum illas species
simul sumptas ipsis haec potest bene dici potest ens per accidens, taliter a. non
ponitur in una sed in diversis speciebus qualitatis.

Ps 2: Repugnare quidem idem individuum primario spectare ad
diversas species, non vero repugnare si primario ad unam et secundario
ad alteram pertineat sic a. contingit in illis qualitatibus quas nos in di
versis speciebus collocamus.

Quaeres hic ad quam speciem qualitatis spectant species sensibiles et elementales
tam in ratione quam sensu existentes. Ps illas spectare ad 2am speciem
sc: ad potentiam. Ratio est quia illae species dantur ad simpliciter operandum
et percipiendum. Illum quoque spectant ad 2 speciem quae vocatur potentia. Sequitur
pat ex dictis quae est inter potentiam et 2 speciem. 2a n. dantur ad simpliciter
operandum non currendo an bene vel male. 1a v. species sic dantur ad
bene vel male currendum vel operandum respectu sensibilis.

Ad tandem 2 speciem qualitatis sc: potentiam spectat non character sacra
mentalis quia ipse est virtus spiritualis in ratione existens concurrens active
instrumentaliter ad munera spiritualia exercenda simpliciter et praeci
pue ad consecrandum. Ad hanc tamen speciem non pertinet gratia Fides
Spes aut charitas neque alii habitus supernaturales infusi quia in
primis gratia bene disponit animam quae spectabit ad 1 speciem qualitatis. Quod
tamen ad 2am speciem revocari quia ad exercenda bona opera gratia videtur
simpliciter unica cum sit principium et radix omnis boni sine qua nil bonum
poterit esse in homine. Caeteri non habitus enumerati ad 1 speciem spectant
quia dantur ad bene operandum et non ad simpliciter cum sine talibus habitibus
possunt exerceri actus supernaturales si Deus praestaret suum concursum prius
communicando illis aliquod auxilium efficax. Item ad 1am speciem
qualitatis spectant omnes actus illius et voluntatis quia tales actus disponunt
potentias illas bene in ordine ad suam naturam et ad eandem speciem
revocatur verbum mentis et illorum productum tamquam terminus intrinsecus
illorum.

3a hoc arg. Charitas est facile mobilis a subiecto quod non potest spectare ad
1. speciem qualitatis sc. Habitum neque non potest dici dispositio cum ex sua
natura habeat firmari subiectum quod. Rx Charitatem spectare ad habi-
tum et idem dicimus de aliis habitibus infusis ad impug. dicitur Cha-
ritatem esse facile mobilem per accidens ex eo sc. quod sit in subiecto libere
voluntatis quod libere per actus peccaminosos illam potest amittere et
destruere ex sua tamen natura esse difficulter mobilem quia ex sua natura
habet sibi stipulari subiectum totaliter illudque firmari quod ad naturam habitus
sufficit.

Ex quibus Illud dicitur ex Caret. quod Habitus multiplicetur dicatur aliquando.
dicitur habitus secundum rem non v. secundum modum et est ille qui ex sua natura est
difficulter mobilis, habet tamen modum dispositionis quia ex aliqua causa accidentali
facile amitti potest et talis habitus est Charitas sicut non secundum per unum
aut alterum actum tamen aequisita est habitus secundum rem dispositio v. secundum
modum quia facile amittitur si non conservetur per frequentationem
actuum. Aliquando dicitur Habitus secundum modum tamen secundum rem tamen est
dispositio ut Hectica secundum rem est facile mobilis et consequenter secundum
secundum rem dispositio, ratione tamen conditionum h. modi modi in quo est
calor excessivus metuens in ossibus est difficulter mobilis Et ex hoc
habet modum habitus. 3o tandem dicitur Habitus secundum rem et modum
et est ille qui ex sua natura est difficulter mobilis et non respectu talis
subiecti in quo est. Sicut secundum per multos actus ~~aequisita~~ et longum tempus
aequisita est habitus secundum rem et modum et talis secundum fuit in S. Th.
Arte et aliis.

Chro 4. 3 est proprietates qualitatis.

1a est quod qualitas habeat per se contrarium ut v. g. albedini contrariatur
nigredo calori frigus hoc proprietas si de vera et rigorosa contrarietate

figurae n. ratione sui nil contrariatur nec circulus circulo aut quadratum quadrato contrarium est. 3a proprietas quod v. soli conveniat qualitati patet quia nullus alia forma dicitur differre a qualitate quae sub eodem genere magis distent et mutuo se ab eodem subiecto expellant et dicitur est quod dicitur quia ceterae omnes similiter se contrariantur hoc non habent quod se et ratione sui sed ratione qualitatis

Est hic difficultas hic an haec proprietas conveniat qualitatibus intermedijs ut v.g. colori rubro aut caeruleo.

Ad h. dub. resp. Nb. esse duplicem contrarietatem unam quae necessario contrarietas respicit alterum quod necessario talis sunt q.d. contrarietas quae principaliter convenit his extremis qualitatibus ut albedini et nigredini contrarietas v. secundum quam convenit qualitatibus intermedijs ut colori luteo aut rubro respectu nigri aut albi. et necessario contrarietas secundum quam quia rubrum non ratione sui sed ratione albedinis contrariatur nigro, albo v. contrariatur ratione nigredinis. quale v. Aristoteles hic dixit contrarietatem esse inter qualitates non autem inter concreta qualitatum loquitur de contrarietate quae principaliter in quantum non hic contrariatur et frigus calori videtur ...tate.

4a proprietas est quod qualitas suscipiat magis et minus hoc est quod qualitas possit intendi et remitti unde unum album dicitur magis vel minus album et dicitur hoc dici magis sapiens quam alius et haec proprietas convenit quidem soli qualitati quae proprie dicitur intendi et remitti non tamen omni quia non videtur convenire quartae speciei scilicet figurae cum nec circulus non dicatur magis vel minus circulus nec unum quadratum magis vel minus quadratum nisi forte valde improprie

Circa hanc proprietatem movent doctores aliquale dub. hic an qualitas in se ipsa suscipiat magis aut minus an v. tantum ratione subiecti hoc est

An quando intendit album vel calor tantum augeatur participatio qualitatis
v. g. albedinis in subiecto an v. ipsa qualitas in se augeatur vel non. Ad
hoc dub. Respondeo In intensione aut remissione qualitatum non tantum augeri
vel minui participationem qualitatis in subiecto sed tamen ipsa essentia qualitatis
augetur intrinsece, non tamen ut a subiecto separata sed ut illi applicata et
inhaerens.

Ad 1. Pars h. Responsionis Ut alii formae magis vel minus participent
a subiecto dicitur illa forma in se habere magis vel minus alias dare tali quod
subiecto quod non haberet quod est impossibile ergo intensio qualitatis tenet se tamen
ex parte ipsius formae et non tantum ex parte subiecti.

2a v. Pars sc: quod ipsa qualitas augeatur ut applicata et non ut annulsa
a subiecto patet. qualitas ut annulsa a subiecto habet modum substantiae sequitur
non ad modum per se stantis sed substantia non suscipit magis et minus ut
dictum est sup. ergo qualitas ut annulsa a subiecto non potest dici quod suscipiat
magis vel minus.

3a est. quod res secundum qualitatem dicantur similes vel dissimiles unum
non dicitur alteri simili ratione qualitatis et non ratione substantiae aut quantitatis et
NB quod similitudo formaliter accipitur sub relatione et sic res non dicuntur similes
formaliter per qualitatem sed fundamentaliter tantum. Fundamentum non similitudinis
est unitas in qualitate et sicut proprium est quantitati quod secundum per eam
fundamentaliter dicantur res aequales vel inaequales ita et proprium est qualitati
quod secundum eam dicantur res similes et dissimiles quod si aliquando duae
substantiae dicantur similes in ratione substantiae ut Petrus dicitur similis Paulo
in natura specifica quia tales essentiae vel substantiae induunt aliquem modum
qualitatis sicut in quando duae substantiae dicuntur aequales ordine ex eo quia consideratur
secundum aliquem modum quantitatis.

Arg. 1: Eius modum afficiendi subiectum est vere et accidentali quia non est pro-
ratio et contra qualitas, consequens patet, probatur antecedens quia omne accidens est modus et affectio
subiecti. Resp. ad 1: Ergo modum afficiendi subiectum pro modo accipit
pro eo quod est in eo subiecto tamquam entitas inhaerens et illi innitens et hic
modus afficiendi subiectum est communis accidenti vel proprie qualitati. Ex modo
sumitur specificatio: & speciali
in ordine ad operationem naturalem vel operandum et iste modus afficiendi subiectum
constituit essentiam qualitatis in communi.
Arg. 2: A rubore orto ex verecundia non dicimur quales quod tali ru-
bor non erit nova species qualitatis et consequenter 3a species ad quam spectat talis
rubor non immerito participabit essentiam qualitatis in communi. consequens patet.
probatur antecedens illi rubor celerrime transit quia non dicimur quales ab illo
Resp. negando antecedens dicimur enim quales a tali rubore licet non adeo perfecte quod
per modum transeuntis et consequenter talis rubor habet essentiam [illegible] qualitatis
licet eam [illegible] imperfectiori modo participet quia [illegible] imperfecte partici-
pat vel [illegible]. Dicimus univocationem non repugnat cum hic se tenent
ex parte [illegible] [illegible]. Atqui non in [illegible] [illegible]
[illegible] magis participarent respectu hominis et bruti quia hic magis
non tollit eorum univocationem [illegible] cum hic sit magis qualitas [illegible]
[illegible] [illegible].

Alia argumenta videantur in Authoribus. Nobis haec
De qualitate sufficiant. etc.

DUBIUM DUODECIMUM.

In quo consistat natura et centia 6 ultimorum praedicamentorum?

Absolutis 4 praedicamentis restat ut de 6 in rebus aliquid dicamus.

Post quintilem ergo egit Aristoteles de Actione (1 praed.) ipsi naturam et centiam non aliter quam per exempla quaedam declaravit sic n. ait actio est ut facere flagellare &c. Verum nos centiam actionis declaramus hoc modo. Actio est forma quaedam accidentalis qua agens actu constituitur tali et dat esse effectum productum.

Et hic definitio illa 26 quod in productione alicuius effectus 4 reperiuntur primum est ipsum agens cum causa producens. Secundum est effectus productus. 3um est ipsa actio qua effectus producitur et acquirit aliquid esse transitus de non esse ad esse quae actio variis nominibus appellari solet quandoque n. vocatur instrumentum quandoque concursus quandoque efficientia vel effectio. 4um denique est ipsum subiectum in quo effectus producitur nisi forte sint actionis terminata ad substantiam tunc n. non datur aliquid subiectum distinctum ab effectu. Exemplum sit productio caloris in aqua in cuius productione est ipsum agens cum causa producens est ignis, effectus productus est calor actio qua medicinale calor recipit esse est calefactio, subiectum a. talis effectus est aqua.

Explicatur modo definitio dicitur actio in primis forma quaedam accidentalis quia esse agens est aliquid in rebus cum non sit merum nihil habens suam propriam centiam ergo hic aliquam formam quam in tali esse constituitur impossibile est n. aliquid esse constitutum in aliqua certa centia et quod hoc non habeat per aliquam formam sed haec forma qua agens constituitur agens est actio nihil n. aliud supra esse videtur quod agens formaliter constituitur in esse agentis ergo actio recte dicitur forma et accidentalis quidem quia in creatis nulla actio potest esse ipsa substantia vel centia agentis hoc n. proprium est solius dei et per hoc quod actio sit forma accidentalis convenit cum omnibus aliis praedicamentis quae sunt formae accidentales. Dicitur 2o qua agens actu constituitur tali hoc est agens vel instrumentum ad distinctionem formarum permanentium quod quidem agens constituitur agens sed non actu

ut sunt forme substantiales in compositis naturalibus item forme accidentales permanentes tamen ut potentie et habitus per quas quidem constituitur res agens sed non actu nisi non hisce omnibus propriis superveniat actio nil fiet et hinc est quod actio denominet saltem in ~~actu~~ actuali tamen

et fortassis propter hoc vocatur a nonnullis Actio actus ultimus agentis quatenus agens.

Licet non forme et potentie concurrant ad effectum producendum tamen non ultimo ut dictum est. Addit tamen in definitione hoc dat esse effectum producto ad declarandum maiorem vim et efficaciam actionis et dependentiam effectus producti ab ipsa quam dependentiam aliae particulae non satis explicarunt.

Alii alii modo definiunt dicentes actio est forma a qua aliquid dicitur agere ut v. g. calefactio est forma a qua ignis dicitur calefacere aquam vel lignum hanc definitionem tamen bona est data per effectum formalem actionis sicut sup. dicitur utili dictum est.

Circa hoc praedicam. est dub. An in illo tamen contineantur actiones transeuntes vel non immanentes. Actio immanens vocatur illa quae manet in agente a quo producitur et ideo appellatur immanens v. g. illius est actio immanens quae manet in intelligente vel in illo a quo producitur et large loquendo omnes illae actiones vocantur immanentes quae manent saltem in eodem supposito a quo producuntur. Actio transiens est illa quae emanat ab agente non tamen recipitur in illo sed transit ad passum in quo effectus recipitur ut calefactio est actio transiens quae emanat ab igne non tamen manet in igne calefaciente sed ~~transit~~ transit ad aquam in qua calor recipitur.

De his ergo actionibus est dub. An tamen transeuntes vel non immanentes collocentur in hoc praedicamento actiones de transeuntibus nulla est difficultas cum Aristoteles quando hoc praedicamento mentionem facit tamen de actionibus transeuntibus loquitur quod certe magnum signum est tales actiones in hoc praedicamento collocari. De Immanentibus v. maior est difficultas.

Nos ut verius indicamus actiones immanentes praesertim alicuius tri productivas spectare ad hoc praedic. nam dispositiones convenientes naturae reducuntur ad praedicamentum qualitatis ut v. actiones productivae revocantur ad hoc praedicam. v. g. illud ut est dispositio conveniens naturae intellectualis spectat ad pam speciem qualitatis ut a. est actio productiva verbi pertinet ad hoc praedicamentum. Unde genus generalissimum h. praedicam. erit actio, quae sub alterna erunt actiones Transeuntes et Immanentes species aliae actiones stantes sub immanenti et Transeunti ut volitio Illustr.

Probatur in nostra sententia 1o. Actiones immanentes praesertim productivas convenit definitio actionis praedicamentalis quae spectabunt ad hoc praedicamentum. Consequentia patet et antecedens est certum ex ipsa definitione.

Probatur 2o. Actiones Immanentes sunt verae actiones quae non dicuntur excludi a praedicam. actionis patet antecedens Illud est vera potentia sed omnis potentia specificatur a sua actione quae et illud erit vera actio Et idem dicimus de aliis actionibus immanentibus.

Actionem sequitur Passio quae constituit 6 praedicamentum, quam Artes exemplis quibusdam declaravit dicens. Passio est motus procedens ab agente prout recipitur in passo. Ubi ille ordo ad passum est ultima differentia passionis constitutiva. Nam in Calefactione 3a. possunt distingui. 1o. Ordo ad ignem activae calefacientem 2o. Ordo ad lignum vel aliam materiam calefactam. 3o. Via et tendentia calefactionis non explicite recipiendo ordinem ad agens vel ad patiens. Si calefactio concipiatur in ordine ad agens a quo procedit fortiter rationem actionis, si v. ut via et tendentia caloris praecise habet rationem motus qui est post praedicamentum. Si a. concipiatur in ordine ad passum v. g. ad lignum calefactum in quo recipitur habet rationem passionis. Eadem quae entitas calefactionis sub diversa formalitate spectat ad praedicamentum actionis et passionis.

Proprietates Actionis et Passionis sunt duae 1a. est quod habeant contraria ut Calefactio contrariatur frigefactioni non tamen ratione sui sed ratione qualitatum.

2a Proprietas est quod Actio et Passio suscipiant magis et minus, unum
n. agens dicitur magis vel minus agere quam aliud.
Solent hic multae quaestiones moveri, tum quae ad physicam spectant, ibidem de iis agemus

SEPTIMUM Praedicamentum est ubi.

Et nil est aliud quam modus quidam accidentalis quae res dicitur formaliter praesens
loco vero, et vocatur praesentia localis quae est modus intrinsecus rei existentis in
loco et producitur per motum localem de quo latius in physica.
Ex eo n. quod aliquis moveatur localiter de uno loco ad aliud, acquirit hanc praesentiam
ad locum, quae praesentia vocatur ubi et pendet tanquam a forma extrinseca a superficie
ambiente corpus. Unde si aliquis moveretur in vacuo naturaliter vel supernaturaliter, non
acquireret istam praesentiam localem positivam quae ratio exposcit locum
verum et realem. Et hinc est quod hanc praesentiam aliqui nominant intrinsecam.
Superficiem v. locum extrinsecum.
Species h. praedicamenti sunt sursum et deorsum, ante et retro, dextrum et
sinistrum. Proprietates h. praedicamenti per se facile possunt cognosci

Octavum Praedicamentum vocatur quando.

Et nil est aliud quam forma quidam accidentalis per quam res dicitur intrinsece esse
in tempore. Sicut n. ubi ex eo quod aliquod corpus commensuratur loco acquirit praesen-
tiam realem intrinsecam per quam formaliter et positive est praesens loco, ita ex
commensuratione temporis acquirit corpus existens in tempore hoc accidens
intrinsecum quod vocatur quando. i. esse in tempore. Et hoc accidens producitur
effective a re in tempore existente, pendet tamen tanquam a conditione
ratione a tempore sub quo res existit, sicut a simili dictum de praedica-
mento ubi.

Nonum Praedicamentum
est situs.

Nonum Praedicamentum est Situs.

Cuius centrum aliqui constituunt in denominatione extrinseca orta a partibus universis vel a loco extrinseco sed haec sententia falsa videtur.

Probatur. Forma huius praedicamenti constituit speciale praedicamentum primo diversum a reliquis quod non dicitur esse forma in alio praedicamento constituta sed locus est in alio praedicamento saltem reductive sed in praedicamento quantitatis quod non poterit esse forma huius praedicamenti.

Probatur 2°. Situs est dispositio partium in ordine ad locum sed haec dispositio est forma intrinseca sublato situato quod non potest tamen provenire a forma alicuius extrinseca ma pat. primum. Dispositio illa est v.g. sedere vel stare sed sessio statio non est in summo superficie aut loco sed in stante sedente vel cubante ut experientia ipsa docet quod situs non est tamen denominatio extrinseca sumpta a loco vel superficie.

Haec quod sententia relicta nos constituimus centrum praedicamenti situs in hoc quod sit accidens quoddam disponens partes substantiae corporeae in ordine ad locum sed.

Vel aliis verbis situs nil est aliud quam dispositio vel ordinatio partium corporis in loco sed quam aliquis dicitur sedere stare vel cubare, hinc homo dicitur situatus quando habet partes corporis certa quidam ratione ordinatas et ~~dispositas~~ dispositas et talis dispositio est multiplex alia a natura alia a libera voluntate alia a casu. Naturalis v.g. est in homine quod in illo caput sit in superiori loco pedes in inferiori quod habet a natura. Brutus v. Arabia a natura habet caput proiectum ad terram ante corpus caeteras partes post et retro. Dispositio partium a libera voluntate est v.g. sedere nunc postea stare. Dispositio a casu est illa quando aliquis ex altissima tabula turri talis habebit caput infra pedes v. supra.

Circa hoc quaeres hic 2º quid dicat a fundamento quantitas cum illa ipsa quantitas
habeat extendere vel disponere partes corporis in ordine ad locum absque dicto.

R. illam extensionem quantitatis differre in hoc a situ quod quantitas ex-
tendat partes subiecti corporei in ordine ad locum non determinando
ad certam figuram cuiusdam in loco scilicet supinam et pronam erectam et
depressam sed relinquit ipsas partes extensas ipsi indifferentes ad hanc
vel illam situationem non curando an sint supinae vel pronae ~~erectae~~
erectae vel depressae. ipse vero tales partes corporis determinent ad
certam figuram cuiusdam in loco requirit aliquo modo disponens illas tali
vel tali modo et secundum hunc modum intrinsecum dat corpori stare
iacere vel sedere et sic fundamentum situs est quod distinctum a funda-
mento quantitatis, requiritur tamen in subiecto corporis, non vero in immaterialibus.

Quaeres 3º quid dicat quandam situs a grad. Ubi. R. distinguitur ab
illo realiter sicut figura quae est 4ª species qualitatis a quantitate, nam sicut
figura est dispositio quaedam resultans ex ~~[illegible]~~ terminatione intrinseca
quantitatis ita situs est dispositio cum figura quadam partium in loco existentium
et includit figuram quandam extrinsecam ubi secundum ad illud. Secundo distinctio realis
patet quia possunt ab invicem separari quod patet navigans in flumine
acquirit novum ubi et diversas praesentias retinet tamen eundem situm supposito
quod maneat sedens in navi quod habet duo possunt ab invicem separari
saltem per divinam potentiam et quod distinguuntur realiter inter se.

Quaeres generaliter? R. quandam est dispositio partium corporis ad locum
in Cº. Speciali situs fortuitis et naturalis sessio statio ab-
formas et modos dispositionis.

Decimum Praedicam vocat Habitus.

Cuius centiam Suarez putat existere in denominatione extrinseca unde forma secundum illos hic praedicamenti erit vestis aut indumentum hoc tamen falsum est quia hoc praedicam est accidens quod ratio formalis illius non erit substantia ut est vestis alias forma constitutiva accidentis erit substantia quod plane absurdum est.

Nos quod hic praedicamenti centiam quae est accidens dicimus consistere in quodam modo intrinseco desumpto tamen in ordine ad vestem corpori applicatam ex eo namque quod vestes adiaceant corpori et corpus vestibus resultat modus peculiaris accidentalis quod appellatur habitus unde Gilbertus in libro de 6 principiis habitum definivit hoc modo. Habitus est corporum et corpus quae circa corpus sunt adiacentia secundum quam haec quidem haec illa haec dicuntur ut v.g. est vestitum aereatum zibiatum quae omnia explicant peculiarem modum accidentalem quod vocatur habitus. Ex quo patet hoc praedicam non significare corpus ipsum habens vestem neque significare in vestem habitam sed significat medium quoddam accidens inter horum habentem vestem et vestem habitam provenientem ex eo quod corpus habeat vestem.

Genus Generalissimum hic praedicam est Esse vestitum seu Habituatum.

Species subalternae sunt Esse vestitum vestem

Item esse Calceatum Tunicatum. Et haec de 6 ultimis praedicamentis Ex naturali Dei dantis fusius examinabimus in Physica. &c.

QUAESTIO 3a.

De Postpraedicam.